

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 106

София, четвъртък, 30 юний

1932 г.

110. заседание

Понеделник, 13 юний 1932 г.

(Открито отъ председателя А. Малиновъ въ 16 ч. 40 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	2449	Бюджетопроекти за разходите презъ 1932/1933 финансовата година по:	
Питания: 1) отъ народния представител В. Станковъ къмъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве относно повикване на 3 юний п. г. отъ Перникъ въ Дирекцията на полицията нѣколко черногорски емигранти, между които и ратникътъ Янко Томовъ Милтеновичъ, който и досега не е пустнатъ отъ дирекцията (Съобщение)	2449	1) Министерството на финанситъ (Докладване, разискване и приемане)	2452
2) отъ народнитъ представители Х. Трайковъ, П. Стоевъ, С. Ивановъ и А. Мартуловъ къмъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве относно отвлечането на Симеонъ Кавракировъ на 8 юний т. г., 12 ч. вечерта отъ хора на Иванъ Михайловъ, съдействието на властта. (Развиване и отговоръ)	2450	2) Върховно правителство (Докладване, разискване и приемане)	2470
		Случки. 1) Сваляне отъ народни представители отъ мнозинството отъ трибуната народния представител А. Неновъ.	2476
		2) Напущане заседанието за нѣколко минути отъ народнитъ представители отъ работническата парламентарната група, съ изключение на двама, като протестъ за сваляне отъ трибуната народния представител А. Неновъ, говорейки по бюджетопоекта за разходите по Върховното правителство.	2476
		Дневенъ редъ за следващото заседание.	2480

Председателъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито. Има нужното, споредъ правилника, число народни представители.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Арабаджиевъ Петко, Бобошевски Цветко, Бойчиновъ Михаилъ, Бончевъ Тодоръ, Бошнаковъ Тодоръ, Бояджиевъ Стефанъ, Василевъ Иванъ, Василевъ Йото, Велчевъ Иванъ, х. Галибовъ Юсеинъ, Георгиевъ Стоянъ Йовевъ, Говедаровъ Георги, Дековъ Петко, Деневъ Сави Димитровъ, Джабаровъ Стоянъ, Димитровъ Василь, Шойчиновъ Стефанъ, Докумовъ Борисъ, Дочевъ Момчо, Думановъ д-ръ Никола, Запряновъ Петко, Икономовъ Димитъръ, Илиевъ Илия, Казанаклиевъ Георги, Кемилевъ Никола, Кирковъ Кирко, Кирчевъ Стефанъ, Киселички Христо, Константиновъ Тома, Костовъ Георги, Кръстевъ Гето, Кулевъ д-ръ Тодоръ, Куртевъ Иванъ, х. Лековъ х. Андрей, Лоловъ Сава, Лулчевъ Коста, Маринчевъ Георги, Мартуловъ Алекси, Мирски Христо, Нейковъ Димитъръ, Орозовъ Александъръ, Пентиевъ Антонъ, Петковъ Стефанъ, Петровъ Никола, Пиронковъ Александъръ, Радевъ Георги, Радоловъ Александъръ, Ризовъ Стойне, Свиначевъ Добри, Синигерски Младенъ, Славовъ Кирилъ, Софиевъ Христо, Стойковъ Апостолъ, Стояновъ Георги, Таслаковъ Цветко, Томчевъ Ангелъ, Тошевъ Никола, п. Христовъ Георги, Цановъ д-ръ Асенъ, Циганчевъ Анастасъ, Чорбаджиевъ Петко, Шонговъ Георги и Юртовъ Георги).

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

На г. Стоянъ Омарчевски — 1 день;
 На г. Василь П. Димитровъ — 2 дена;
 На г. Христо Софиевъ Георгиевъ — 1 день;

На г. Павелъ Георгиевъ — 2 дена и
 На г. Георги Шонговъ — 3 дни.

Народниятъ представител г. Георги Ганевъ се е ползувалъ до сега съ 22 дни отпускъ. Моли да му се разреши допълнително двудневенъ отпускъ по домашни причини. Които г. г. народни представители сж съгласни да му се разреши казаниятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представител г. Гето Кръстевъ се е ползувалъ досега съ 21 день отпускъ. Моли да му се разреши допълнително 6-дневенъ отпускъ по домашни причини. Които г. г. народни представители сж съгласни да му се разреши казаниятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представител г. х. Андрей х. Лековъ се е ползувалъ досега съ 20 дни отпускъ. Моли да му се разреши 5-дневенъ отпускъ по домашни причини. Които г. г. народни представители сж съгласни да му се разреши казаниятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавамъ на Събранието, че е постъпило питане отъ народния представител г. Владимиръ Станковъ къмъ г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве, въ което съобщава, че на 3 юний 1932 г. сж повикани отъ Перникъ въ Дирекцията на полицията нѣколко черногорски емигранти, между които и работникътъ Янко Томовъ Милтеновичъ, който и досега не е пустнатъ отъ дирекцията. Потърсенъ отъ своитъ близки, било имъ заявено, че такова лице не се намира въ Дирекцията на полицията.

Г. Станковъ пита г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве известенъ ли му е този фактъ и каква

мисли да направи за издирване и пускане на свобода емигранта Янко Томовъ Милтеновичъ.

Това питане ще се изпрати на г. министъра, за да отговори.

Г. министърът на вътрешните работи е готовъ да отговори на питането на народния представител г. Стаматъ Ивановъ по отвлечането на Симеонъ Кавракировъ.

Имате думата, г. Ивановъ, за да развиете питането си, въ времето, което правилникътъ Ви дава.

С. Ивановъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Както ви е известно, нашата парламентарна група онзи день отправи питане къмъ г. министъра на вътрешните работи по отвлечането на софийския гражданинъ Симеонъ Кавракировъ, родомъ отъ гр. Солунъ, хористъ въ Народния театъръ, който на 8 т. м. бѣ отвлеченъ отъ неизвестна група хора, съ автомобилъ, и отведенъ неизвестно къде. Ето днесъ сме вече 13 юний, значи цѣли петъ дена откакъ той е отвлеченъ, и не само домашните му, не само цѣлата бѣжанска македонска маса, но и всички трудящи се работници и занаятчи не могатъ да проумѣятъ този именно начинъ, по който бѣ отвлеченъ гражданинътъ македонецъ Симеонъ Кавракировъ.

Кой е Симеонъ Кавракировъ? Както ви казахъ, Симеонъ Кавракировъ е родомъ отъ Солунъ. Навремето неговиятъ баща и всички членове на това семейство сѣ били активни дейци, активни функционери въ освободителната борба на македонския народъ. Почти цѣлото семейство повечето се е отдало на просвѣтно дѣло; неговитъ братя и сестри сѣ били учители и учителки. Той е отъ замочно семейство и се ползува въ македонскитъ срѣди съ голѣмо влияние и голѣмъ авторитетъ. Както всички бѣжанци, така и Кавракировъ бѣ принуденъ, поради тираническия режимъ, който съществуваше въ Македония, да емигрира въ България.

Г. г. народни представители! Израстналъ Симеонъ Кавракировъ въ такава срѣда, виждайки картината на страшни страдания на македонската емиграция, виждайки политиката на грабежъ и на потисничество, както на балканскитъ буржоазни правителства, така и на цѣлия империалистически свѣтъ спрямо Македония — това не можеше да не се отрази на неговата душа, на неговитъ разбирания, и, като интелигентенъ човѣкъ, въ него се култивира прогресивенъ умъ, прогресивни разбирания, прогресивни идеи относно освободителната борба на македонския народъ. Освенъ това, като имате предъ видъ, г. г. народни представители, че той е отъ хората на изкуството, човѣкъ, който действително може да възпѣва мъжитъ и страданията на потиснатитъ днесъ, човѣкъ, който може да възпѣва болжитъ и тиранията, можете сами да си направите заключение какъвъ силенъ отпечатъкъ е оставила у него цѣлата тази картина на страдания и потисничество върху македонската емиграция, въобще — потисничество на македонския народъ. И действително той бѣше активенъ деецъ въ освободителната борба на македонския народъ.

П. Мърмевъ (мак): За македонската емиграция вие нѣма да приказвате, защото сте изхвърленъ отъ нея като ренегатъ и провокаторъ.

Председателътъ: (Звъни)

С. Ивановъ (раб): Бихъ молилъ г. председателя да даде две минути на г. Мърмева да съобщи защо азъ съмъ ренегатъ и защо съмъ изключенъ отъ македонското движение.

П. Мърмевъ (мак): Кажете къде плащате вашия данъкъ така, както всички македонци плащатъ своя данъкъ?

Председателътъ: Моля, оставете оратора да развие питането си, защото има само 15 минути на разположение. А вие, г. Ивановъ, говорете по предмета, защото иначе ще Ви отнема думата.

П. Мърмевъ (мак): (Къмъ С. Ивановъ) Вие приказвате за работа, която не познавате.

С. Ивановъ (раб): Г. г. народни представители! Действително, има много да се каже за отвлечането на Кавракировъ, който случай не е единствениятъ

Председателътъ: Говорете по предмета, иначе ще Ви отнема думата.

С. Ивановъ (раб): Тогава, не искате да ме слушате.

П. Мърмевъ (мак): Какъ ще те слушаме, когато говоришъ за Македония, която не познавашъ!

С. Ивановъ (раб): Г. г. народни представители! Отвлечането на Симеонъ Кавракировъ не е пръвъ случай. Следъ разпокъсването на Македония между балканскитъ империалистически страни, много естествено, въ македонския народъ, както въ всѣки народъ при неговото положение, се създадохъ движения, вследствие на икономическитъ условия, вследствие на тѣзи класи. Това намѣри отражение и въ македонската емиграция.

(Пререкание между народнитъ представители П. Мърмевъ и А. Бояджиевъ).

Председателътъ: (Продължително звъни).

А. Бояджиевъ (раб): Сигурно Вие познавате тия, които сѣ го отвлѣкли.

П. Мърмевъ (мак): Нито ги познавамъ, нито ме интересува.

Председателътъ: (Силно звъни).

С. Ивановъ (раб): Това домогване да се обсеби македонското освободително движение за каузата на българската буржоазия. . . (Пререкания между работниците и П. Мърмевъ).

П. Стоевъ (раб): Вие убихте Димитъръ Михайловъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): (Къмъ П. Стоевъ). Това Ви поведение тукъ показва, че вие сте укривали убийцитъ на Димитъръ Михайловъ.

П. Мърмевъ (мак): (Къмъ работниците) Вие вършите всѣки день конспирации, но вашата маска ще бѣде свалена.

А. Бояджиевъ (раб): Вашата пада.

Председателътъ: Оставете запитвача да говори, да развие питането си. Искате министритъ да отговарятъ на питанията, а отнемате времето на Парламента съ пререкания.

С. Ивановъ (раб): Г. г. народни представители! Тѣзи борби въ македонското движение, тѣзи междуособици всички правителства въ България, включая и днешното, сѣ искали и искатъ да ги припишатъ на македонския народъ. Ние дължимъ да заявимъ, че тѣзи жертви, които се даватъ, това самоизтрѣбление, което се върши въ македонскитъ срѣди, е резултатъ на българската политика, на българската буржоазия, която, стоейки отзадъ, иска да използва македонското движение като параванъ, за да прокарва своята политика за нови завоевания, за нови войни. (Ръкоплѣскания отъ работниците).

На тази база се създаде навремето раздвоеното въ Македонската революционна организация на центристи и върховисти. Въ новата епоха върховиститъ си надѣнаха мантията на автономисти, обаче фактически тѣ сѣ провощници на българската политика.

П. Мърмевъ (мак): Върховиститъ сѣ въ Виена при Влаховъ, на когото вие сте агенти-провокатори.

Председателътъ: (Звъни).

С. Ивановъ (раб): Ако смѣтате, че Македония може да бѣде освободена, когато се обособи къмъ България, е добре, правилно разсъждаватъ върховиститъ, правилна е политиката на българското правителство. Но ако вие смѣтате, че Македония трѣбва да бѣде отдѣлна, самостоятелна единица въ рамкитъ на балканската федерация, г-да, тогава действително върховизмътъ не може да има влияние, не може да претендира да бѣде водачъ, ръководител на македонската освободителна борба. Въ резултатъ на тѣзи отношения именно се създадохъ всички тѣзи убийства. Резултатъ на тая именно политика е и отвлечането на гражданина Симеонъ Кавракировъ, защото, действително, въ тая върховистска срѣда критиката, идеитъ не могатъ да се търпятъ, още повече, че тая политика на върховиститъ безрезервно се подкрепя и отъ самитъ наши правителства.

П. Мърмевъ (мак): Вие сте върховисти на болшевишка Русия, защото отъ тамъ ви плащатъ. Отъ тамъ ви подготвятъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): За ексцеси въ България.

П. Мърмевъ (мак): За никакви върховисти недейте говори.

Председателът: Оставете оратора да си каже мнението.

П. Мърмевъ (мак): Тѣ (Сочи работниците!) искатъ да прикачатъ македонското движение на тѣхната колесница, но никога македонското движение нѣма да бѣде прикачено къмъ болшевишката колесница.

Председателът: (Продължително звѣни)

П. Мърмевъ (мак): Това нѣма да бѣде никога!

Председателът: (Звѣни) Най-после, бѣдете благодарумни! Нѣма ли редъ тукъ, нѣма ли правилникъ? Направете питане, качете се на трибуната и говорете!

С. Ивановъ (раб): Ние смѣтаме, че тая политика на върховиститѣ действително не е чужда на правителството. Защото, какъ може да се обясни обстоятелството една власт да не може да гарантира живота и поминѣка на гражданина, една власт да позволява да се вършатъ такива работи? Тази власт е капитулирала отъ своето предназначение. Тази власт съзнателно върши това. Защото фактически, безъ съдействието на органитѣ на властта или на други заинтересовани буржоазни групировки, това отвлѣчане не можеше да стане.

Н. Пждаревъ (д. ср): Имате ли данни за туй?

П. Мърмевъ (мак): Кажете нѣщо за отвлѣчането на Кутеповъ въ Парижъ.

С. Ивановъ (раб): Днесъ, г. г. народни представители, както ви казвамъ, Македония е разпокъсана на три части: една частъ владѣе Бѣлградъ, друга частъ владѣе Атина, трета частъ владѣе София. (Възражения отъ нѣкои отъ сговориститѣ, националлибералитѣ обединени и македонцитѣ)

В. Савовъ (нар. л): Ние владѣемъ ли я?

С. Василевъ (д. ср): Какво безсрамие!

С. Ивановъ (раб): Днесъ, когато сж подъ потисничеството сръбскитѣ работници и селяни; днесъ, когато сж подъ потисничеството хървати, словенци, черногорци и албанци; днесъ, когато цѣла мафия отъ военна клика потиска трудящия се народъ въ Сърбия; днесъ, когато въ Венизелосова Гърция цѣли гладни тѣли нахлуватъ и ограбватъ магазинитѣ, за да нахранятъ своитѣ гладни гърла, когато действително терорътъ тамъ взема неимоверни размѣри, когато грѣцкото комунистическо движение първо издигна лозунга за автономия на Македония, когато тамъ всѣки, който издигне гласъ въ полза на Македония и на освободителното движение на работната класа, веднага бива заточванъ по островитѣ; днесъ, когато въ българска Македония тютюнътъ се купува по 3 л. килограмътъ и когато тамъ патриотитѣ грабятъ народа, както турцитѣ сж го ограбвали, когато ежедневно пресата изнася, че действително положението тамъ е ужасно, че тамъ не може да се намѣри на 50 километра лѣкаръ или аптека, откъдето да си вземешъ хининъ, когато македонскиятъ народъ е поставенъ въ това ужасно положение, е, г. г. народни представители, може ли тия, които искатъ да си правятъ политика въ този моментъ, при това сътресение на Балканитѣ, което е много явенъ признакъ за решаване съдбата както на всички потиснати, така и на македонския народъ, може ли, казвамъ, тѣ да си правятъ политика, да раздхаватъ шовинистическитѣ страсти и да водятъ завоевателна, агресивна политика? Работниците и селянитѣ въ Гърция, въ Сърбия и въ България преживѣха ужаса на тѣзи капиталистически буржоазни смѣтки на Балканитѣ и, следователно, нѣма да се подадатъ на никакво провокаторство. Следователно, тѣ ще преживѣятъ съ мѣка всѣка жертва, откъсната отъ боевия фронтъ на трудящитѣ се.

П. Мърмевъ (мак): Г. министре! Вземете си бележка: говорятъ за боевъ фронтъ.

С. Ивановъ (раб): Но всѣка дадена жертва е залогъ, че действително Македония, по пътя на жертвитѣ, скоро ще извоюва своя автономия въ рамкитѣ на балканската федерация. (Рѣжоплѣскания отъ работниците)

Ето защо ние въ питането си казваме, че въ това отвлѣчане на Кавракировъ, както въ всички убийства изъ македонскитѣ срѣди въ България, иматъ прѣстъ всички правителства, во главе съ днешното.

Ние отправяме това питане къмъ г. министра, да ни отговори, кой е отвлѣкълъ гражданина Кавракировъ, защо го

е отвлѣкълъ, къде се намира той понастоящемъ, смѣта ли днешното блокарско правителство, во главе съ Земледѣлския съюзъ, виновни тия, които разпрѣскватъ днесъ изъ българския народъ, че македонцитѣ се самоизтрѣбватъ, че това е едно племе, на което, ако има възможностъ, не трѣбва да му се даде и въздухъ да диша?

Българскиятъ народъ не е чуждъ на болкитѣ на македонския народъ. Българскиятъ народъ днесъ живѣе и понася кризата заедно съ македонскитѣ бѣжанци, настанени покрай бургазкитѣ блати и изъ разнитѣ селища на България; тѣ заедно живѣятъ и сподѣлятъ своитѣ тежки мѣжки и се борятъ рамо до рамо. Македонскиятъ народъ има потисници въ лицето на Чапрашиковъ и други, които се тупатъ въ гърдитѣ за патриотизмъ, които постоянно разправятъ за Македония и насъскватъ македонцитѣ, а когато докаратъ междоусобици и самоизтрѣбление, тогава тѣ казватъ: „Самоизбиватъ се, самоизтрѣбватъ се“. Не, македонцитѣ не се самоизтрѣбватъ. Въ македонскитѣ срѣди има елементи, които сж срастнали съ българската буржоазия, които подкрепятъ правителствата и всичкитѣ коте-рии и тѣ именно вършатъ, съ съдействието на властта, тия золумлудци, тия отвлѣчания и тия убийства. Но македонската емиграция, която има задъ гърба си 30 години революционни борби, ще преживѣе всичкитѣ мѣжки и всичкитѣ трудности и по пътя на единната освободителна борба съ работниците и селянитѣ отъ балканскитѣ страни ще постигне своето национално освобождение. (Рѣжоплѣскания отъ работниците)

Председателът: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! На 8 срещу 9 юний, къмъ 12 часа презъ нощта, софийскиятъ жителъ Симеонъ Кавракировъ, отивайки къмъ къщата си, е билъ отвлѣченъ отъ една група хора, които сж го проследили по пътя, и, използвайки нощната тъмнина и безлюдие въ улицитѣ, сж успѣли да го качатъ на единъ автомобилъ и следъ това сж изчезнали. Така е станала случката на 8 срещу 9 юний. Дългъ бѣше на държавната властъ да разкрие случката, да намѣри виновнитѣ и, когато се намѣрятъ, да бждатъ наказани. Благодарение усилията на полицейската властъ, азъ трѣбва да съобща на народното представителство, че всички похитители, съ изключение само на одного, сж вече заловени...

А. Буровъ (д. ср): Браво!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: ... и сж въ рѣцетѣ на властта. Прави се сега следствие и тѣ ще бждатъ предадени на сѣдебната властъ.

Кои сж мотивитѣ на това отвлѣчане, азъ още не мога да кажа; тѣ ще се установятъ при следствието. Какви сж подбужденията на онѣзи, които сж извършили това престѣпно деяние, азъ не мога да кажа, и въ интереса на следствието е още да не приказваме. Въ всѣки случай, азъ трѣбва да отблъсна отъ това мѣсто всички тия инсинуации, които се отправятъ отъ страна на запитвача по отношение официалната държавна властъ, че тя е съчувственица, или че тя покровителствува подобни хулигански нападения въ гр. София. Никога не сме се солидаризирали, нито ще се солидаризираме. Виновницитѣ ще бждатъ изпратени на сѣдебната властъ и ще бждатъ наказани най-строго. Отъ такава една нещастна случка ние нѣма да искаме да правимъ капиталъ или, както запитвачътъ прави, една дребна, чисто партийна политика. Ние съжаляваме за станалото, за жертвата, която е дадена, но, както въ много държави, така и въ нашата, за съжаление, ставатъ подобни работи.

Дали е живъ отвлѣчениятъ или е убитъ, още нѣма положителни данни. Има две версии противоречащи. Това ще бѣде установено отъ сѣдебната властъ и отъ издирванията, които ще станатъ по-нататѣкъ. Въ всѣки случай, азъ съмъ длъженъ да заявя, че днешната властъ счита за свой дългъ да намѣри виновницитѣ, тя ги е намѣрила, ще ги предаде на сѣдебната властъ, и сѣдебната властъ ще изпѣли своя дългъ, като наложи надлежнитѣ санкции. (Рѣжоплѣскания отъ мнозинството)

А. Неновъ (раб): Кавракировъ не е още откритъ.

П. Стоевъ (раб): Каква е неговата съжба, г. министре?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ако знаемъ, ще ви кажемъ. Ние го диримъ. Ако вие знаете къде е, кажете.

Председателът: Има думата народният представител **Стамат Иванов**, за да каже доволен ли е от отговора на г. министъра.

С. Иванов (раб): Ние твърдим, че без органи на властта, без отдели хора на властта, ще кажа аз, подобни отвлечения не могат да стават.

С. Даскалов (з): Значи властта го е отвлъкла. Г. председателю! Ние протестираме против това, което се говори. Може ли да се казва, че властта го е отвлъкла?

С. Иванов (раб): Според нашите сведения, имало е единствено попитание между похитителите. Доколко е вярно, не знам. От този отговор, който ни дава г. министърът, не се разбира дали Кавракиров е жив или умрял.

В. Коевски (нац. л): Като не знае, какво ще ви каже.

И. п. Рачев (з): Ако вие знаете нещо, кажете.

С. Иванов (раб): Ние не можем да бъдем доволни от такъв отговор на г. министъра, тъй като и до днес денем не се знае отвлеченият къде е, неговата съдба каква е. Аз не съм доволен от отговора на г. министъра.

А. Бояджиев (раб): Ако бяха комунисти, вашата полиция щеше да намери начини да ги накара да кажат и майчиното си мляко. Понеже не са комунисти, не можете да ги накарате да кажат.

П. Стоев (раб): Щом похитителите са арестувани, те не знаят ли къде е?

С. Даскалов (з): Това ще каже следователят.

А. Бояджиев (раб): Защо министърът не каже, къде са го оставили?

Председателът: Приетяваме към първа точка от дневен ред: **второ четене законопроекта за бюджета на държавата за 1932/1933 финансова година — бюджетно-проект на Министерството на финансите.**

Има думата г. докладчикът.

Докладчик Н. Йотов (з): (Чете):

„Б Ю Д Ж Е Т Ъ

за разходите на Министерството на финансите за 1932/1933 финансова година.“

Преседателът: Има думата народният представител г. д-р Христо Мутафов.

Д-р Х. Мутафов (д): (От трибуната) Г. г. народни представители! Ще направя твърде кратки бележки по бюджетно-проект на Министерството на финансите. Засява да се спрем по-обширно и по-подробно на това, което съдържа този бюджетно-проект, обаче предвид на много обстоятелства, главно поради това, че той не се отличава с нито един съществени преустройства, каквито ще станат в следващия такъв, в свързка с новия закон, който се работи за отдели на службите по коевените налози от службите по пръките, аз ще се огранича, както казах, с малко кратки бележки върху начините, по които Министерството на финансите има да прибира своите приходи или, по-добре, върху данъчната политика, която то има да провежда.

Прието е, изобщо, че бюджетът на една държава, добър или лош, дава облик на кабинета, който управлява държавата. Бюджетът, от друга страна, отразява политиката, която народното представителство чертае за събиране на приходи и за посрещане на съответните разходи, които прави държавата. Нали всеки бюджет се състои от приходи и разходи? И не са толкова важни разходите, които са наложителни в дадено време, колкото приходите, които има да прибира държавата. Съобразно с последните, държавата определя данъците, коевените и пръките, които са предвидени в бюджета на държавата. Днешният бюджетно-проект на Министерството на финансите съдържа начините, по които ще се прибират приходите, необходими на държавата за покриване на нейните разходи. Във самия бюджетно-проект от значение са отделинието за коевените данъци и отделинието за пръките данъци. Не поменавам отделинието

за митниците, защото то е в връзка с отделинието за коевените данъци. След това идват данъчните управления, окръжни и околийски, митническите учреждения и пр., които всички са, тъй да се каже, органи за реализирането на общите директиви, които ще има да се дадат по отделинието за пръките и коевените данъци, за привилегиите, за митниците и други.

Бележките, които ще направя, далеч не са отрицание на това, което се съдържа в бюджетно-проекта. Тъй по-скоро са пожелания, които съдържат в себе си, наистина известна критика, която е желана във всяко отношение, но която далеч не е отрицание на политиката, която днешното правителство води.

Аз ще си позволя най-напред да направя каквато забележка, че както в бюджетно-проекта на Министерството на финансите, така също и в законопроекта за бюджета на държавата, се съдържат известни наредби, които би трябвало по законодателен ред да намират място в специалните закони. Много пъти, когато сме бивали и в опозиция, и в управление, сме изказвали това желание — в бюджета на държавата да не се съдържат наредби, които носят характер на корекции на съществуващи закони, защото това е признак на бързина за уреждането на материя, която не трябва да се урежда със бюджета на държавата. Бих казал, това е една порочна страна на бюджета от миналото, която ние сме наследили и продължаваме да следваме. Във това отношение позволявам си, напр., да помена, че в чл. 13 от законопроекта за бюджета на държавата се говори за органите на министъра на финансите — понеже тези органи се предвиждат в бюджетно-проекта, който разглеждаме днес, затова искам да направя тая бележка — които, служейки по военното ведомство, са подсъдени за извършените от тях закононарушения на гражданските съдилища в царството. До там отива той порочен начин на законодателстване чрез бюджета, че даже материя, тъй специална, като тази за подсъдността на гражданските и военните съдилища, се урежда със бюджета. Това е нередовност, аномалия, която трябва да избягнем, колкото се може по-скоро. Ние ще трябва да се отървем от коригиране на законите чрез закона за бюджета.

Втората бележка, която бих искал да направя, се отнася въобще до бързането, с което у нас минават всички бюджетно-проекти, и то не толкова в бюджетарната комисия, колкото в пленума на Народното събрание. Бюджетарната комисия си дава достатъчно труд да разгледа всички бюджетно-проекти с нужното внимание и сериозност; там стават прения; но и в пленума би трябвало да става същото с нужната грижливост от представителите на всички партийни групи, а не така бързо и, бих казал, дилетантски, както е ставало до сега у нас. Това може да се търпи като изключение, но правилото би трябвало да бъде, да става в пленума обсъждане на спорните въпроси, които са повдигнати и разисквани в бюджетарната комисия.

На трето място бих направил още една малка бележка: да излезем от данъчния хаос, в който се намира нашата държава. Този данъчен хаос беше в миналото, продължава да съществува и днес, а може би ще го оставим и на нашите наследници — да съществува и в бъдеще. Даже ние, хора с известно обществено положение, и досега не можем да се справим с данъчното облагане, не можем да разберем с какво се отличава данъчната политика на един кабинет от тая на друг само затуй, защото на нашите министри — нека ми бъде позволена тая откровеност — не остава време да се занимават с данъчната политика, която е раг ехсе-Пенсе политика на Финансовото министерство. По-скоро нашето Финансово министерство се е занимавало досега с външни заеми, с грижи за посрещане външните задължения, които държавата има, с търсене външни приходи, отколкото да се занимава с данъчната политика. Самият въпрос за данъчната политика е един твърде сериозен и тежък въпрос, който преди да бъде предмет на обсъждане в бюджетарната комисия или в пленума на Народното събрание, би трябвало да бъде предмет на сериозни и дълбоки изучавания, преди всичко, въ самото Министерство на финансите. Защото министърът на финансите не е само министър на плащания, но той е предимно министър на данъци, министър на данъчни постъпления, предимно министър на приходи, които той трябва да намери за посрещане разходите, които държавата върши. И за туй аз казвам, че сегашният хаос в данъчното облагане не би трябвало да съществува повече; че Финансовото министерство трябва да има своя данъчна политика, която далеч не значи никакъв шаблон, който

можем да копираме от миналото и който да се владчи непрекъснато и въ бъдеще; че тая данъчна политика трябва да интересува на първо място всички ония, които са призвани да търсят приходите на държавата, като си дадат сметка за всички данъци, пръки и косвени. Това е един въпрос, който сам по себе си е достатъчно сериозен и важен, за да потърси пълното внимание и дейтелност на един министър на финансите.

Азъ засегнахъ, г. г. народни представители, въпроса за пръкото и косвено облагане, защото той се владчи от дълги години насамъ и, споредъ моето скромно мнение, не е намбрилъ едно правилно разрешение въ Народното събрание, чрезъ съответнитъ бюджети, които се предлагатъ за вотиране въ Народното събрание. Спорътъ за пръкитъ и косвени данъци и досега продължава да съществува, а ние, единъ пътъ завинаги, трябва да свършимъ съ него. Ако е вѣрно, че пръкитъ данъци, отъ социална точка зрение, сѫ най-оправданитъ, най-желанитъ, и ако е вѣрно, отъ друга страна, че пръкитъ данъци въ размѣра, въ който достигаватъ, сѫ малка частъ въ сравнение съ другитъ данъци — както виждате отъ бюджета на държавата, постъпленията отъ пръкитъ данъци сѫ предвидени въ размѣръ на осемстотитъ милиона лева, когато постъпленията отъ косвенитъ сѫ предвидени въ размѣръ на 25 милиарда лева, включително постъпленията отъ мита на вноснитъ стоки — ако отъ косвенитъ данъци се получаватъ 2 и $\frac{1}{2}$ милиарда лева, а отъ пръкитъ само 800 милиона лева, това даде ли не значи, че ние трябва да спремъ всичкото си внимание на косвенитъ данъци, защото тѣ сѫ голѣми, а да изоставимъ пръкитъ данъци, защото сѫ малки, или пъкъ обратното, като сѫбтаме, че пръкитъ данъци, отъ социална гледна точка, сѫ най-желани и оправдани, да спремъ всичкото си внимание на тѣхъ, а да пренебрегнемъ гражданитъ постъпления отъ косвени данъци. Въпросътъ за пръкитъ и косвенитъ данъци би трябвало единъ пътъ завинаги да намбри своето разрешение, но като се предлазимъ отъ крайности, въ които можемъ да изпаднеме. Азъ зная, че представители на социалната демокрация дълго време спорѣха, теоретизираха и твърдѣха, че пръкитъ данъци сѫ най-желанитъ и най-справедливо поносими отъ населението, а косвенитъ данъци сѫ тежко бремене, което не се понася еднакво отъ имещи и неимещи; но маже тѣ, въ лице на д-ръ Ренеръ, бившъ австрийски държавенъ канцлеръ, който днесъ да произнае, че това положение се депазира и че косвенитъ данъци сѫ, които би трябвало да спратъ всички податѣ, нашето внимание, като сѫ всичката сериозностъ търсимъ, колкото се може повече обекти за облагане. Г. г. народни представители! Това последното може би е вѣрно; косвенитъ налози за времето, което прекарваме, може би да сѫ по-оправдани. Но всички тия мотиви даде ли не значатъ, че трябва да изоставимъ пръкитъ данъци и, понеже последнитъ даватъ малко доходи, да бъдѣтъ предметъ на едно прегрипие безъ надлежното внимание и безъ сериозностъ. Всемайки поводъ отъ това, азъ бихъ предпочелъ за едно отдѣляне на службата за косвенитъ данъци отъ службата за пръкитъ; азъ бихъ желалъ въ бъдеще, когато ще има да се спремъ на законопроекта, който сега се изготвя въ Министерството на финансите, където се работи надъ едно кодифициране на всички закони за косвенитъ облагания, да стане отдѣлянето службитъ по косвенитъ налози отъ службитъ по пръкитъ данъци, като стане и съответната на това промѣна въ бюджета на Министерството на финансите.

Като виждате, въ бюджетопроекта, който ни се представи, на данъчнитъ управления, окръжни и околийски, е възложено събирането едновременно на пръкитъ и косвени данъци. И понеже пръкитъ данъци сѫ повечето предметъ на грижи отъ страна на данъчния началникъ, окръженъ или околийски, косвенитъ налози, които даватъ по-голѣми приходи на държавата, въкакъ се третиратъ съ известно пренебрежение отъ страна на данъчнитъ началници. А това се отразява и върху самитъ приходи на фиска. Азъ намирамъ, прочее, че косвенитъ налози трябва да се отдѣлятъ отъ пръкитъ, въ смисълъ администрацията по тѣхното събиране да бѣде отдѣлна, като службата въ централното управление по събирането на тия данъци — отдѣлението за косвенитъ данъци въ Министерството на финансите — се отдѣли отъ онова за пръкитъ данъци. Презъ 1925 г. се създаде една квази-реформа, бихъ казалъ, като се, събра администрацията по събирането на всички данъци въ едно и се създаде една единна Дирекция на данъцитъ, като се имаше предъ видъ, че тази дирекция, чрезъ своя директоръ, ще ръководи, ще дирижира събирането на всички данъци, пръки и косвени. Обаче, г. г. народни представители, трябва да признаемъ, че тази реформа не даде

очакванитъ резултати. Тя се оказа не само несполучлива, но фактически данъчнитъ началници въ провинцията, както и самото централно управление, продължаваха да спиратъ своето внимание, споредъ това какъ схващаха нуждитъ на момента, върху единъ или другъ данъкъ, безъ да отдѣлятъ достатъчно грижи за постъпленията отъ акциза, отдѣлно отъ постъпленията на пръкитъ данъци. И постъпленията отъ пръкитъ данъци се намалява днесъ извънредно много, приходитъ отъ тѣхъ се сведоха до нищожната цифра 800 милиона лева — твърде нищожна въ сравнение съ онова, което може да постъпи отъ тѣхъ. А приходитъ отъ косвенитъ данъци се сведоха къмъ два милиарда и половина лева, отъ мита и акцизъ. Това положение не може да бѣде твърдно, ако искаме да свържемъ двата края на нашитъ финанси.

Азъ бихъ желалъ и съмъ съ убеждението, че лесно може да стане една промѣна. Нека г. министърътъ има грижата, когато кодифицира всички закони за косвеното облагане, да ни представи единъ законопроектъ, съ който да се отдѣлятъ административитъ по пръкитъ и косвенитъ данъци, като се спре внимание върху всички ония обекти, които наистина могатъ да бѣдѣтъ предметъ на облагане съ косвени данъци, а, отъ друга страна, да се уреди и събирането на пръкитъ данъци, което сега върви нѣкакъ автоматично, съ много малко грижи за тѣхното събиране.

Онова, което създава известни затруднения на данъчната администрация, не е толкова начинътъ на разхвърлянето на данъцитъ, колкото начинътъ на събирането имъ. Отъ друга страна, има много обекти, които сѫ пропуснати да бѣдѣтъ обложени съ косвени налози. Думата ми е за акцизитъ. Тая дума не е много популярна. Наречете тия облози съ какъвто щете терминъ, едно, обаче, остава вѣрно, че акцизи у насъ се събиратъ върху малко артикули и затова приходитъ отъ тѣхъ достигатъ една малка цифра. А отъ акцизи могатъ да бѣдѣтъ събрани много по-голѣми приходи, ако разбира се, бѣдѣтъ обложени и други нѣкои артикули, които могатъ и да не бѣдѣтъ артикули за консомация отъ широкитъ народни маси. Има артикули, които не сѫ предметъ на широка консомация и които задоволяватъ нуждитъ на по-добре поставенитъ въ материално отношение части отъ нашето население, на по-заможнитъ кръгове; такива артикули биха могли да понесатъ едно косвено облагане. Въ готвенитъ въ Министерството на финансите законопроектъ се предвиждатъ нови луксови артикули, които сѫ предметъ, наистина, на по-ограничена консомация, но които биха могли да бѣдѣтъ обложени съ акцизъ. Отъ подобни артикули или не сме събирали никакъвъ акцизъ, или сме събирали много малко такъвъ.

Азъ бихъ си позволилъ да дамъ една малка статистика на понятието Народное собрание, за да покажа, какъ намаляватъ постъпленията отъ акцизъ у насъ, което се дължи, разбира се, до голѣма степенъ на друго едно явление, за което искамъ да кажа тоже нѣколко думи. Думата ми е за контрабандата на нѣкои артикули у насъ, които подлежатъ на облагане съ акцизъ. Азъ имамъ предъ видъ тютюна, вината, спирта, ако щете, и други артикули — солта, захарта и т. н., чието облагане би могло да даде много по-голѣмъ приходъ отъ този, който фактически се събира и който приходъ отъ година на година намалява вследствие на това, че държавата, благодарение на своята, тъй да се каже, лоша данъчна администрация, не успѣва да събере онова, което би могла да събере.

Да кажемъ две думи за тютюна. Тютюнътъ, както знаете, плаща значителенъ косвенъ данъкъ, който намалява отъ година на година. Азъ имамъ статистика за количеството тютюнъ, което населението е консумирало, и за бандерола, който се е плащалъ презъ редица години. Напримѣръ, презъ 1921/1922 г.: при едно население отъ 4,800,000 жители, били сѫ обандерозани 4,400,000 кг. тютюнъ или на жителъ се падатъ по 910 гр. консомация. По-късно, презъ 1925 г., при едно население увеличено вече на 5,260,000 жители, се е събралъ бандеролъ върху 5,214,000 кг., т. е. по 981 гр. на глава. Но отъ 1925 г. до 1931/1932 г. консомацията на тютюна е спаднала и презъ финансовата 1931/1932 година имаме продаденъ бандеролъ за 3,888,000 кг., при 6,000,000 население, или на глава се е паднало по 650 гр. тютюнъ. Както виждате, има едно намаление въ продажбата на бандерола, и отъ тамъ — въ постъпленията на държавата. Даже, въпрѣки увеличението на бандеролното право, което стана презъ мартъ т. г. и което е твърде значително, пакъ, както виждате, имаме спадане на акциза, който е постъпилъ въ държавната каса отъ тоя артикулъ. Това се дължи, споредъ мене, на една недостатъчно голѣма строгостъ въ данъчната администрация, която се занимава съ събиране на този

данъкът от ония, които се занимават не само с производството, но и с преработването на тютюна.

Същото също бихме казали и за материалите, от които се вари ракия, както и за вин...; и тук също така има едно спадане. Напримър, през 1930 г. имаме описани 108.618.482 литри вино; събраният акциз е само 38.822.096 л. През 1931 г. имаме описани 125.820.190 литри вино, когато, според сведенията на Министерството на земледелието, е имало произведено 452.400.000 кгр. грозде, от което могат да се получат 200.000.000 литри вино; значи, от 200.000.000 литри вино е описано само 125.820.190 литри. Виждате каква грамадна разлика има между описаното вино и онова, което въобще може да бъде предмет на облагане с акциз.

Също така е и с спирта. Въпреки, че в България се въвежда най-модерният, тъй наречените колонни казани, за преваряване на виното в спирт, и въпреки това, че тѣ можаха да снемат цената на този винен дестилат, както го наричат у нас, на 42 л. литър чист спирт от 95—96°, изварено е било в същност много малко вино на спирт. Може би това обстоятелство, което се изтъква и при дебатирането на законопроекта за вината, спиртните напитки и оцета, да ни се вижда малко скандално, но фактът е, че, според изчисленията, които се правят в Министерството на финансите, трябва да са били изварени най-малко 10 милиона литри вино, от което трябва да се прибере акциз, а в същност от тѣзи 10 милиона литри са показани за изварени само 42 хиляди литри вино, за които е платен акциз. Този факт сам по себе си е толкова значителен, че ни навежда неминуемо на мисълта, какво нашата данъчна администрация не е била на висотата на положението си и не е могла да улови онзи обект, който трябва да бъде обложен, за да донесе известен приход на фиска.

Трябва да признаем, че усилията на г. министъра на финансите в това отношение бѣха много похвални. Той се помъчи с редица законопроекта, внесени в Камарата, да отиде насреща исканията на винопроизводителите и спиртопроизводителите, да даде на последните, чрез по-малко облагане с акциз било на виното, било на спирта, възможност да платят това, което е законно и което трябва да постѣпи в фиска, а не фискът да получава една нищожна сума от акциз, напимър само на 42.000 литри дестилирано вино, когато в същност собствениците на казани за дестилиране на виното в спирт са превърнали десетина милиона литри вино в спирт.

Г. г. народни представители! Аз споменах за едно перо в приходния бюджетопроект, което ме кара да се спра на една мисъл, която би могла, наистина, да бъде предмет на обсъждане не сега, а при разглеждане приходния бюджет на държавата. Думата ми е за данъците, прехвърлени на общините от държавата и за ония общински данъци, които се взеха от държавата и които не дадоха ония резултати, които отначало очаквахме да добием. Както знаете, съ специален закон за изменение закона за акциза от 1925 г., ако се не лъжа, на общините се отстъпи събирането на акциза върху парфюмите, харните издѣлѣния, мотоциклетите и т. н. — да не ги изброявам, въ замѣна на което държавата пое събирането на поземелния данък. Въпросът за поземелния данък, предмет на закона за бюджета на държавата за 1922/1923 г., където са предвидени да постѣпват от него 350 милиона лева, по-скоро би трябвало да се разглежда, когато дойде приходният бюджет на държавата, отколкото сега, при разглеждане бюджетопроекта на Министерството на финансите. Но понеже въпросът е за приходи, които трябва да се търсят и трябва да бъдат доловени от Министерството на финансите чрез всички отдѣления и данъчни органи, които са набелязани в бюджетопроекта на министерството, смѣтам, че е умѣстно да се кажат две думи и по въпроса за отстъпването на данъци от държавата на общината и обратно, от общината на държавата, защото това именно размѣняване, което се оказа неуспешно, обѣрка и постѣпленията, които предвиждаме в приходния бюджет на държавата за събиране от надлежните органи на Министерството на финансите.

Г. г. народни представители! Аз бих изказал мисълта, когато се кодифицира облагането с косвени данъци на много и много артикули, не само тѣзи, които днес са предмет на облагане, но и онѣзи, които въ бъдеще ще се облагат, да се върнат обратно на държавата ония данъци, които са отстъпени на общините, и Министерството на финансите, чрез своята данъчна администрация, да се грижи за прибирането на същите данъци, което се става по-бързо, по-добре, по-удачно, отколкото ако то се остави на общините, защото се указа, че тѣ не могат да

разхвърлят и събират известни данъци, по много и много съображения. Общинската управа е по-близо до населението и не желае, може би, да пипа по-сурово, съ ежови рѣкавици при събиране данъците от данъкоплатците, както това прави данъчната власт за държавните данъци, и затова данъците, които са отстъпени на общините, не дават очакваните резултати. Така, нап., данъците, които са отстъпени на общините през 1925 г. с специален закон за акциз, въместо да дадат 63 милиона лева, дадоха само 55 милиона лева; 8 милиона лева пропаднаха. Обратно, поземелният данък, който се прехвърли към държавата, въместо да даде 350.000.000 л., колкото се предвиждаше, едва дава 50—60—80 милиона лева. От таблицата към закона за бюджета на държавата за 1932/1933 г., където са дадени сведения, как са вървѣли постѣпленията от данъците през разните години, вие ще видите, че постѣпленията от поземелен данък намаляват, не растат. Аз споменах, че прѣките данъци, каквито е поземелният данък, макар да не представляват голѣми доходни пера, са от социално гледище по-справедливи, и тѣ биха могли да гарантират на държавата един по-определен и сигурен доход, ако се разхвърлят и прибират с нужната стегнатост от данъчната власт, ако последната би била по-взискателна при разхвърлянето и събирането на тия данъци. Би могло да се иска известно намаление на поземелния данък, паралелно с прехвърлянето му обратно на общините. Държавата, която е предвиждала да постѣпват от поземелен данък 350.000.000 л., за посрѣщане на своите нужди, би могла да се откаже от тия данъци и да потърси други ресурси — аз не зная каква е смѣтката на г. министъра на финансите — като едновременно данъците, които се отстъпиха на общините, се върнат на държавата, и по този начин да се увеличат постѣпленията в фиска, въ замѣна на което приходите, които държавата очаква от поземелния данък, да ги отстъпи на общините.

Лансирайки само мисълта за евентуално намаление на поземелния данък или за неговото заличаване изцѣло, аз нѣма да се занимавам повече с това. Не можем, обаче, да не спрем нашето внимание върху друга мисъл: ако не можем да съберем 350.000.000 л. от поземелен данък, неужели не можем да съберем от него поне 150.000.000 л., ако не за смѣтка на държавата, то поне за смѣтка на общините? Аз си спомням една статистика за разпредѣлението на нашата поземелна собственост. Ние имаме 44 милиона декара за облагане с поземелен данък; ако бихме рекли да направим известни облекчения на данъкоплатците, които имат малка поземелна собственост, нап., 30—40 до 60 декара, като ги освободим от поземелен данък, това бихме могли да направим твърде лесно, като оставим този данък въ рѣцетъ на общините. Тогава от тия 44 милиона декара, 20 милиона декара да се оставят необложени, а от останалите 24 милиона декари могат да се съберат 150.000.000 л. Ако само 20 милиона декари се обложат с 7—8 л. на декар, ще получим 150.000.000 л., които биха могли да бъдат прехвърлени на общините, ако поземелният данък се върне обратно на тѣх, като въ замѣна на това се върнат от общините на държавата ония данъци, които по-рано им са отстъпиха и които не се събират от тѣх с нужната сериозност, с нужната стегнатост и ефикасност.

Казах, че ще направя само нѣкои бележки по бюджетопроекта на Министерството на финансите. Нѣма да се спирам подробно на въпроса за администрирането на разните отдѣления в министерството. Ще си позволя да направя една малка бележка още по един въпрос съ надеждата, че ако не е възможно да стане нѣщо сега, въ този бюджетопроект, да се има предъ вид поне за въ бъдеще.

Според моите долавяния, разглеждайки бюджетопроекта подробно, намирам, че биха могли да се направят известни съкращения, нап., въ митническото отдѣление. Както знаете, независимо от нашата воля, вносът на България е намалѣл толкова много, че постѣпленията, които очаквахме въ държавната каса, не постѣпват. Митническият персонал, обаче, и днес е такъв, какъвто е бил преди 5—6 години, макар вносът ни днес, както казах, да е много намалѣл. Ако държим смѣтка за намаляване въобще работата на митниците, на облаганята, неужели, съответно с намаляване постѣпленията на митниците, нѣма да направим съответно намаление на персонала, който борава въ тия митници? Ако митническата администрация би могла да извършва преди 5—6 години една работа два пъти по-голѣма, отколкото сега, аз мисля, че сега, когато постѣпленията са намалѣли чрезмѣрно много, вследствие на това, че и вносът е намалѣл, днес би могло да се направи и съответно намаление въ персонала.

Бюджетопроектът във бюджетарната комисия мина безъ изменение, може би и днесъ тукъ ще мине безъ изменение, защото и азъ самичкътъ не правя конкретни предложения. Азъ изказвамъ само пожелания, които бихъ желалъ да се иматъ предъ видъ отъ Министерството на финанситъ, когато то въ бъдеще ще се занимае съ тоя въпросъ. Ако допустнемъ, че и за въ бъдеще работата на митническитъ отдѣления бже толкозъ намалена, както е сега, то трѣбва да се направятъ известни съкращения, съ огледъ на намаляване на работата, което зарегистрираме днесъ. Напр., има митници — не ща да ги именувамъ, не желая да поменувамъ имена и конкретно да ги соча — има митници, казвамъ, кждето, при двама магазинери, работата прекрасно би могла да се върши само съ единъ; малко работа има да вършатъ. При намалената работа би могла да се върши и съ единъ-двама, като се намали числото на контролоритъ. Защото тия многобройни контролори, тия многобройни магазинери, въ сжщностъ, малко работа има да вършатъ. При намалената работа на митницитъ контролори и магазинери биха могли да бждатъ съкратени въ редица митници — да не ги изброявамъ сега. Затова азъ съмъ убеденъ, че г. министрътъ на финанситъ въ единъ бъдещъ бюджетопроектъ, съ огледъ на работата, която ще иматъ да извършватъ митницитъ, ще направи съответнитъ съкращения.

И обратното, г. г. народни представители, бихъ казалъ, че въ бюджетопроекта на Министерството на финанситъ биха могли да се направятъ известни нововъведения. Нѣщо въ това отношение е вече сторено. Така, напр., въ гл. I, § 1 — централно управление — е предвиденъ единъ началникъ за финансови и стопански проучвания. Това е една служба нова за Финансовото министерство, която досега по бюджета му не съществуваше, но отъ която служба Финансовото министерство имаше чрезмѣрно голѣма нужда. Институтътъ за финансови и стопански проучвания, както е казано въ бюджетопроекта, не трѣбва да съществува само при Българската народна банка, кждето има отдѣление специално за финансови изучвания. Ако Българската народна банка е смѣтнала, че трѣбва да учреди при себе си една такава служба, която се разраства въ цѣло едно отдѣление, което оказва ценни услуги не само на Народната банка, а и на държавата въобще — въ случай на нужда всички прибиѣватъ къмъ неговитъ услуги — толкозъ повече трѣбва да се учреди една такава служба при самото Министерство на финанситъ. Министерството на финанситъ е министерство, което борави съ състоянието на народното стопанство, съ неговото облагане съ всевъзможни данъци. Това министерство не може, значи, да мине безъ надлежни финансови и стопански проучвания и да нѣма събрани материали за всички органи, които ще има да изработватъ бюджетопроектъ и законопроекти, и затова се налага да има една такава служба, която да дава въ даденъ моментъ готовъ материалъ за обсъждане и надлежни разпореждания отъ финансовия министъръ. Много добро е, много сполучливо е, споредъ мене, това нововъведение, чрезъ създаване институтъ за финансови и стопански проучвания, което е направено въ глава I, § 1.

Бихъ казалъ сжщо така, че твърде е удачна промѣната, която е направена пакъ въ § 1, по отношение отдѣлението за финансова инспекция, за финансовия инспекторатъ. Досега имаме 45 първостепенни финансови инспектори и 7 второстепенни. Сега въ бюджетопроекта сж предвидени 18 първостепенни и 32 второстепенни. Бюджетарната комисия увеличи числото имъ на 55 — съ 5 души се увеличава броятъ на финансовитъ инспектори. Това бѣше една крепяща нужда и азъ не мога освенъ да одобря това нововъведение за засилване финансовия контролъ, който трѣбва да се върши върху работата въ учреждения, които сж въ контактъ съ данъчнитъ власти. Необходимо е засилване на финансовия контролъ, който Министерството на финанситъ въобще би трѣбвало да упражнява въ всички ония институти, въ всички ония учреждения, които сж въ контактъ съ данъчнитъ облагания и разходитъ на държавата, защото безъ тая ревизия, безъ този контролъ, който трѣбва да се извършва у насъ, затъваме все по-дълбоко въ корупция, замиратъ полека лека данъчнитъ събирания, и ние сме предъ печалната констатация, че днесъ данъчнитъ постѣпления все повече и повече намаляватъ и кой знае до кжде ще стигнатъ.

К. Кориковъ (д): Трѣбва да има по-сериозенъ контролъ!

Д-ръ Х. Мутафовъ (д): Г. г. народни представители! Финансовитъ инспектори би трѣбвало да бждатъ органи на Министерството на финанситъ не само за държавнитъ приходи и разходи, но още и улавяне на всички нередовности, които ставатъ при облагането и събирането на да-

нѣцитъ. Финансовитъ инспектори трѣбва да бждатъ действителни контролни органи, а не органи, както е било въ миналото, за прикриване на нарушенията на държавнитъ приходи. Би трѣбвало тѣ да констатиравтъ неправомерноститъ при разхвърлянето и събирането на данъцитъ, както и ония заобикаляния на законитъ, които вършатъ известна категория хора, класи и съсловия, за да тежатъ законитъ еднакво на всички и да бждатъ събирани всички приходи, които законитъ предвиждатъ.

А. Нейчевъ (д): За финансовитъ инспектори ли говорите?

Д-ръ Х. Мутафовъ (д): Да.

А. Нейчевъ (д): Задачата на финансовитъ инспектори не е да контролиратъ облаганията. Какъ ще ги контролиратъ?

Д-ръ Х. Мутафовъ (д): Като правятъ своитъ ревизии. Азъ имамъ напредъ си...

А. Нейчевъ (д): Не е права мисълъта Ви.

Д-ръ Х. Мутафовъ (д): Азъ имамъ нарѣзка данни автентични, отъ Министерството на финанситъ. Единъ финансовъ инспекторъ долага, че въ известна околия имало 20 бициклети, отъ които общината не е прибрала нито сантимъ, не е вземала оня акцизъ, който би трѣбвало да вземе за тѣхъ. Това е едно косвено заобикаляне на закона. Това е премѣлчаване отъ страна на общинската властъ, която не е обложила, както повелява законътъ, тия бициклети. Финансовиятъ инспекторъ, който прави тая констатация, обръща вниманието на министерството, това последното си взема бележка и прави своитъ нареждания. И не само това. Азъ бихъ казалъ и за контрабандата на тютюна, която става напоследъкъ и която върши кресчендо. Преследването на тая контрабанда бѣше възложено на така нареченитъ ударни команди. Тѣ не сж данъчни органи, а органи на полицията, съ които, обаче, си послужилъ данъчната властъ, за да може да улови контрабандата. Защо да не може тая контрабанда да се констатира и отъ финансовитъ инспектори, които да направятъ достояние на централното управление, а последното да си вземе съответнитъ мѣрки?

А. Нейчевъ (д): Финансовата контрола се проявява другаде. Контрабандата на тютюна е единъ другъ голѣмъ въпросъ, който засѣга акцизната служба.

Д-ръ Х. Мутафовъ (д): Контрабандата не е нищо друго, освенъ заобикаляне на закона, който повелява да се събира известенъ облогъ. Понеже се касае за значително облагане, би трѣбвало да се бди върху събирането на съответния данъкъ, а не да става, както фактически става, заобикаляне на закона. Това заобикаляне би трѣбвало да бжде констатирано отъ всички органи, които иматъ да извършватъ контрола, това заобикаляне би трѣбвало да бжде констатирано еднакво отъ ревизоритъ, контролоритъ и финансовитъ инспектори.

Друго. Въ готвения законопроектъ, който има предъ видъ г. министрътъ на финанситъ, за косвеното облагане се предвижда едно увеличаване на ревизоритъ и контролоритъ въ фабрицитъ. За това ще кажа две думи за контрола въ тютюневитъ фабрики. Въ тютюневитъ фабрики далечъ не се бди върху спазването на наредбитъ и законитъ, които опредѣлятъ данъцитъ, които подлежатъ на събиране. Става известно заобикаляне на закона, дължащо се на разслабването на самата администрация. По законъ и по бюджетъ се предвиждатъ фабрични контролори само въ голѣмитъ фабрични центрове; само тамъ, кждето има по-голѣми фабрики. Въ малкитъ фабрични центрове, въ малкитъ провинциални градове такива контролори не се предвиждатъ. Тамъ се предвиждатъ финансови ревизори, за които ще си позволя да кажа какво вършатъ въ сжщностъ.

Въ единъ свой докладъ до министра на финанситъ началникътъ на отдѣлението за държавнитъ привилегии и акцизитъ казва: (Чете) „Какъ, по какъвъ начинъ тѣзи ревизори изпълняватъ функциитъ си, какви сж резултатитъ отъ тѣхната дейность, за мене е още непонятно, защото многократнитъ ми опитвания да влѣза въ връзка съ тѣхъ останаха напраздни. Самиятъ софийски градски данъченъ началникъ не може да имъ хване дирята и ми ги изпрати

да побеседвамъ съ тѣхъ. Самъ той не може да ми обясни какво вършатъ и къде ходятъ презъ работното време. Това сж нѣщо като блуждающи комети, отъ които фискътъ трѣбва частъ по-скоро да се освободи“.

Така се характеризиратъ ревизоритѣ, службата на които се предвижда въ бюджетопроекта на министра на финанситѣ. За тѣхъ би могло да се каже много, но сега можемъ да изкажемъ само едно пожелание за подобрене на службата имъ, за стѣгането ѝ и за длѣжноститѣ, които има да изпълняватъ. Азъ бихъ казалъ на уважаемия г. Нейчевъ, че ревизоръ, финансовъ инспекторъ, данъченъ агентъ, акцизенъ приставъ и т. н., всички тѣ сж агенти на финансовата властъ. Всички тѣ трѣбва да ревизиратъ и контролиратъ, но не винаги централната финансова властъ може да следи какво тѣ вършатъ. Доказателство за това е тази атестация, която се дава за тѣхъ. Би трѣбвало да има, вмѣсто разхвърляностъ на службитѣ, една стегнатостъ — нѣщо, разбира се, което съ бюджетопроекта не може да се направи. Но надлежниятъ министъръ, или надлежното отдѣление при министерството, когато ще бѣде въ здрави рѣше, ще може да направи всичко това, което се желае.

Г. г. народни представители! Пакъ въ свръзка съ законопроекта ще направя още две-три малки бележки и ще върша. Въ законопроекта за бюджета на държавата за 1932/1933 ф. година, въ чл. чл. 12 и 13 се предвиждатъ начинитѣ, по които става плащането на възнаграждението за положенъ въ извънработното време трудъ отъ лицата, които служатъ въ митницитѣ. Митническитѣ служби, митническитѣ длѣжности сж вписани въ бюджетопроекта на министерството на финанситѣ. Въ законопроекта за бюджета на държавата за 1932/1933 финансова година, който ще разискваме утре, е предвидено, че трудътъ на чиновницитѣ, положенъ презъ извънработното време, се плаща. Но за труда, даденъ презъ работното време, определено по законъ, тѣ не могатъ да получаватъ възнаграждение вънъ отъ определената имъ заплата. Това е една много умѣтна, споредъ менъ, корекция; едно ограничение, което е желано, и което ние, не ще съмнение, ще гласуваме. Ще го гласуваме, защото наистина досега ставаха често пѣти злоупотребления. Често чиновникъ въ работно време, за което получава своята заплата, извършва работа, която се квалифицира като извънредна и за която получава отдѣлно възнаграждение, често пѣти въ размѣръ такъвъ, че заплата та му се увеличава ако не двойно, то поне съ една трета. Това се практикува въ митницитѣ, където заплата на единъ чиновникъ, ако е 3-4.000 л. месечно, благодарение на тази практика, отиваше на 5-6.000 л. Сега, при това нареждане въ законопроекта за бюджета на държавата за 1932/1933 финансова година, тази възможностъ се ограничава — ще се плаща за извънреденъ трудъ, но за трудъ, извършенъ действително въ извънработното време, а не презъ определеното работно време, както е било досега.

Има, обаче, едно положение въ законопроекта за бюджета, което ми прави впечатление и за което азъ искамъ да кажа сжщо две думи. Въ чл. 12 се казва: „Съгласно чл. 68 отъ закона за събиране прѣжитѣ данъци, само временнитѣ бирници получаватъ възнаграждение за събранитѣ отъ тѣхъ захванѣли данъци, което, заедно съ заплата имъ, не може да надмине 7.000 л. месечно“. Не може да надмине! Азъ недоумѣвамъ. Азъ питамъ: какъ може, макаръ временнитѣ бирници, който е натоваренъ съ събирането на захванѣлитѣ данъци, да увеличи заплата си до 7.000 л. месечно? Азъ не зная дали е така — г. министърътъ ще даде обяснение и ще каже дали не грѣша — но азъ мисля, че не се заблуждавамъ, когато твърдя, че не може единъ чиновникъ — макаръ и той да е натоваренъ съ събирането на захванѣли данъци, който трѣбва да получава заплата, определена по бюджетъ — да увеличи заплата си до 7.000 л. месечно. Той има фиксирана въ бюджета заплата, увеличена съ добавъчното за прослужени години и т. н., и съ този сторплюсъ, за който споменахъ, ще му се набере една заплата около 7.000 л. — заплата, която е не само незаконна, но и невъзможна и нежелана отъ точка зрѣние на здравия разумъ, и би трѣбвало да бѣде отречена. Азъ смѣтамъ, че би трѣбвало да се направятъ известни поправки.

Г. г. народни представители! Ограничавамъ се само съ тѣзи бележки, които направихъ по бюджетопроекта на финансовото министерство и ще заключа само съ едно пожелание къмъ г. министра на финанситѣ; пожелание, което много пѣти е било изказвано и би било желателно за по-следенъ пѣтъ да бѣде изказано. Азъ бихъ желалъ министърътъ на финанситѣ да бѣде действително министъръ на фиска; министъръ, който да се занимава наистина съ раз-

ходитѣ и съ постѣпленията въ държавното съкровище. Време е най-сетне да се разбере, че министърътъ на финанситѣ трѣбва да полага грижи за данъчната политика, която има да води държавата. Тая данъчна политика не е била досега предметъ на шателно проучване. Когато се създаде данъчната дирекция въ 1925 г., мнозина се питаха: кой ще стане шефъ на тая дирекция? Намѣри се само едно единствено лице въ цѣла България; единъ юристъ — единъ фактъ, който самъ по себе си много говори — което твърде неохотно и само подъ голѣмитѣ давления и увещавания, които му се правиха отъ приятели, се съгласи да стане начело на дирекцията. Той, обаче, изнемогваше надъ работата, която имаше да върши. Ние имаме малко подготовенъ персоналъ, който се занимава съ данъчната политика на страната. И при липсата на опитенъ данъченъ персоналъ, който тепърва ще трѣбва да създаваме, азъ мисля, че главната задача на съответния финансовъ министъръ е, данъчниятъ персоналъ да бѣде школуванъ, обученъ и подготвенъ, да достигне висотата на положението си. А това може да стане тогава, когато самъ министърътъ на финанситѣ се занимава съ данъчната политика, като не витае въ сфери и области, които не сж, така да се каже, въ обсега на приходитѣ — разходитѣ на държавата, следъ което би могълъ да върши и други работи, които му се налагатъ отъ условията, при които тече нашиятъ държавенъ животъ. Ако не направимъ това, никой нѣма да ни е кривъ, че ще вървимъ, както сме вървели досега — изъ тъмно и по шаблонъ ще си правимъ бюджетопроекта, като предвиждаме постѣпления отъ прѣки данъци въ такъвъ размѣръ, постѣпления отъ косвени данъци въ такъвъ размѣръ, постѣпления сумарумъ толкѣсга, бѣтъ да си даваме смѣтка какво действително е постѣпило, какво може да постѣпи и най-важното, какво може да издържи народното стопанство, което трѣбва да бѣде предметъ на всестранно и подробно изучаване. Когато имаме подробно изучаване на нашето народно стопанство, финансовиятъ министъръ ще може да знае каква данъчна политика се налага въ дадения моментъ и какви реформи, налагани отъ времето, могатъ да се направятъ.

Азъ заявявамъ, че тѣзи мои пожелания далечъ не визиратъ днешния министъръ на финанситѣ. Напротивъ, днешниятъ министъръ на финанситѣ даде достатъчно доказателство, че се вслушва въ всички пожелания, които излизатъ отъ разнитѣ стопански срѣди у насъ и се мъчи да нагажда своята данъчна и финансова политика, споредъ нуждитѣ на тѣзи срѣди. И тъкмо това, може би, ще го изведе на правия пѣтъ; тъкмо това ще му даде възможностъ да квалифицира законитѣ за данъчното облагане и да си даде смѣтка за косвеното и прѣко облагане, доколко тѣ биха могли да дадатъ приходи на държавата, за да имаме една определена цифра на данъчни постѣпления, съ които държавата може да покрѣща разходитѣ си. Въ тая смисълъ сж и моитѣ пожелания. Азъ съмъ твърдо убеденъ, че ако не въ този бюджетъ, то въ следващия ще се предвиди всичко това, което желаемъ. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Бюджетопроектътъ на Министерството на финанситѣ е доволкова интересенъ, доволкова трѣбва да буди нашето внимание, доколкото той представлява единъ ресорть, отъ който зависи добриятъ изходъ на едно държавно стопанство. Добри финанси — добра политика; лоши финанси — никаква политика. Колкото е трудно положението на финансовия министъръ въ нормално време, толкова по-трудно е пъкъ въ ненормални времена, въ каквито живѣемъ. Отъ една страна министърътъ на финанситѣ е длѣженъ да събира приходи за нуждитѣ на държавното стопанство, приходи, които мъчно се събиратъ отъ единъ народъ, отъ граждани, които нѣматъ възможностъ да плащатъ, а отъ друга страна той трѣбва да държи здраво кесията, да не позволява разходитѣ да надминаватъ приходитѣ, да надминаватъ постѣпленията, за да може да балансира своя бюджетъ. А толкова по-лошо е неговото положение, когато, както каза г. Адамъ Нейчевъ, той трѣбва да държи опразнена кесия. Тогава неговото положение прилича на положението на она търговецъ, който съ една кесия въ джоба си минава презъ гората и го нападатъ неговитѣ колеги, десетина души, за да го ограбятъ, кой колкото може да вземе. Той трѣбва да я стиска. Но все пакъ той не може да не дава пари за държавното стопанство. Държавниятъ бюджетъ, това е едно държавно стопанство, най-голѣмото стопанство на държавата. И както въ едно частно стопанство стопанинътъ е длѣженъ да държи смѣтка какво получава и какво харчи и толкова по-добре ще бѣде неговото стопанство кол-

кото по-добър домакин има той, който правилно да събира приходите на стопанството и да дава срѣдства за разходите, така и въ държавното стопанство, само тогава ще има резултати една финансова политика, както и една държавна стопанска политика, когато финансовият ресор, тия, които представляват домакините въ държавното стопанство, умѣят правилно да събират приходите на държавното стопанство, и, безспорно, имат твърдостта пъкъ да ги раздават съ смѣтка дотолкова, доколкото тѣ постѣпват. Ето защо от твърде голѣмо значение е бюджетопроектът на Министерството на финансите да се разгледа като такъв на голѣмото държавно стопанство, въ връзка съ хората, които сѣ натоварени, като негови домакини, да събират приходите му.

Дали ще има резултати, г. г. народни представители, събирането на тия държавни срѣдства, зависи от много нѣща и преди всичко зависи от самата данѣчна система, от самите фискални закони — дали данѣчното законодателство има предъ видъ податните сили на своя народъ, дали има предъ видъ възможността за най-лекото, правилно и справедливо събиране на тия данѣци, и дали могат тѣ да постѣпват, както се предвиждат.

Освенъ данѣчната система иматъ твърде голѣмо значение и данѣчните органи. Това сѣ истинските домакини, които събиратъ данѣчните постѣпления. Отъ хората, които иматъ да прилагатъ данѣчните закони, отъ администрацията при Министерството на финансите зависи министърът на финансите да може навреме да получава приходите, които се предвиждатъ въ бюджета на приходите — който въроятно утре или другиденъ ще бѣде сложенъ за разглеждане — и отъ тия хора зависи, дали навреме ще бѣдатъ събрани приходите и дали ще бѣдатъ събрани дотолкова, доколкото сѣ предвидени.

Г. г. народни представители! Има, безспорно, твърде голѣмо значение и процедурата въ данѣчните закони за събирането на тия приходи: по какъвъ начинъ е организирано събирането, по какъвъ начинъ е станало разхвърлянето имъ върху гражданите въ една страна, дали то дава възможност на данѣчната властъ правилно да проникне въ истинските приходи на лицата, правилно да ги оцени, правилно да вземе съответния отдѣлъ, който изисква държавата, и дали, отъ друга страна, самиятъ гражданинъ-данѣкоплатецъ има възможност да бѣде запазенъ отъ всички произволи на финансовата администрация, да има възможност самъ той да защити своите накрѣпени права и да даде това, което той следва да даде. Всичко това, естествено, е въ зависимост отъ процедурата по самото определяне на данѣците, което тоже не е отъ малко значение, за да бѣдатъ събрани правилно, за да има достатъчно постѣпления и навреме да постѣпватъ. Ако данѣчното законодателство е такова, че разхвърлянето, определянето е една процедура дълга и широка, която не може да се свърши въ месецъ, два, пет месеца, даже години, естествено, тогава и постѣпленията не могатъ нито навреме да дойдатъ, нито навреме да бѣдатъ събрани и въ размѣра, въ който трѣбва да бѣдатъ събрани.

Отъ голѣмо значение е, следователно, за правилното събиране всички тия постѣпления, първо, тази процедура, законодателствата, които сѣ я уредили — ще кажатъ нѣколко думи и за тѣхъ — и, второ, самата данѣчна администрация — за която тоже трѣбва да се кажатъ нѣколко думи — какво трѣбва да представлява тя отъ себе си.

Г. г. народни представители! Чрезъ финансовите органи ние имаме да събираме най-важните приходи на държавата — това сѣ прѣки и косвени данѣци. Уважаемиятъ г. д-ръ Мутафовъ, който говори преди менъ, говори отчасти върху тѣхъ. Азъ ще кажа само нѣколко думи, за да се види какво представляватъ тѣ отъ себе си — не толкова да се спирамъ на тѣхъ като данѣчно облагане, колкото като характеристика на ония сборове, които държавата прави отъ тия данѣци — и да се види какво отъ тѣхъ постѣпва и, ако не постѣпва достатъчно, къде сѣ причинитъ за това.

Прѣките данѣци у насъ сѣ: преди всичко поземелниятъ налогъ, данѣктъ върху приходите на лицата и дружествата, данѣктъ върху общия доходъ, данѣктъ бегликъ, военниятъ данѣкъ, данѣктъ, който се взема за освобождение отъ трудова повинност и данѣктъ върху наслѣдствата. Това сѣ съществени прѣки данѣци, които иматъ значение за фиска.

Г. г. народни представители! Спомена се отъ г. д-ръ Мутафовъ за поземелния налогъ. Преди известно време, при общите дебати по законопроекта за бюджета на държавата, нѣкои отъ ораторите говориха — говори и г. Вергилъ Димовъ, и г. проф. Стояновъ — че ще трѣбва държавата да се освободи отъ този данѣкъ. Постѣпленията отъ този данѣкъ сѣ 350 милиона лева и като се казва,

че той ще бѣде премахнатъ, трѣбва веднага, за да се запази равновесието, да се каже, откъде ще се взематъ тия предвидени вече да постѣпватъ приходи. Отъ този данѣкъ върно е, че миналата година сѣ постѣпили малко, 64 милиона лева, но не бива да се изпуска изъ предъ видъ, че освенъ тия 64 милиона лева сѣ постѣпили и 110 милиона лева въ бонове. Презъ 1930/1931 г. сѣ постѣпили 99 милиона лева отъ поземеленъ данѣкъ, а презъ 1929/1930 г. — 100 милиона лева. Този данѣкъ винаги се събира като недобори. Въ главата за недобори е посочено, че сѣ постѣпили презъ 1929/1930 г. — 316 милиона лева, презъ 1930/1931 г. — 305 милиона лева, а миналата година, лоша година, сѣ постѣпили 161 милиона лева, отъ които главното перо, голѣмата частъ е отъ поземеленъ данѣкъ. Та, значи, по този данѣкъ все постѣпватъ приходи, тѣ ще постѣпватъ и тая година сигурно; вънъ отъ плащането съ бонове, ще постѣпватъ такива и въ пари.

Дали трѣбва да се премахне този данѣкъ? Г. г. народни представители! На първа рѣка всѣки би казалъ, че несправедливи сѣ всички ония данѣци, съ които се облага капиталътъ — въ случая капиталътъ е земята — и ако тия капитали бѣдатъ много обременени, а не се облагатъ приходите, което е правилното, като се извадятъ насѣщните разноси, ще дойдемъ до унищожението на капитала, ще дойдемъ до спъване на самото производство. Въ всѣки случай засега ние имаме облагане на капитала въ сгради и облагане на капитала въ земя. Самъ по себе си този данѣкъ, който съществува почти въ всички културни страни, и който води началото си следъ французката революция, не може да се смѣта, че е така несправедливъ. Той и не може да бѣде премахнатъ отведѣжъ, защото премахването му значи да освободите отъ плащане и този, който има 5 декара, и този, който има 1.000—2.000 декара. Г. г. народни представители! Азъ вървамъ, че всѣки отъ васъ ще разбере, че онии, които има 500—1.000—2.000 декара земя, която може да използва — не е въпросъ за тая ненормална година, а за нормалното време — отъ която може да добие доста голѣми приходи, той не бива да остане необложенъ. Другъ би билъ въпросътъ да се направятъ известни корекции въ този смисълъ, като известенъ размѣръ отъ земята, напр., 10—20 декара, да не се облага, и то, разбира се, незасѣта съ такива култури, които сѣ доходоносни; другъ би билъ въпросътъ да се опредѣли, така да се каже, единъ екзистенцъ-минимумъ, който да не подлежи на облагане, както въ миналото управление на Демократическия сговоръ се прокара единъ такъвъ екзистенцъ-минимумъ по отношение данѣка върху доходите, въ размѣръ на 18.000 л. Значи би било правилно и тукъ, по отношение на земеделѣца, една частъ отъ земята му, единъ такъвъ минимумъ да бѣде необлагаемъ, но изцѣло да се премахне поземелниятъ данѣкъ, който носи 350 милиона лева, макаръ да се събиратъ отъ него само 150—200 милиона лева, би било едно чувствително намѣрѣване на държавния бюджетъ, което не-премѣнно трѣбва да се навакса отъ нѣкъде другаде.

Ще кажа и друго нѣщо. Г. г. народни представители! Ние сме трѣгнали, следъ войните особено, къмъ косвеното облагане, защото то е най-лесното. Ние ще премахнемъ поземелния данѣкъ, ще премахнемъ данѣка върху занятието и другите прѣки данѣци и ще настѣпимъ въ сферата на косвените данѣци, които съществуватъ въ всички страни, даже и въ Съветска Русия, защото тѣ сѣ най-лесно събираеми. Но въ края на краищата всички тия данѣци, вие знаете, ще легнатъ върху широкия кръгъ на консомативната маса, тѣ ще легнатъ пакъ върху ония, които искаме да освободимъ отъ плащане. Ако тия 300—350 милиона лева ги отнемемъ отъ тукъ и ги прехвърлимъ къмъ косвените данѣци, тѣ ще бѣдатъ платени пакъ отъ широките народни маси. Вие знаете, че отъ косвените данѣци се събиратъ най-голѣми пера, защото съ тѣхъ се облагатъ предметите отъ първа необходимостъ, като солъ, газъ, сапунъ и други продукти, които употребява широката маса. Ако вие смѣтнете какво плаща годишно за косвени данѣци единъ селянинъ, вие ще видите, че то е много повече, отколкото ако биха били обложени съ поземеленъ данѣкъ неговите 50 или 100 декара земя, защото вие знаете, че 10—15 л. се плаща на декаръ, въ зависимост отъ културата. Вие, които ходите като мене по селата, и имате връзки съ земеделѣци, знаете това, което и азъ съмъ слушалъ отъ тѣхъ, че на тѣхъ не тежи държавниятъ данѣкъ, а имъ тежатъ голѣмите общински данѣци, които сѣ surplus върху този поземеленъ данѣкъ. Ако има 10—15 л. на декаръ поземеленъ данѣкъ, споредъ качества на земята, то има 50 л., а често пѣти 100 л. на декаръ за паша и за други данѣци, които се налагатъ отъ общините, и тѣ му тежатъ извънредно много.

Г. г. народни представители! Уважаемият г. Мутафовъ каза преди мене, че държавата може да премахне този данък, като вмѣсто него тя прибере отъ общинитѣ ония данъци, които съ специалния законъ въ 1926 г. тя имѣ отпущна, а именно: акциза върху театритѣ, акциза върху електрическата енергия и върху нѣкои луксозни предмети, които данъци се събиратъ отъ общинитѣ. Грѣши уважаемият г. Мутафовъ, като казва, че отъ тия облагания, като сѣ дадени на общинитѣ за събиране, сѣ се събирали по-малко приходи. Напротивъ, г. г. народни представители, общинитѣ иматъ възможностъ да ги събиратъ, да ги контролиратъ и тѣ ги събиратъ точно, а даже нѣкъде повече, отколкото трѣбва. Държавата, наопаки, когато тия данъци бѣха въ нейни ръце, събираше по-малко. Защото една община, която има подъ свой близъкъ контролъ и кината, и театритѣ, и електрическата енергия, която се продава отъ нея, има възможностъ да събира 10% акцизъ и може да го събира по-лесно, защото упражнява по-голямъ контролъ. Когато държавата чрезъ своитѣ органи събира тия данъци въ общинитѣ, по-лесно ще може да бѣде заобиколенъ нейниятъ контролъ и по-малко ще се събере фактически. И затъ навремето държавата събираше по-малко, отколкото общинитѣ. Другъ е въпросътъ, че сѣ намалени приходитѣ. Тѣ сѣ намалени не затуй, защото по-малко ревностъ проявяватъ общинитѣ за събиране на данъцитѣ, но защото изобило и производството е намалѣло, и театритѣ не се посещаватъ толкова, и луксознитѣ продукти не се продаватъ толкова. Това се дължи на свършено странични причини, а не на невъзможността или нераденето на общинитѣ да ги събиратъ. Напротивъ, тѣ иматъ по-голямъ интересъ да ги събиратъ.

Минавамъ по-нататкъ. Г. министърътъ на финанситѣ каза, че се готви законопроектъ за облагане съ акцизъ материалитѣ, отъ които се вари ракия. Въ миналото сѣщо така бѣше изработенъ такъвъ законопроектъ и се обмисляше по какъвъ начинъ да се събира той данъкъ, защото, както ви изложи г. Мутафовъ, една голѣма частъ отъ този данъкъ не се събира, върши се голѣма контрабанда и бѣше се стигнало до мисълта, дали не е по-удобно да се облагатъ, да кажемъ, на декаръ лозята и лозаритѣ да плати 100—150 л. на декаръ, за да се събератъ 70 милиона лева; защо да има акцизни стражари за проверка варенето на ракията, да съставятъ актове, да злоупотрѣбаватъ, да взематъ рушвети и т. н., както-това става на известни мѣста? Обаче и тогава се смѣта, че ще има едно облагане на капитала, на земята, и че нѣма да се обложи продуктътъ, спиртътъ, който е обектъ на облагане, че по такъвъ начинъ ще се обложи едно производство, каквото е това на гроздето, което производство държавата има интересъ да го поощри, защото една частъ отъ него ще се консумира отъ народа — и ще трѣбва то да се консумира въ по-голямъ размѣръ, защото е храна — а друга частъ отъ това производство ще се изнася.

Не бива, следователно, по никой начинъ този артикулъ, който ще се изнася и който ще служи за храна на народа, да се облага съ данъкъ, за да се получатъ тия 70 милиона лева, като акцизъ, чиито обектъ на облагане е спиртътъ. И затуй законопроектътъ, който бѣше внесенъ отъ бившия министъръ на финанситѣ, г. Петъръ Тодоровъ, се оттегли. Комисията реши, че не може така да се постѣпи. Изказа се мнение, да се постѣпи по другъ начинъ — да се въведатъ общинскитѣ казани за общо варене на ракията или материалитѣ, отъ които се получава спиртъ, защото тогава, естествено, ще има по-голямъ контролъ и ще се събиратъ такситѣ по-лесно. Искамъ да ви кажа, че общинитѣ, които иматъ голѣмъ интересъ отъ това, ще упражняватъ по-голямъ контролъ. Навремето се направиха известни корекции и имаше единъ проектъ, но не мина. Добре е, въ бѣдещия проектъ г. министърътъ на финанситѣ да има предъ видъ това и да даде на общинитѣ известенъ дѣлъ отъ акциза, да остави на общинитѣ изваряването на материалитѣ, било сѣ общински казани, било съ частни, да бѣде подъ тѣхенъ контролъ, въ който случай контролтътъ ще бѣде по-голямъ. Когато общината знае, че отъ този данъкъ общината ще получи 10—15 или повече процента, колкото се отстъпятъ, тя ще си постави контролни органи на самото мѣсто и наистина ще събератъ тия данъци въ по-голямъ размѣръ, отколкото сега се събиратъ.

Та, казвамъ — обратно на това, което преждеговоришиятъ каза, че общинитѣ не могатъ да използватъ тия данъци, акцизитѣ — азъ съмъ на мнение, че ще могатъ да ги използватъ по-добре, защото, като сѣ заинтересовани, ще упражнятъ по-голямъ контролъ и ще събиратъ тия приходи, една частъ отъ които ще взематъ за себе си, а друга частъ ще оставя за държавата. По та-

къвъ начинъ държавата ще се освободи отъ маса контроленъ персоналъ, който ѝ тежи твърде много, защото той нѣкъде недобросъвестно изпълнява службата си, а отъ друга страна не може да даде онова, което се очаква отъ него.

Затова, г. г. народни представители, азъ смѣтамъ, че ние трѣбва да държимъ за прѣжитѣ данъци и не бива по никой начинъ така, на лека рѣзка, да се освободимъ отъ тѣхъ и да минемъ къмъ системата на косвенитѣ данъци, понеже това не е въ интересъ на широкитѣ маси, за които всички милѣемъ.

Въ духа на всички тия мисли, които преди малко изказахъ, азъ смѣтамъ, че не може така леко да се иска премахването на поземелния данъкъ. Въ него могатъ да се направятъ корекции дотогава, докогато се намѣри истински начинъ за облагане доходитѣ отъ земеделското стопанство у насъ. Не е въпросъ за тая година, или за идната, или следващитѣ две години, въ които ще има ненормални условия, тежка стопанска криза, невъзможностъ за земеделеца да посрѣща най-необходимото, въобще липса на доходи въ земеделското стопанство. Когато се правятъ закони, когато се предприематъ реформи, тѣ не се предприематъ за една година, за две, или за три години. Ние можемъ да направимъ следното нѣщо: тая година законодателтъ да предвиди, че поради липса на доходъ и невъзможностъ за земеделцитѣ да изплащатъ поземелния си данъкъ, този данъкъ да имъ се намали. Въобще, такова намаление да се прави само за ненормални години. Въ закона, който ще се изработи, може да се предвиди клауза, че при неурожай, при тежка година, този данъкъ нѣма да се плаща индивидуално отъ Иванъ или отъ Драганъ, който не е могълъ да добие доходи. Но премахването изцѣло на поземелния данъкъ не би трѣбвало да се прави, докато не се намѣри справедлива база за облагане доходитѣ отъ земеделскитѣ стопанства.

Г. Ганевъ (з): Базата е намѣрена, нѣма какво да се боте — подоходенъ данъкъ, ще се налага и върху доходитѣ на земеделскитѣ стопанства.

Р. Василевъ (д. сг): Ще Ви кажа.

Г. Ганевъ (з): Поземелниятъ данъкъ е варварски данъкъ, отживѣлъ времето си.

Р. Василевъ (д. сг): Той сѣществувалъ и въ Франция, и ако бѣше варварски, французитѣ нѣмаше да го държатъ.

С. Мошановъ (д. сг): (Нѣщо възразява)

Г. Ганевъ (з): Вие не разбирате отъ дохода на земята. Ако е нѣкой гешефтъ, тамъ разбирате.

С. Мошановъ (д. сг): За разбиране не споря, но какъ можешъ да говоришъ така „не разбирашъ“?

И. Лѣкарски (д. сг): Какъ не Ви е срамъ да говорите така! Това не е кръчма. Въ кръчма може да се приказва така. Тукъ не може да се хвърля така леко обвинение къмъ хора, които не познавате.

Д. Влаховъ (з): Понеже не плащате този данъкъ, не го разбирате. Вие въобще никакъвъ данъкъ не плащате.

Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Мисълта на г. Ганевъ за облагане съ подоходенъ данъкъ и приходитѣ на земеделското стопанство не е била чужда у насъ. Ние имаме законъ за такова облагане отъ 1922 г., обаче този законъ имаше дефекти, които го направиха неприложимъ. Въ земеделското стопанство у насъ нѣма смѣтки, то е трудово стопанство и, въ края на краищата, ако поискате да балансирате прихода и разхода въ него, почти винаги ще имате дефицитъ. Нашето земеделско стопанство е дефицитерно и затова не може да бѣде облагано за доходитѣ му, на базата на подоходния данъкъ. И наистина по този законъ за подоходния данъкъ върху земеделското стопанство стигнахме дотамъ, че, както знаете, трѣбваше да се фиксира априорно доходътъ съ комисии. Дали този доходъ се е получилъ или не въ дадено стопанство, това нѣмаше значение. Избираха се околийски комисии, които определяха, какъвъ доходъ трѣбва да се смѣтне на декаръ въ тая или въ оная околия: 50—60 или 100 кгр. пшеница, 100 кгр. царевича, или 70 кгр. ечемикъ. Комисиятъ определяха този доходъ за цѣлата околия и нѣмаше значение, дали наистина въ село Х. е добитъ така определенъ доходъ, дали Иванъ или Драганъ е добилъ по-малъкъ доходъ, защото, да речемъ, е билъ немарливъ, или е посѣлъ не навреме, или е постра-

дават отъ суша и др. стихии, той трѣбваше да плаща данѣка върху базата на опредѣления отъ комисията доходъ за цѣлата околия. Дойде се до това положение, защото не можеха да се събератъ точни данни за доходитѣ на земеделѣското стопанство. Или пъкъ се опредѣляше количеството млѣко, което дава една млѣчна крава и то се облагаше съ данѣкъ. Опредѣляше се 500 или 1.000 литри млѣко — не мога да си спомня — и нѣмаше значение, дали дадена крава дава или не толкова млѣко; щомъ стопанството има крава, трѣбва да плати данѣкъ въз основа на тъй опредѣления доходъ отъ нея. И, естествено, въ такъвъ случай не можеше да се добие истинскиятъ доходъ, а се опредѣляше единъ провизоренъ, предварително разхвърлянъ доходъ, който не отговаряше на фактически реализирания доходъ. Това бѣше неправилно и затова станаха грѣшки. Ние не можемъ да приложимъ такъвъ данѣкъ въ нашето земеделѣско стопанство, което е трудно и което, както ви казахъ, почти винаги е дефицитно. У насъ нѣма голѣми стопанства, кѣдето да се води счетоводство, да се прави въ края на годината смѣтка: толкова доходъ отъ тия и тия култури, разходъ толкова, следователно, чистиятъ доходъ, или чистата печалба е толкова, заповѣдайте, г-да, облагайте. Г. г. народни представители! Понеже грамадната частъ отъ стопанствата ни сѣ дребни и дефицитни, вие и да минете къмъ подоходния данѣкъ, единъ день ще видите, че резултатътъ отъ него ще бѣде извънредно малъкъ, обаче процедурата по неговото облагане ежегодно ще бѣде голѣма — ще има да пресмѣтате и да облагате дохода по 600—700 хиляди декларации. Това е една спѣнка. Вие си спомняте, че по 2—3 години минаваха и данѣчнитѣ власти не можеха да опредѣлятъ данѣка на всѣко домакинство, защото невъзможно е да се оперира всѣка година съ такава грамадна маса отъ декларации. Тамъ се срещнаха мжнотии, резултатътъ биде малъкъ и затова се мина къмъ другата система, по-пригодена за нашитѣ условия дотогазъ, докато се измѣни и се намѣри една друга още по-удобна за сѣщитѣ условия. Азъ не казвамъ, че тоя данѣкъ е справедливъ, азъ ви казвамъ, че той има нужда отъ корекции, за които ви говоря: известенъ размѣръ отъ земята да се освободи отъ данѣкъ, а за по-голѣмитѣ количества земя може да се направи едно прогресивно по-малко или по-голѣмо облагане. И това ще бѣде справедливо. Но дотогава, докогато не намѣрите подходна форма — споредъ податнитѣ си сили българскиятъ земеделѣски стопанинъ да плаща на държавата туй, което може — съвършено да освободите отъ облагане земята, естествено, ще бѣде една мѣрка, която нѣма да даде добри резултати.

Ще се отиде, г. г. народни представители, до друга крайностъ; това, което ще намалите отъ тоя данѣкъ, да го турите въ форма на другъ данѣкъ. Напр. може да бѣде данѣкъ върху оборота, както се препорѣча и къмъ който данѣкъ, вѣроятно, може би нашето правителство ще прибѣгне. Но какво значи данѣкъ върху оборота? Селянинътъ ще отиде да купи нѣщо отъ търговеца, последниятъ ще му отрѣже карнетка и ще му тури една марка отъ нѣколко лева. Ще отиде да купи нѣщо отъ селския бакалинъ, последниятъ ще му тури пакъ марка отъ толкова лева, колкото е обложътъ. Това, естествено, не се забелязва, а то значи, че стоката поскупѣва съ 2—3—5 и т. н. лева.

Г. Ганевъ (з): Добре, но вие знаете ли, че отъ двама земеделѣнци съ еднакво количество декари земя, единиятъ може да има добра реколта, а другиятъ може да изкара само $\frac{1}{4}$ отъ реколтата на първия.

С. Мошановъ (д. сг): Г. Василевъ Ви каза, че въ такъвъ случай трѣбва да се предвиди съответно намаление на данѣка.

Г. Ганевъ (з): Има загуба отъ чалгѣнъ, която не може да се констатира.

Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ казахъ, че корекции въ данѣка трѣбва да ставатъ, а именно въ известна година, когато стопанинътъ бѣде засегнатъ отъ суша, отъ неурожай, отъ чалгѣнъ, да може да се направи съответно намаление на данѣка му. Туй можемъ да направимъ и то ще бѣде справедливо. Но този земеделѣлецъ който е ималъ много добра реколта и е продалъ на добра цена — не е въпросъ за тая година — или който има 1.000 декара земя и отъ нея е изкаралъ, да кажемъ, 100.000 килограма, срѣдно по 5—6 л. килограмътъ, както бѣше навремето — азъ ви говоря примѣрно — и е вземалъ 500—600.000 лева, бива ли, г. г. народни представители, да оставимъ тоя човѣкъ безъ обложъ? Какъвъ другъ данѣкъ ще му турите? Данѣкъ върху общия доходъ ли? Азъ ви казахъ, ако турите такъвъ данѣкъ, какъвъ ще бѣде резулта-

тътъ при нашитѣ условия, при нѣмане на счетоводство, при нѣмане на добросъвѣстни хора, които да си декларирагъ точно доходитѣ си. При това данѣчната администрация ще трѣбва да се рови въ 700—800 хиляди декларации и можете да си представите какво ще бѣде. Но ако единъ день ние се намѣримъ при други условия, ако имаме добра финансова администрация, можемъ да минемъ къмъ друга система на облагане. Дотогазъ, обаче, ние ще трѣбва да поддържаме поземелния данѣкъ, като го коригираме — азъ съмъ напълно съгласенъ — като предвидимъ, че въ случай на нещастна година ще се направятъ нужднитѣ намаления на данѣка.

Г. г. народни представители! Поземелниятъ данѣкъ има и друго значение — да чувствува народътъ, че има дългъ да плаща на държавата. Може да му оставите 5 лева данѣкъ, може да му оставите 1 левъ данѣкъ, но когато има такъвъ данѣкъ, българскиятъ гражданинъ ще чувствува, че той дължи отъ залька си да плати на царя, на кесаря, на държавата. И действително, българскиятъ земеделѣлецъ, българскиятъ гражданинъ, и особено българскиятъ селянинъ — азъ мога да говоря това съ положителностъ, защото съмъ ималъ случай да го констатирамъ — е съ много добри чувства по отношение на плащането на държавнитѣ данѣци: той е угриженъ, той се безпокои, у него желанието, така да се каже, да изпълни своя дългъ къмъ своята държава е силно. И затуй, като отидете при него още презъ лѣтото или веднага следъ харманъ, той ви казва: „Какъ ще платя на бирника при тая тежка година, какво ще стане; азъ искамъ да си платя, не ща да оставя неплатенъ данѣкъ“. И въпрѣки нѣкои тежки години въ миналото, ще видите, че въ околии, които сѣ съ много слабо земеделѣне, съ дребни стопанства, селянитѣ сѣ платили почти напълно своя поземеленъ данѣкъ.

Г. Ганевъ (з): Има земеделѣнци, които нѣматъ пари да си купятъ солъ, но си плащатъ данѣцитѣ, а има банкери, които прикриватъ своитѣ доходи и не плащатъ данѣци, колкото тѣ плащатъ.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Това сѣ масали.

Г. Ганевъ (з): Ще видимъ дали сѣ масали.

Р. Василевъ (д. сг): Искамъ да ви кажа, че нашиятъ селянинъ е твърде засегнатъ отъ данѣцитѣ. Той дължи издрѣжка на своята държава и е готовъ да поеме тази издрѣжка. Но него, безспорно, ще го мжчи, както ще мжчи всѣкико едногo, несправедливостта при облагането, когато той ще види това, което вие, г. Ганевъ, казвате — когато той наистина почувствува, че нѣкой голѣмъ банкиръ не плаща толкова данѣци, колкото трѣбва да плаща. И тогава нашиятъ селянинъ ще го боли и ще каже, че нѣма справедливо облагане, нѣма облагане споредъ податнитѣ сили.

Но за да се премахне тази несправедливостъ, г. г. народни представители, е необходимо друго: не да се премахне поземелниятъ данѣкъ, който е единъ малъкъ прѣкъ данѣкъ, но да се направи той справедливъ, да се обложи всѣки единъ съ толкова данѣкъ, съ колкото заслужава да бѣде обложенъ. Въ това отношение трѣбва да се направи необходимото; трѣбва да се взематъ мѣрки да не се избѣгва облагането на доходитѣ. Много пжти сѣ измѣнявани законитѣ и процедуритѣ по събирането на прѣкитѣ данѣци. Нѣколко пжти е измѣняванъ законътъ за данѣка върху лицата и дружествата. Трѣбва да се потърси по какъвъ начинъ ще могатъ да се хванатъ истинскиятъ доходи на нѣкои лица и на нѣкои предприятия въ България, които избѣгватъ да плащатъ данѣци. Голѣми тютюневи фирми, които навремето събраха голѣми печалби отъ България, много малко сѣ били засегнати съ данѣци или никакви данѣци не сѣ платили, защото работятъ съ чужди капитали, защото работятъ съ мѣстни агенти. Тия голѣми фирми посочватъ печалбитѣ си въ чужбина. И трѣбваше да се измѣни законътъ: да не се искатъ декларации каква печалба има такава фирма, а да се гледа какъвъ оборотъ има и какъво представлява тя като предприятие, за да бѣде обложена и да се събиратъ отъ нея данѣци. Безспорно, една отъ голѣмитѣ задачи на законодателството, на управлението е да напипа доходитѣ на всѣки единъ и да го обложи съгласно законитѣ. Недейте мисли, г. г. народни представители, че нашитѣ закони не облагатъ достатъчно. Законътъ за данѣка върху приходитѣ на лицата и дружествата, въ неговата частъ за подоходния данѣкъ, предвижда проценти на облагане до 37 и до 40%. Този обложъ не е малъкъ, но важно е да хванете прихода и да съберете данѣка.

Г. г. народни представители! Нѣколко думи за финансовата администрация. Вториятъ елементъ, който има значение за правилното събиране на държавнитѣ приходи, това е финансовата администрация. За да можете да разчитате

на редовно събиране на всички приходи и на достатъчното им събиране, трябва непременно да имате добре плащанъ, интелигентен и почтенъ персоналъ, съ необходимия цензъ.

П. Стоевъ (раб): Като софийския данъченъ началникъ Коларовъ, когото уволниха.

Р. Василевъ (д. сг): Ако персоналътъ не е добре платенъ, г. г. народни представители, той ще намъри начинъ да си увеличи заплатата. Въпрѣки всички ревизии, въпрѣки всички контроли, той ще намъри начинъ да си навакса. Ето защо, особено въ финансовата администрация, въ онази администрация, която има като най-важна своя задача да събира приходитѣ на държавата, трябва да се назначаватъ почтени, школувани и добре платени хора. Нека г. министрътъ си вземе добра бележка. Тая година, поради тежкото положение на държавата, въпрѣки че признаваме, че заплатитѣ на държавнитѣ служители сѫ недостатъчни, не можемъ да дадемъ по-голямъ заплати. Не може съ 2.500 л., съ 3.000 л. заплатата да живѣе единъ данъченъ агентъ въ София, който ще плаща 1.500 л. наемъ. Съ 1.000, съ 1.500 л. трудно ще живѣе единъ отъ най-важнитѣ органи на държавата — она, който ще събира държавнитѣ приходи.

Т. Тошковъ (з): Щомъ останатъ наемитѣ въ днешния имъ размѣръ, разбира се, че тая заплата ще бѣде недостатъчна.

Р. Василевъ (д. сг): Необходимо е да се подбере персоналътъ на финансовата администрация и да бѣде добре заплатенъ, за да се даде възможност на тоя персоналъ да живѣе. Самата процедура на облагане съ данъци, предвидена въ закона, е достатъчна гаранция държавата да събере данъцитѣ, стига да има школувани хора въ финансовата администрация. Знаете, че правата на гражданитѣ, досежно облагането имъ съ данъци, сѫ достатъчно гарантирани. Има облагателни комисии, въ състава на които влизатъ председателъ или членъ на окръжния съдъ, а следъ това и самиятъ административенъ съдъ, като последна инстанция, се произнася по облаганята. Тази институция достатъчна гаранция за ненакърняване правата на гражданитѣ при облагането имъ съ данъци. Данъчнитѣ органи, които има да зацѣпватъ интереситѣ на държавата, сѫ слабата страна въ тая процедура, въ смисълъ, че тѣ, поради слабо плащане, поради липса на школуване, не сѫ въ състояние да се добератъ до истинскитѣ доходи на гражданина. Ако тѣ сѫ добре подбрани, ако иматъ възможностъ чрезъ добра школовка и добро плащане да проникнатъ въ всѣко едно предприятие, бѣде вътрѣнъ, че тѣ ще могатъ да имѣрятъ истинскитѣ му доходи и ще направятъ правилно облагане. Затова е необходимъ обезпечено стабилитѣ на този персоналъ. Ако другаде промѣната на персонала не е така пакостна, тукъ, въ финансовата администрация е много пакостна. Хората на тая администрация трябва да бѣдатъ стабилизирани, да бѣдатъ хора, които познаватъ и предприятията, които познаватъ лично и отдѣлнитѣ данъкоплатци. Ако данъчнитѣ агентъ стои две, три, петъ, шестъ години на едно мѣсто, и ако той бѣде добре платенъ, за да не бѣде притисканъ отъ мизерията, колкото и недобросъвестни да бѣдатъ данъкоплатцитѣ, той ще познава и жѣбитъ имъ и ще знае какви сѫ тѣхнитѣ доходи. Г. министрътъ на финанситѣ заяви въ бюджетарната комисия, че най-малко данъци плаща София, дето има най-голямъ богатства. Поради обстоятелството, че тукъ персоналътъ не може да проникне въ всички предприятия, поради малкия персоналъ въ Софийското данъчно управление, поради липса на школуванъ персоналъ, поради липса на стабилитѣ, резултатътъ е следущиятъ: София, която може да даде на държавата много милиони прѣки данъци, дава извънредно малко данъци, много малко въ сравнение съ всички други населени мѣста въ царството. На какво се дължи това? Ако въ малкитѣ градове данъчната администрация познава всички богати хора, всички предприятия и банкери и знае какво печелятъ тѣ, какъвъ е истинскитѣ имъ доходъ, въ голѣмата София, такова опознаване нѣма възможностъ да стане, а при това има и влияния отъ разни страни и резултатътъ е именно този, че отъ София не постѣпватъ данъци.

Ето защо, казвамъ, за доброто държавно стопанство, каквото представлява фискътъ, за събирането на приходитѣ, особено важно е да бѣде стабилизиранъ финансовиятъ персоналъ.

Г. г. народни представители! Азъ ще завърша съ бележитѣ, които имахъ да направя по отношение бюджетопроекта на Министерството на финанситѣ. За правилното събиране на приходитѣ, за добрата дейностъ на финансовата администрация, безспорно, нуженъ е и контролъ. Този контролъ се упражнява отъ финансовата инспекция. За него

се говорѣ доста много. Г. министрътъ на финанситѣ се съгласи да го увеличимъ малко, макаръ съ петъ души финансови инспектори. Особено сега, следъ войнитѣ, г. г. народни представители, когато, било че е похабенъ обществениятъ моралъ, било че поради мизерия, недостатъчни заплати, лесно би могла да се подхлъзне администрацията, финансова и друга, и разнитѣ отчетници, единъ добре организиранъ контролъ е абсолютно необходимъ. Вие често четете въ пресата, че ели-кой-си секретаръ на окръженъ съдъ злоупотрѣбилъ 700 хиляди лева, че ели-кой-си отчетникъ на болница злоупотрѣбилъ 1 милионъ лева. Ако тѣзи секретари, ако тѣзи отчетници сѫ подъ страха, че всѣки денъ могатъ да бѣдатъ ревизирани, ако наистина финансовиятъ контролъ може да проникне, ако не два-три пѣти на годината, поне веднѣжъ, въ смѣтитѣ на тѣзи отчетници, можете да бѣдете сигурни, че тѣзи злоупотрѣбления, г. г. народни представители, биха били избѣгнати. Голѣми вреди и загуби за държавата биха били избѣгнати и маса срдѣства — десетки, стотици милиони — биха били спестени, ако този контролъ бѣде по-ефикасенъ. ако се състои, напиримъ, вмѣсто отъ 50 души, още отъ 50 други. Икономията, която тамъ правимъ, е икономия, която не е истинска, защото, за да икономисаме 200—300 хиляди лева отъ заплати, ние ще махнемъ нѣколко финансови инспектори, съ което ще забавимъ ревизията на много отчетници съ повече отъ година и съ това ще дадемъ възможностъ да станатъ злоупотрѣбления за десетки милиона левове. Нека има по-голямъ контролъ, особено въ тия времена на мораленъ упадѣкъ. Нека да има възможностъ този контролъ да надниква даже на всѣки 5—6 месеца върху всѣки отчетникъ въ каквото и да е учреждение, за да се избавимъ отъ злоупотрѣбления, които сума сумарумъ ще бѣдатъ много повече отъ сумитѣ, които ще се изразходватъ за този контролъ. Но и въ това отношение необходимо е контролниятъ персоналъ да бѣде добре плащанъ, стабилизиранъ и школуванъ, за да може ревизитѣ да бѣдатъ ефикасни и да даватъ резултати.

Г. г. народни представители! Казахъ и по-рано, тежка е задачата на министра на финанситѣ, особено въ времѣната, които живѣемъ днесъ, когато се иска много по-голямъ бдителностъ, много по-голямъ енергия, защото всѣки гледа да се укрие, било поради невъзможностъ да плати, било поради нежелание да плати, понеже се надѣва, че съ нашето законодателство можемъ да дойдемъ да му намалимъ или опростимъ нѣщо. И трябва да ви кажа, че ако има известни недобри резултати относно събирането приходитѣ на държавата, тѣ се дължатъ и на този начинъ на процедиране — че днесъ систематически опрощаваме безразборно глоби и данъци. Да опрощаваме глоби и данъци на онѣзи, които заслужаватъ, които сѫ белни, които сѫ пострадали, и то по опредѣления редъ — разбирамъ, но когато безогледно опрощаваме глоби и данъци на всички, съ това караме и добросъвестниятъ данъкоплатецъ да не плаща, защото той си казва: „Преди една-две години азъ си платихъ данъцитѣ напълно, защото бѣхъ добросъвестенъ платецъ, а на този, който е билъ недобросъвестенъ и не е плащалъ данъци, като е използвалъ паритѣ да ги дава подъ лихва съ 20—30%, днесъ му намаляватъ данъцитѣ; защо да плащамъ и занапредъ; ще чакамъ, все ще се намъри законодатель и на менъ да прости данъцитѣ“. Това не действува добре върху психиката на данъкоплатцитѣ, то ги развращава и трябва да го избѣгваме.

Трѣбва да избѣгваме и друго нѣщо, което се забелязва у насъ. Често пѣти съ лека ръка ние опрощаваме глоби за нарушения на закона за акцизитѣ по 50—60—100 хиляди лева. Това сѫ наказания, санкции, които не трѣбва по никакъ начинъ така леко да прощаваме, било въ прошетарната комисия, било тукъ, защото това действува отрицателно и на съдъ, и на финансови агенти. Всѣки финансовъ агентъ тогава ще си каже: „Защо ще съставямъ актове за нарушения и контрабанди, защо ще налагамъ глоби по 100 хиляди лева, когато заинтересованиятъ ще даде заявление до Народното събрание и то ще му прости глобата?“. Същото ще каже и съдътъ: „Ние искаме да туримъ редъ съ тѣзи санкции, които законътъ предвижда, обаче Народното събрание ги прощава“. Та такива опрощавания, г. г. народни представители, действуватъ често пѣти развращаваще, когато ставатъ система, както е днесъ. Доколкото имамъ сведения, откато сме почнали да опрощаваме глоби по наказателни постановления, градъ отъ молиб и затекълъ въ прошетарната комисия за опрощаване на глоби.

А. Неновъ (раб): Не могатъ да плащатъ, затова искатъ опрощаване.

Р. Василевъ (д. ср): Не се съмнявамъ, че има такива, които действително не могат да плащатъ, но има и такива, които могат да платятъ, даже съ платили и изпълняватъ решението на протестната комисия да искатъ да имъ се връщатъ обратно паритъ. Нѣма го тукъ сега единъ отъ народнитъ представители отъ Ямболско да ви съобщи единъ подобенъ фактъ. Нѣкой си господинъ подаде прошение да му опростятъ лихвитъ отъ нѣкакъвъ начетъ и ние решихме да му се простятъ лихвитъ, а се оказа, че той ги платилъ и сега иска обратно отъ Министерството на финанситъ да му се върнатъ 100—150 хиляди лева. По този начинъ ние не само поощряваме хората да не плащатъ, но ги и насърчаваме да вършатъ нарушения и контрабанди, защото всѣки ще си живѣе съ мисълта, че въ края на краищата ще дойде день, когато Народното събрание ще му опрости наложената му, по една или друга причина, глоба. Тогава, наистина, министърътъ на финанситъ нѣма да може да получи никакви приходи отъ данъци и акцизи. Ето защо желателно е народното представителство да не създава прѣчки въ това отношение на министъра на финанситъ. (Ръкоплѣскания отъ сговориститъ)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стоевъ.

П. Стоевъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Представенъ ни е бюджетопроектътъ на основа министерство, което всрѣдъ широкитъ народни маси се ползува съ сѣщото „довѣрие“ и „симпатии“, така да се каже, съ каквито се ползува и Вътрешното министерство, оня вторъ осезателенъ апаратъ, който маситъ чувствуватъ върху гърба си, който изсмуква тѣхнитъ жизнени сокове. И, следователно, щомъ като е такова това министерство, ние ще трѣбва по-подробно да кажемъ какъ то върши цѣлата тая работа и какво мислятъ трудящитъ се маси за самото министерство, за неговата данѣчна политика, за неговата финансова политика. Въ настоящия моментъ, когато ни е представенъ на гласуване бюджетопроектътъ на това министерство, ще трѣбва да подчертаемъ и да видимъ каква е обстановката, какво е положението въ оная областъ въ която то има да се проявява и да работи въ продължение на една година — презъ течение на управлението на гласуванния му бюджетъ.

Още при дебатитъ на първо четене по законопроекта за бюджета всички оратори подчертаха, че този бюджетъ, който е представенъ да бѣде реализиранъ тая година, ще има да се упражнява въ единъ моментъ на изострена стопанска криза. Обаче спирайки се по-подробно на самата стопанска криза, тогава говорившитъ се изказаха по-малко по самитъ проявления на финансовата криза, именно въ тая областъ, където ще действува и Финансовото министерство. И азъ смѣтамъ, че е отъ интересъ за мнитъ избиратели, за избирателитъ на нашата парламентарна група, че е отъ интересъ за цѣлата работническа класа и за селскитъ трудящи се маси да се подчертаатъ по-дебело и да се пояснятъ проявленитъ на финансовата криза, откъдето ще може да се види дали този бюджетъ, който ни се предлага за това министерство, ще трѣбва да се гласува или не.

Г. г. народни представители! Общостопанската и аграрна криза, която започна отъ края на 1928 г. и се разви по-силно въ 1929 г., има за послѣствие и послужилъ за база, върху която се разви и вземъ остри размѣри и финансовата криза. Тя въ международенъ мащабъ се проявява главно въ крахове, както е въ Америка, така и въ натрупване свободни капитални пакъ тамъ и въ Европа, но същевременно и въ липса на достатъчно сръдства за посрѣщане нуждитъ на отдѣлнитъ капиталистически държави; тя се проявява въ лонитъ търговски баланси, тя се проявява въ натрупване на финансови сръдства. А тия нейни прояви се явяватъ въ самото нейно развитие, като начинъ за затѣгане, за разрастване на самата общо-стопанска и аграрна криза. За првъ пътъ въ капитализма се отбелязва проявление на финансовата криза, на борсата въ Ню-Йоркъ. Втората решителна проява на финансовата криза въ капитализма бѣше падането на английската лира и, като плодъ отъ това, отказването на Английската банка отъ златния еталонъ и преминаване къмъ свободния такъвъ.

Азъ нѣма да се спирамъ подробно върху проявитъ на финансовата криза въ международенъ мащабъ, а ще се спра на проявлението ѝ у насъ, за да можемъ по-ясно да видимъ отражението ѝ върху тазгодишния бюджетъ на държавата, който ще гласувате и за реализирането на който сѣщо така сега ще гласувате бюджета на Министерството на финанситъ като органъ за изсмукване сръдствата

за бюджета на държавата. Същевременно ще искамъ да ви изтъкна дали бюджетътъ на държавата ще може да бѣде реализиранъ и какъ специално бюджетътъ на Министерството на финанситъ ще бѣде посрещнатъ отъ народнитъ маси.

Г. г. народни представители! Финансовата криза у насъ, както казахъ, има за основа стопанската и аграрна криза. Причината за финансовата криза е замръзването на цѣлия стопански животъ. Намалването на производството, намалването на външната търговия и на вътрешния обмѣнъ, всичко това съдействува за разгарянето на финансовата криза и на тази база тя се разширява и задълбочава. Проявленитъ на финансовата криза у насъ се изразяватъ главно въ колосалнитъ дефицити въ бюджетитъ на държавата, окръжитъ и общинитъ; тя се явява по-нататкъ и въ силното съкращаване на кредита. Вие си спомняте, че преди настѣпването на стопанската криза, и следователно преди настѣпването на финансовата криза, кредитната политика, както на държавата, така сѣщо и на частнитъ акционерни банки имаше единъ широкъ замахъ. Кредитнитъ учреждения даваха своитъ сръдства подъ лихва и въ заемъ на тѣзи, които се явяваха съ що-годе гаранции. Обаче съ задълбочаването на стопанската криза раздаването на кредити както отъ държавата, така и отъ частнитъ банки започна да спира, предъ видъ опасенията отъ загуби на банкеритъ. И отъ тамъ се явява кризата въ кредита и натрупването на свободни капитални, което е единъ отъ главнитъ признаци на финансовата криза.

По-нататкъ финансовата криза се проявява въ изтегляне на чуждестраннитъ краткосрочни кредити. Предъ опасността отъ финансова разруха, отъ падане на лева чуждитъ банки, които влагаха тукъ капиталитъ си, побързаха да ги изтеглятъ. И ако си спомняте, когато се създаде паниката на Лондонската борса съ падането на лирата, и тукъ, въ България, започнаха да се изтеглятъ чуждестраннитъ кредити, опасявайки се отъ падането на българския левъ. Финансовата криза се проявява у насъ сѣщо и въ изтеглянето на влоговетъ отъ частнитъ единични вложители и хвърлянето имъ главно въ недвижими имоти, както става напоследъкъ — въ строежи. Това става поради страха, че финансовото стопанство на държавата е предъ крахъ, поради страха отъ падане на лева. Вложителитъ въ банцитъ бързатъ да изтеглятъ влоговетъ си и да ги вложатъ въ недвижими имоти. Само така може да се обясни този трѣскавъ строежъ на кооперативни и други здания, който има въ София.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не се бой, Петко!

П. Стоевъ (раб): Намалението на лихвения процентъ, излишѣтъ отъ капитални, ...

А. Кантарджиевъ (д): То не е все едно, като да приказвашъ за полицейски участъци.

П. Стоевъ (раб): ... всичко това кара финансовитъ магнати да бързатъ да изтеглятъ своитъ капитални и да ги вложатъ въ недвижими имоти, които могатъ да увеличатъ рента на тия капитални.

Успокой се, г. Кантарджиевъ! Чакай малко!

А. Кантарджиевъ (д): Чакамъ, ама казвамъ, че не е все едно да приказвашъ за полиция и за финанси.

П. Стоевъ (раб): Проявление на финансовата криза се явяватъ и многото свободни влогове на частнитъ банки въ Народната банка. Ако вземете перото „авоари“ на частнитъ банки въ Народната банка, вие ще видите, че въ последно време тѣ все повече и повече се увеличаватъ. Азъ тукъ имамъ едни цифри, които смѣтамъ, че е интересно да бѣдатъ посочени. Напр., презъ м. декемврий 1929 г. авоаритъ на частнитъ банки въ Народната банка сѣ били 355 милиона лева кредитъ; презъ м. декемврий 1930 г. тѣ нарастватъ на 869 милиона лева, а презъ 1931 г., пакъ презъ м. декемврий, тѣ стигатъ 975 милиона лева.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Нали ги упо- трѣбаватъ за строежъ. Откъде идватъ тия спестявания!

П. Стоевъ (раб): Това сѣ влогове на частнитъ банки. **Министъръ-председателъ Н. Мушановъ:** Нали ги изте- глятъ отъ банцитъ?

П. Стоевъ (раб): Азъ казахъ, че това сѣ влогове, които даватъ частнитъ банки въ Народната банка; част- нитъ банки, нѣмайки пазаръ за капиталитъ си, вложиха

сж ги въ Б. н. банка и това вложение все повече и повече се увеличава.

Министър-председател Н. Мушанов: Нали сж влогове?

П. Стоевъ (раб): Вие не можете да отечете, г. министър-председателю, че строежитъ, които се вършат днесъ, се вършат главно поради опасността отъ падането на лева и затова частнитъ единични вложители бързатъ да ги изтеглятъ отъ банцитъ и да ги вложатъ въ апартаменти, въ здания, въ строежи, където смѣтатъ, че ще бжде по-добре гарантирана тѣхната рента.

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. Стоевъ! Азъ Ви казвамъ, че Вие сте въ едно противоречие. Отъ една страна казвате, че се изтеглятъ влоговетъ, за да се строятъ апартаменти, отъ друга страна, че влоговетъ въ Народната банка се увеличаватъ.

П. Стоевъ (раб): Азъ казахъ — отъ частнитъ единични вложители къмъ частнитъ банки.

Министър-председател Н. Мушановъ: Кои сж вложителитъ въ частнитъ банки, които внасятъ тия влогове въ Народната банка? Частнитъ банки иматъ ли такива голѣми капиталы? Основниятъ капиталъ на една частна банка е 20—30 милиона лева; другото е влогове.

П. Стоевъ (раб): Какъ ще си обясните цифритъ, които дава вашата статистика за увеличение авоаритъ на частнитъ банки въ Б. н. банка? Това е само за туй, че не намиратъ другъ пласментъ.

П. Напетовъ (раб): Г. председателю! Кажете на г. министър-председателя да не отнема времето на оратора.

Министър-председател Н. Мушановъ: Това е единъ апострофъ само.

Председателъ: Г. Напетовъ! Оставете на председателството, то си знае дълга.

А. Капитановъ (з): (Къмъ П. Напетовъ) Ами Вие колкото постоянно прекъсвате?

П. Стоевъ (раб): Другъ единъ признакъ, г. г. народни представители, за финансовата криза е намаляването на банкнотния оборотъ. Ако вие прегледате пакъ статистиката на Народната банка, ще видите, че банкнотниятъ оборотъ все повече и повече намалява. Така, презъ м. декемврий 1929 г. банкнотниятъ оборотъ е билъ 3.608.000.000 л.; презъ сжщия месецъ 1930 г. той намалява на 3.255.000.000 л., а презъ декемврий 1931 г. намалява на 2.918.000.000 л. Намаляването на оборота на банкнотитъ сжщо говори за задълбочаването на финансовата криза. Това намаление на банкнотното обращение и това задълбочаване на финансовата криза продължава. Изтеклитъ месеци отъ 1932 г. говорятъ както за още по-голѣмото увеличение на вложенията на частнитъ банки въ Народната банка къмъ графата „авоари“, а така сжщо и за намалението оборота на банкнотитъ. Всичко това говори, че финансовата криза се задълбочава. И не може да бжде другоаче. Тя не може да не се изостри, като имаме предъ видъ сковаването на цѣлия стопански животъ поради общата стопанска криза.

Казахъ по-напредъ, че едно отъ най-сжщественитъ проявления на финансовата криза у насъ е сключването съ дефицити държавния бюджетъ и бюджетитъ на общинитъ и окръжитъ. По-нататкъ, финансовата криза се проявява и въ лошия търговски балансъ. Вътрешната и външната търговия все повече и повече намаляватъ следъ започването на стопанската криза. Така, напр., въ 1928 г. външната търговия се изразява въ цифрата за вносо-износа на 13 милиарда и 271 милиона лева, въ 1929 г. — 14 милиарда и 721 милиона лева, презъ 1930 г. спада на 10 милиарда и 784 милиона лева, а въ 1931 г. — на 10 милиарда и 554 милиона лева. Днесъ тази цифра продължава да спада все повече и повече и обмѣнътъ на валутата между външната и вътрешна търговия на страната ни сжщо.

Азъ ще ви съобща цифритъ за външната и вътрешната търговия за сжщитъ години презъ м. м. януарий, февруарий и мартъ, за да ги сравня съ цифритъ за настоящата година, отъ което ще видите, че вносъ-износътъ още повече намалява. Така, напр., въ 1928 г., за първитъ три месеца, януарий, февруарий и мартъ, вносътъ е билъ 2 милиарда и 270 милиона лева, а износътъ — 1 милиардъ 875 милиона лева; за сжщитъ месеци презъ 1929 г. вносътъ е билъ

2 милиарда 416 милиона, а износътъ — 2 милиарда 219 милиона; презъ 1930 г., пакъ за сжщитъ месеци — когато се вече явява силното изостряне на кризата — вносътъ е билъ 1 милиардъ 529 милиона, а износътъ — 2 милиарда и 121 милиона лева; за 1931 г., все за първитъ три месеца, вносътъ е 1 милиардъ 429 милиона, а износътъ — 2 милиарда и 3 милиона лева. Тази година, 1932, за първитъ три месеца вносътъ намалява на 1 милиардъ 185 милиона лева, а износътъ — на 1 милиардъ и 182 милиона.

Както виждате, на базата на общата стопанска криза все повече и повече се намалява външната и вътрешна търговия, а тукъ е основното мѣрило, основниятъ крайжгълънъ камъкъ за развитието на финансовата криза у насъ. Ако проследите всичкитъ речи, които се държаха по държавния бюджетъ, ще видите, че, когато се поставяше въпросътъ за опасността отъ падането на лева, всичко се свързваше именно съ външната търговия. И когато тая търговия пада, когато днесъ вносътъ все повече и повече намалява, поради понижаване покупателнитъ способности на маситъ и когато износътъ, поради запрещването на международния пазаръ, се намалява, не може да не се дойде до това положение и не може все повече и повече да не се изостря финансовата криза, изразена въ постъпленитъ отъ мита въ държавната хазна.

Министър-председател Н. Мушановъ: Това не е право. Има специални мѣрки да не се допуска вносътъ. Ако бѣше свободенъ вносътъ, цѣнѣ да стигне на 3 милиарда!

П. Стоевъ (раб): Да, това е така. Отива се до изкуствено запрещване на международния обмѣнъ, но никакви мѣрки не могатъ да помогнатъ и се отива къмъ още по-голѣмо задълбочаване на кризата. Отъ 1924 до 1931 г. търговскитъ ни балансъ обикновено е свършвалъ съ дефицитъ — съ изключение, ако не се лъжа, на 1927 г. или 1930 г. — който дефицитъ се изразявалъ въ една разлика отъ 1 милиардъ и 200 милиона лева между вноса и износа. Паралелно съ това, държавата въ тѣзи години е платила 10 милиарда и 500 милиона лева задължения въ видъ на погашения и лихви къмъ международнитъ банкери. Тѣзи срѣдства — валута — тя е намирала главно отъ сключването на заеми. Тукъ е едно отъ най-остритъ проявления на финансовата криза, тукъ се крие най-голѣмата опасностъ отъ падането на българския левъ и винаги българската буржоазия за парирането на тая опасностъ е прибѣгвала да търси заеми отвънъ. Търсейки именно ресурси и заеми отвънъ, тя е вършила безогледна търговия съ интереситъ на трудящитъ се.

Министър-председател Н. Мушановъ: Ехъ, тѣзи клишета! Нали затуй се боримъ сега, да не правимъ заеми! Защо не ни похвалишъ, ами ни коришъ?

А. Неновъ (раб): Ходихте за заемъ, ко не Ви дадоха.

Министър-председател Н. Мушановъ: Това сжглупости.

А. Неновъ (раб): А „кошничката съ ягоди“ какво бѣше?

Министър-председател Н. Мушановъ: Да, да, донесохъ. И ти похапвашъ сега отъ тѣхъ!

П. Стоевъ (раб): Защото сключената презъ 1926 г. конвенция за валоризация на довоеннитъ заеми не е нищо друго, освенъ едно безогледно продаване интереситъ на трудяща се България. Тукъ се изнесе, че маситъ сж обременени съ повече отъ 15 милиарда лева по тая валоризация. Буржоазията го прави това, защото е съ ясното съзнание, че тѣзи срѣдства, съ които обременява народнитъ маси, нѣма да бждатъ платени отъ нея и точно за това тя върши туй обременяване. Г. Молловъ презъ 1926 г. — правителството на Сговора, значи — сключвайки тази конвенция за довоеннитъ заеми, съвсемъ не е ималъ предъ видъ, че ще бждатъ засегнати интереситъ на капиталиститъ, защото знае, че капиталиститъ не могатъ да бждатъ засегнати, а ще бждатъ засегнати интереситъ на трудещитъ се, като се събератъ тия 15 милиарда лева отъ българскитъ работници и селяни. Пятътъ, по който е трѣгнала българската буржоазия за притѣпяването, за разрешението на финансовата криза, е тоя на заемитъ, съ които се обременяватъ трудещитъ се маси, а сжщо така и пятътъ на отстъпки, които се правятъ на международната буржоазия, като тия отъ 1926 г.

Освен това, за да може да се предотврати финансовата криза, ние виждаме, че и днешното правителство на Народния блок провежда своя политика на изход от това положение. Политиката, която провежда народно-блокарското правителство за изход от задължения финансово-сокакът, както е въобще оная политика, за изход от общата стопанска криза, е политика на стоварване всички разноси върху трудещият се. Политиката на правителството за закръпване на финансовото стопанство е политика на стоварване всички тежести върху гърба на работническата класа, на трудещият се маси. Това тя прави с данъчната система. И затова ние вземаме думата по настоящия бюджетпроект, за да можем да демаскираме до каква степен, търсейки изход от финансовата криза, народно-блокарското правителство прави всичко възможно, за да стовари всички тия разноси не върху гърба на буржоазията, а върху гърба на работниците и селяните.

Докато въ частното производство капиталистите стоварват тежестите на острата стопанска криза върху гърба на работниците и селяните чрез намаление на надниците, чрез закупуване на безценни суровитъ материали от селяните и чрез намаление на производствените разноси, то тук държавата, респективно Министерството на финансите, върши тая работа, като чрез данъчната система стоварва всички тежести върху гърба на трудещият се маси. Какъ става това? Това става с самата данъчна система. Тръбва да се подчертае следното положение: че както прѣжитъ, така и косвенитъ данъци падат изключително върху гърба на работниците и селяните, въобще на трудещият се.

Още при първите дебати нашият ораторъ, другарятъ Атанасъ Неновъ, подчерта, че буржоазията е паразитна класа. Както искате да я облагате, може да въведете данък върху общия доходъ, може да турите прѣкъ данък, въ края на краищата всичко това, което буржоазията плаща привидно като данък, не се събира от нейната печалба, а се събира пакъ от трудещият се — от работническата класа.

Но какъ става това? Единъ индустриалецъ, да кажемъ, има вложенъ въ едно предприятие голѣмъ капиталъ, реализира голѣми печалби. Когато посочва въ своята декларация общия си доходъ и когато визира своитъ печалби, винаги въ перото „загуби“ се посочватъ и предвиденитъ разноси за данъцитъ. Самитъ данъци, които трѣбва да плати, той се старае да ги получи по другъ начинъ — чрезъ намаляване на надниците, чрезъ закупуване на евтина цена суровитъ материали, за да може той данък, който трѣбва да бѣде платенъ отъ него, да се разхвърли върху работниците, върху стойността на предметитъ, които се получаватъ отъ селското производство, и върху цената на произведенитъ стоки. По такъвъ начинъ, макаръ капиталистътъ привидно да е обложенъ съ този данък, въ края на краищата той не го плаща, защото цѣлятъ механизъмъ на производството и на стопанството му дава възможностъ да прехвърли разноситъ за данъци върху гърба на тѣзи, които експлоатира.

Освенъ тоя начинъ за прехвърляне на данъчнитъ тежести върху гърба на трудещият се маси, има и други. Идете въ която щете фирма, въ която сѣ вложени по 13—14—20 или 100 милиона лева като основенъ капиталъ, и вие ще видите, че по счетоводнитъ книги на тая фирма се посочва печалба 100 л., или даже фирмата свършва годината съ дефицитъ, не показва никаква печалба, и въ края на краищата капиталътъ нараства, обаче фирмата не показва печалба. Въ такъвъ случай законътъ за облагане на доходитъ не я засѣга. Напротивъ, предприятието свършило съ дефицитъ, ще трѣбва да му се признаятъ „загубитъ“. Ето всички тѣзи възможности и срѣдства позволяватъ да се освобождаватъ капиталиститъ отъ данък.

По-нататъкъ. Ревизитъ, които финансовата администрация ужъ трѣбва да върши надъ счетоводнитъ книги на капиталисти, банкери, акционерни банки и дружества и по., не се вършатъ, защото същата тази финансова администрация е все пакъ апаратъ въ ръцетъ на капиталистическата класа, и когато единъ финансовъ чиновникъ отиде въ нѣкоя фирма да прави ревизия, за да намѣри къде се укрива печалбата, обикновено работата се свършва съ „мушване нѣщо презъ задния джобъ“ и всичко минава. И вие ще видите, че ако се предвиждатъ глоби за закъснѣли данъци, глоби за укриване на доходи, тѣ се налагатъ на ония трудящи се, които не сѣ могли да си платятъ данъцитъ по силата на туй, че нѣматъ възможностъ да ги платятъ, а рѣдко такива глоби се налагатъ за укриване печалби на капиталисти.

Често пѣти ние биваме изненадани отъ съобщения въ пресата, въ които се казва, че била направена финансова ревизия на тази или онази фирма, обаче „не било конста-

тирано никакво укриване на печалбитъ“. Тръбва да се признае, че има редица начини и срѣдства за укриване на доходитъ. Преди известно време прочетохъ въ единъ вестникъ — мисля „Търговско-промишленъ гласъ“ — че едно дружество съ вложенъ основенъ капиталъ 13.000.000 л. и съ оборотъ въ годината около 200.000.000 л., въ края на краищата посочва като чиста печалба, като доходъ за облагане само 69.000 л., която печалба, като се обложи, нѣма да се получи данъкъ повече отъ 5—6 хиляди лева.

Съ всички срѣдства и начини буржоазната класа си служи, за да не плаща данъци. Можете да го наречете данъкъ подоходенъ, прогресивенъ, можете да го наречете прѣкъ, какъвъ ли не, въ всѣки случай трѣбва да се знае, че днесъ, при господството на капиталистическата система, господстващата паразитна класа не може да бѣде обложена съ данъкъ, и въ края на краищата, при всички условия, при всички положения, данъцитъ, които се събиратъ, се събиратъ пакъ отъ гърба на тѣзи, които сѣ експлоатирани, отъ гърба на потиснатата класа.

Това трѣбва добре да се разбере преди всичко отъ трудящият се. Вие можете да въведете прогресивно-подоходенъ данъкъ — и ние сме за него, като се освободи отъ облагане известенъ екзистенцъ-минимумъ — но ние не можемъ да скриемъ предъ трудящият се маси, че съ този данъкъ буржоазията пакъ не може да бѣде обложена, защото тя е необлагаема при съществуващитъ порядки, при съществуващитъ начини и системи на производство, на облагане и т. н. Може би първоначално да се извърши нѣкакво облагане — да кажемъ, една фирма е била обложена и плаща данъкъ — но въ процеса на производството тя ще намѣри начини да прехвърли този данъкъ въ края на краищата върху гърба на трудящият се маси, върху гърба на селяните, на тѣзи, които сѣ експлоатирани днесъ.

Но да мина по-нататъкъ. Какви прѣки данъци имаме ние? Г. проф. Петко Стояновъ въ своята речъ по бюджетпроекта подчерта нѣколко пѣти, че Финансовото министерство ще трѣбва да обърне внимание „къмъ интереситъ на социално слабитъ“ — да стане органъ, който да „подпомогне положението на социално слабитъ“. Азъ подчертахъ съ преднитъ нѣколко думи, какво това сѣ само единъ демагогски приказки. Може Финансовото министерство да въведе такъвъ и такъвъ данъкъ, както г. професорътъ говори, обаче, въ края на краищата, всичко това ще се струпа на трудящият се маси. Но ако г. проф. Петко Стояновъ говори така, то не е съ огледъ на това, че иска да услужи на социално слабитъ — то е съ огледъ на туй, да може да се хвърли прахъ въ очитъ на маситъ, че, като се въведе тоя данъкъ, ще може да се освободятъ трудящият се маси отъ данъчни тежести. Неговата речъ бѣше една демагогска речъ, която цели именно да заблуди маситъ. Обаче, посочвайки само тия положения, той абсолютно никѣде конкретно, ясно и категорично не постави въпроса даже за подоходния данъкъ; въпрѣки че казва, че той е по-справедливъ, отколкото другия данъкъ, въ края на краищата не постави въпроса рѣзко. И понеже той произхожда отъ групата на управляващия блокъ, именно отъ Демократическата партия, ако бѣше искренъ сторонникъ на системата на прогресивно-подоходното облагане, трѣбваше рѣзко да постави въпроса. Съ това искамъ да подчертая, че тия приказки, които той изговори, сѣ продиктувани само отъ демагогски съображения.

По-нататъкъ представителътъ на Земледѣлския съюзъ, г. Вергилъ Димовъ, и той говори, че днесъ трудящият се маси иматъ интересъ отъ въвеждане само на единъ прогресивно-подоходенъ данъкъ, при който трудящият се селянинъ ще бѣдатъ освободени отъ плащане на данъкъ.

С. Патеъ (з): Никой земледѣлецъ не може да говори, че селянитъ ще бѣдатъ освободени отъ плащане данъкъ.

П. Стоевъ (раб): Въпрѣки че той го говори, той само го направи като констатация, но не като нѣщо поставено конкретно, ясно и категорично. Защото вие знаете, че преди 21 юний излъзохте предъ народнитъ маси съ обещания за облекчение на данъчнитъ тежести.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: И дадохме ги.

П. Стоевъ (раб): Навсѣкѣде се разправяше за въвеждане на прогресивно-подоходния данъкъ. Вие не можете да се оправдаете, че не сте внесли законопроектъ за такъвъ данъкъ, съ малкото време, което сте имали досега.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Какъ да не можемъ? Ако въ Русия даватъ петилѣтка, вие ще ни дадете трилѣтка.

П. Стоевъ (раб): Нѣма да ви я дадемъ.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Знаете само да държкате. Сега трета петиитка давате въ Русия и още нищо не правите. Чакайте дел!

П. Стоевъ (раб): Мѣрките, които сѣ вземени отъ 21 юний насамъ, сѣ въ пълна противоположностъ съ това, което се обещавахе преди 21 юний; тѣ сѣ въ пълна противоположностъ съ така наречената теория за прогресивно-подходящото облагане. Вземаха се нѣкои мѣрки за облагане на вносни стоки. Но вие ще видите, че се облагатъ именно ония артикули, които сѣ отъ най-жизненъ интересъ за маситѣ.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Ти не знаешъ какво приказвашъ! Отъ печалбитѣ на индустриалцитѣ се вземаха. Какво си разбралъ?

П. Стоевъ (раб): И митата отъ тия облагания се прехвърлиха върху работницитѣ.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Не е истина. Това е демагогия!

А. Неновъ (раб): Чакайте де, недейте бѣга!

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Да чакамъ урокъ отъ него ли? (Сочи Петко Стоевъ)

П. Стоевъ (раб): Когато въведохте тая реформа за облагане съ мита на тия стоки, още сѣщия денъ — законътъ не бѣше проведенъ — габровскитѣ фабриканти веднага, въ връзка съ тая реформа, предприеха намаление на заплатитѣ на работницитѣ, за да могатъ да изкаратъ, безъ да нахърнятъ своитѣ печалби, оная сума, която трѣбва да се плати на държавното съкровище. Значи кой плаща тая сума? Габровскитѣ работници и всички други. И тогава последнитѣ водиха стачка, обаче въ помощъ на тая политика на фабрикантитѣ вие изпратихте полиция и смазахте стачката на работницитѣ. Ето тия суми, които г. Мушановъ каза, че се взели отъ печалбитѣ на индустриалцитѣ, последнитѣ ги прехвърлиха още тогазъ предварително върху работницитѣ. Вие съ вашата полиция, съ вашата борба противъ работницитѣ и работническитѣ стачки защитавате интереситѣ на буржоазията. Това е истината. И прѣжитѣ данѣци днесъ лежатъ върху гърба на трудящитѣ се, както казахъ преди малко.

Но да мина по-нататкъ. Първата най-голяма цифра, която е посочена като постѣпление отъ прѣжитѣ данѣци, това е цифрата за постѣпленията отъ поземелния данѣкъ. Съгласно закона, абсолютно всички землевладѣлци, като почнете отъ тия, които притежаватъ 2, 5, 6 — 10 декара и стигнете до ония, които притежаватъ до 5—6 и 10 хиляди декара, всички плащатъ еднакъвъ процентъ поземеленъ данѣкъ.

Х. Родевъ (нац. л): Въ България нѣма землевладѣлци съ 5 или 10 хиляди декара земя.

П. Стоевъ (раб): Мълчете сега! Следъ малко ще ви дамъ статистика.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): Има въ Ромѣния.

Х. Родевъ (нац. л): Каква статистика ще сочите? Въ България нѣма землевладѣлци съ 5 и 10.000 декара земя.

А. Неновъ (раб): А 5 хиляди декара малко ли сѣ?

Х. Родевъ (нац. л): Нѣма съ 5 хиляди декара.

А. Неновъ (раб): А 1.000 декара земя малко ли сѣ за България?

Х. Родевъ (нац. л): Съ 1.000 декара има само нѣколко землевладѣлци, но съ 5—6 хиляди декара нѣма.

П. Стоевъ (раб): Не знаете. Азъ ще посоча статистика. Вие предвиждате да постѣпятъ 350 милиона лева отъ поземеленъ данѣкъ. Вие навсѣкѣде прокламирате, че вашата финансова политика, изразена въ вашия бюджетъ, ще бѣде да намалявате данѣжнитѣ тежести, които тежатъ върху гърба на работнитѣ маси. Но правите ли вие това? Вие не го правите. Вие предвиждате да постѣпятъ 350 милиона лева отъ поземеленъ данѣкъ. А трѣбва да имате предъ видъ, че въ най-благоприятната година за постѣпване на данѣка

върху земята, именно въ 1928/1929 г., е било предвидено да постѣпятъ 385 милиона лева, а сѣ постѣпили само 201 милиона лева. Презъ следнитѣ години постѣпленията отъ тоя данѣкъ все повече и повече сѣ намалявали. Презъ 1929/1930 г. отъ предвиденитѣ да постѣпятъ 350 милиона лева сѣ постѣпили само около 40.000.000 л. А презъ 1931/1932 г. отъ предвиденитѣ да постѣпятъ 350 милиона лева сѣ постѣпили само 92 милиона лева кръгло.

Вие казвате, че намалявате данѣцитѣ на селянитѣ презъ настоящата финансова година, откато управлява Народниятъ блокъ. Това не е вѣрно. Вие оставяте сѣщитѣ данѣци, които бѣха предвидени и презъ времето на Сговора. Но тѣ сѣ и увеличени; фактически при васъ поземелниятъ данѣкъ е увеличенъ съ 257 милиона лева за тая година, защото презъ 1931/1932 г. сѣ постѣпили само 92 милиона лева, а вие сега искате да постѣпятъ презъ тая година кръгло 350 милиона лева. Значи, никакво намаление не правите на поземелния данѣкъ, никакво облекчение не правите на селскитѣ маси въ това направление.

С. Патевъ (з): Ти отъ тукъ ли почна?

П. Стоевъ (раб): Даже вие, земледѣлцитѣ, заявявате, че ще искате премахване на поземелния данѣкъ. Приказвате само за да заблуждавате тонковцитѣ долу, но никой вече не ви вѣрва. Когато ние ви задаваме ясно и категорично въпроса защо не намалявате данѣцитѣ, вие нищо не отговаряте, защото вие вече играете по чужда свирка, по свирката на чуждитѣ интереси, по свирката на банкери и капиталисти.

Н. Алексиевъ (з): Защо плачешъ на чуждъ гробъ?

П. Стоевъ (раб): Чакайте, не бързайте! — Тоя данѣкъ е увеличенъ съ 900% спрямо 1928/29 г. Имате предъ видъ, че тогава сѣ били предвидени да постѣпятъ 385.000.000 л. отъ доя данѣкъ, а сѣ постѣпили само 92 милиона лева. Но това е при други цени на земледѣлското производство, а днесъ цената на земледѣлскитѣ произведения е три пѣти по-малка. Ще ви дамъ статистика. Презъ 1928 г. 100 кгр. жито се продаваше за 666 л., ръжъта — 560 л.

И. Драгойски (д): Позволете да ви направя една бележка. Вие трѣбва да говорите по бюджета на Финансовото министерство, а не по приходния бюджетъ на държавата.

П. Стоевъ (раб): Азъ искамъ да подчертая положението, че Финансовото министерство предвижда тия постѣпления и то предлага да му гласуваме единъ бюджетъ за администрацията, която ще изсмуква тия приходи.

И. Драгойски (д): Вие говорите по приходния бюджетъ на държавата.

П. Стоевъ (раб): Моля Ви се, г. Драгойски, не ме прекъсвайте!

Тогава цената на ръжъта бѣше 560 л. за 100 кгр., на царевичата — 480 л., виното 1.185 л. стотъ литри. И тогава, когато бѣха такива ценитѣ на земледѣлскитѣ произведения, бѣха предвидени да постѣпятъ 385 милиона лева отъ поземелния данѣкъ, а постѣпили само 92 милиона лева. Днесъ, презъ 1932/1933 г., когато тенденцията на спадане ценитѣ на зърненитѣ произведения е още по-голяма, поради аграрната криза, която все повече и повече се задълбочава, когато ценитѣ на земледѣлскитѣ произведения сѣ спаднали 3 пѣти, ние виждаме, че вие предвиждате сѣщия размѣръ на поземелния данѣкъ. Презъ 1931/1932 г. цената на 100 кгр. жито е била 234 л., на 100 литра вино — 609 л., на 100 кгр. ръжъ — 179 л., на 100 кгр. царевича — 200 л., на 100 кгр. фасулъ — 322 л. Значи при това положение на така страшно, главоломно падане доходитѣ на селянитѣ вие днесъ пакъ искате да ни представите като главно перо на прѣжитѣ данѣци поземелния данѣкъ, и то не дори въ сѣщия размѣръ, както маналата година — вие предвиждате да постѣпятъ отъ поземелния данѣкъ три пѣти повече приходи, отколкото презъ 1931/1932 финансова година, защото тогава сѣ постѣпили само 92 милиона лева, а сега предвиждате да постѣпятъ 350 милиона лева, или три пѣти повече; и три пѣти повече сѣ скѣпотията — става 90% увеличение на поземелния данѣкъ.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Защо приказвашъ така!

П. Стоевъ (раб): Когато г. Вергилъ Дамовъ говори отъ името на Земледѣлския съюзъ по бюджета, той разкрити-

кува поземелния данък и каза, че иска да бъде намален, обаче, той не поставя въпроса, че поземелният данък трябва да бъде премахнат за трудящите се селски стопанства, като непоносим за тях. Ние смътаме, че поземелният данък трябва да бъде премахнат, въпреки че да бъдат освободени от него всички трудящи се стопанства, които имат до 36.000 л. годишен доход. Не бива да се поставя въпрос за премахване изцяло на поземелния данък. Защо ще се премахне? Нима трябва да освободим от поземелен данък тези, които имат по 5-6 хиляди декара земя — тъй както постави въпросът г. Вергил Димов? Трудящите се маси искат освобождаване от поземелен данък на трудящите се селски стопанства, а не на едрите землевладелци.

Следва по-нататък данъкът занятие, който също ще бъде събиран от финансовата администрация. Също и той лъга върху трудящите се. (Възражения от мнозинството)

Нъкой от мнозинството: Така му е написана речта и не може да я разбутва.

П. Стоевъ (раб): Както виждате, речта ми не е написана. Ето написаното — вашия бюджетпроектъ. (Показва бюджетпроектъ)

Н. Алексиевъ (з): Вие говорите по приходния бюджетъ.

А. Неновъ (раб): А вие нито написана, нито ненаписана — никаква реч не сте произнесли. И да ви я напишатъ, не можете да я четете. (Към П. Стоевъ) Карай, Петко!

Нъкой от работниците: Той може само да вдига ръка!

Председателъ: (Звъни) Моля, недейте прекъсва!

П. Напетовъ (раб): Три пъти повече труд трябва, за да напишеш една речъ.

П. Стоевъ (раб): Данъчната политика на държавата е такава, каквато се проявява от самия бюджетъ. Главният приходни пера въ него сж от косвени данъци. Вие ще видите, че от мита на вносни и износни стоки се предвижда да постъпят 950 милиона лева, а общо от косвени данъци е предвидено да постъпят 2.481.000.000 л. Но не сж само тези косвени данъци; тези сж само въ графата на „косвенитъ данъци“, посочени въ бюджетпроектъ. Ако проследите гарфитъ по-нататък, ще видите, че болшинството от тия приходи, които сж предвидени тукъ, сж косвени данъци. Така е съ учителския фондъ, така е съ разнитъ мита и гербовия налогъ, така е съ приходитъ от пошитъ, телеграфитъ и т. н. Всичко това сж косвени данъци, всичко това се прехвърля върху стоки и по-нататък — върху консоматора, върху широкитъ работнически и селски маси; всичко тамъ се прехвърля.

На 21 юний вие обещавахте, че ще премахнете данъчното бреме от плещитъ на маситъ, но съвсемъ не вършите това съ вашитъ бюджети. Бюджетътъ, който гласувате днесъ — на Министерството на финанситъ — ще бъде за онзи апаратъ на държавата, чрезъ който вие ще измуквате жизненитъ сили на маситъ. Макаръ да знаете, че миналата година, вследствие на кризата, приходитъ от всички видове данъци не можаха да постъпятъ въ такъвъ размъръ, въ какъвто бѣха предвидени, а постъпиха въ много по-малъкъ размъръ, макаръ да знаете, че тенденцията на кризата е къмъ задълбочаване все повече и повече, все пакъ въ този бюджетпроектъ сж предвидени да постъпятъ повече приходи, отколкото миналата година. И тукъ му е мѣстото да спомена една цифра и да попитамъ отъ къде и какъ ще постъпятъ тези данъци.

Н. Алексиевъ (з): Тъкмо тамъ не можете да разберете. Защото вие показате един добри сведения, които ги сравнявахте съ пазарнитъ цени и съ постъпления и виждате, че постъпления сж обратно на ценитъ. Не можете да разберете едно: защо пишемъ ние сега голѣма цифра. Този въпросъ трябва да зададете.

П. Стоевъ (раб): Защото смѣтате да я реализирате.

Н. Алексиевъ (з): Не затова.

П. Стоевъ (раб): Кажи тогазъ защо?

Н. Алексиевъ (з): Нѣма да кажа. Ще се научите. Затуй сте дошли, за да разберете за какво ги пишемъ. Не за да

заблуждаваме. Смѣтаме, че маситъ се заблуждаватъ. Тѣ не се заблуждаватъ. Колкото сж податнитъ сили, толкова плащатъ. Направете сравнение между постъпления и пазарнитъ цени и вие ще видите, че колкото сж податнитъ сили и колкото сж постъпили, толкова сж писани. А защо сж писани, вие не знаете.

П. Стоевъ (раб): Вземете речта на министра на финанситъ и на всички ваши оратори и ще видите, че тѣ казватъ, че предвиденитъ приходи „трябва да постъпятъ и ще постъпятъ“. И затуй вие гласувате днесъ бюджета на финансовата администрация, която да върши разпродажитъ и да измуква отъ маситъ тия сръдства, които сж предвидени да постъпятъ, защото не ги ли измучите, вашето финансово стопанство ще бъде предъ катастрофа; нѣма да можете да издържате войската, нѣма да можете да издържате полицията, нѣма да можете да спирате борбата на работническата класа и на селскитъ маси. (Възражения от земледѣлцитъ)

Нъкой от земледѣлцитъ: Толкова по-добре за васъ!

П. Стоевъ (раб): Ако погледнете всички финансови мѣрки, които министърътъ на финанситъ ви предлага да проведете като закони, както и онѣзи, които ще минатъ презъ есенната сесия на Народното събрание, вие ще видите, че Министерството на финанситъ цели да събира сръдства и че тѣ не се пишатъ въ бюджета само за да се пишатъ, както разправяте вие и заблуждавате селянитъ, а се пишатъ, за да се събератъ. (Възражения от земледѣлцитъ) Недейте да се оправдавате, че нѣма да се събира това, което се пише, ами си кажете истината предъ селскитъ маси и не ги заблуждавайте.

Н. Алексиевъ (з): Ние имъ говоримъ, че ще плащатъ данъци, но вие имъ говорите, че нѣма да плащатъ.

П. Стоевъ (раб): Вие ще гласувате тия законопроекти, които ви се предлагатъ отъ министра на финанситъ — както законопроектъ за акцизитъ съ 700 члена, така и законопроектъ за облагане безмитния вносъ, така и законопроектъ за новитъ удържки на държавнитъ служители, така и законопроектъ за облагане оборота и т. н. А гласувате ли ги, предвиденитъ приходи ще постъпятъ, но ще постъпятъ за смѣтка на залька на народнитъ маси. Както виждате, по-добре отъ васъ разбираме тия работи. (Възражения от земледѣлцитъ)

С. Патевъ (з): Съ маси не се разправяме, а съ народъ.

П. Стоевъ (раб): Много добре зная съ кого и какъ се разправяте.

С. Патевъ (з): Съ демагогия си служите само.

А. Неновъ (раб): „Грабете го неразбрани“. Карайте изъ този пътъ и ще си счупите и вие главата!

Н. Алексиевъ (з): Нека остане твоята здрава!

В. Аневъ (з): Не плачи за насъ.

А. Неновъ (раб): Не плаче за васъ, а иска да смъкне маскитъ ви и да ви каже, че сте демагози, че заблуждавате народа! (Възражения от земледѣлцитъ)

Н. Алексиевъ (з): Бомбастични приказки, които не хващатъ мѣсто.

П. Стоевъ (раб): Въ единъ моментъ, когато държавнитъ финанси свършватъ ежегодно съ дефицити, вие търсите приходи и ги намирате главно по пътя на косвенитъ данъци, по пътя на облагане залька на народнитъ маси.

В. Аневъ (з): Ще ви изтече времето, кажете рецептата.

П. Стоевъ (раб): Ще я кажа, не бързайте. Сега искамъ само да ви смъкна маската.

Отъ земледѣлцитъ: Ей-й-й!

П. Стоевъ (раб): Защото кжде търсите приходитъ? Търсите ги главно въ митата. Вие облагате газъта съ 5-62 л., облагате ориза съ 4-80 л., пиронитъ съ 8-10 л., концитъ съ 162 л., американа съ 80 л. стотъ метра, солъта съ 1-66 л. килограма, цимента — съ 972 л. на тонъ, макаръ да се произвежда тукъ, и това мито, и при този случай, разбира се, отива въ джобоветъ на фабрикантитъ; па-

муцитъ — сжшо. Спомняте си закона, който се прокара, за облагане преждитъ, и знаете, че всичко това отиде за смѣтка на материалитъ, които масово се консомиратъ отъ широкитъ народни маси. Защото министърътъ на финанситъ казва: „Нѣма смисълъ да облагаме това, което се внася въ ограничено количество за буржоазията, а ще обложимъ онова, което има масово употребление, за да паднатъ приходи“, и се облага преждата. Ето какъ, продължавайки системата на нови облагания съ мита, на нови косвени данѣци, вие вървите по пътя на обира на трудящитъ се работнически и селски маси. Търсейки приходи за вашето финансово стопанство, за бюджета, вие ги търсите по пътя на усилване първопричинитъ на стопанската криза. Вѣрно е, че вашата финансова и данѣчна политика е едно отъ срѣдствата да реализирате приходи отъ гърба на беднитъ работници и селяни, като смѣкнете и кожата имъ, обаче съ тази система на данѣчна политика съвсемъ не лѣкувате общата стопанска криза. Съ тая система на данѣчна политика се развива обирването на маситъ чрезъ трупането все повече и повече косвени данѣци, създадени съ новия законъ за акцизитъ, съ който ще обложите може би и бозата, та дори и водата и въздуха, както казахъ.

Н. Алексиевъ (з): Ама водата е обложена отдавна!

П. Стоевъ (раб): Може да обложите всички минерални води, може да обложите дори и въздуха, може да обложите и безработнитъ, задето стоятъ по пейкитъ и падатъ по улицитъ. Всичко това може да обложите, за да търсите срѣдства за фиска. Обаче събирането тия срѣдства, които вие искате да измучите по такъвъ начинъ, се отразява върху покупателната способностъ на работническата класа, върху покупателната способностъ на селскитъ маси. Следователно, съ тая политика вие вървите по пътя на подсиране клонката, на която се крепи и развива самото капиталистическо стопанство; вие подсиате клонката на всички ония ваши мѣрки, които вие ужъ вземате за изходъ отъ стопанската криза. Защото разковничето на общата стопанска криза е само въ подобрене хала на работническата класа, въ подобрене положението на трудящитъ се маси. Съ данѣчнитъ мѣрки, които вземате; съ данѣчната политика, досежно косвенитъ и прѣки данѣци, които вие искате да провеждате съ всички тия закони, които предвиждате, вършите точно обратното — задълбочавате, увеличавате първопричината на стопанската криза и по тоя начинъ вие тласкате вашето стопанство все повече и повече въ пътя на разстройството; вие спомагате за разгарянето на тая криза, вие разширявате все повече и повече именно ония условия, при които се развиваше кризата, вие разорявате маситъ.

Министъръ Д. Върбенювъ: Още по-добре за васъ!

П. Стоевъ (раб): Това за маситъ е най-зле, но тѣ ще се борятъ.

В. Аневъ (з): Петко! Ще ти пишатъ две, защото за Русия нищо не каза!

П. Напетовъ (раб): Не можешъ да разберешъ!

П. Стоевъ (раб): За Русия нѣма да говоря, защото тамъ положението е добро. Зная, че много ви боли, когато говоримъ за фактитъ тукъ. И затова вие гледате да оставимъ въпроситъ, които интересуватъ тукъ маситъ и да прехвърлимъ речитъ си на друго мѣсто. Но за Русия на края ще ви кажа.

Н. Алексиевъ (з): Свърши се времето.

П. Стоевъ (раб): По-нататкъ. Вие мислите да постигнете едно уравнивяване на приходитъ съ разходитъ, като предвиждате реформи по желѣзницитъ. Тия реформи, обаче, сж сжшо такива, каквито сж и другитъ ви финансови и фискални мѣрки: тѣ сочатъ, че чрезъ тѣхъ ще търсите да прехвърлите стопанскитъ и финансови тежести пакъ върху гърба на работническитъ маси. Докато общата констатация е, че трафиктътъ е намалѣлъ, че превозътъ на пътници и стоки спада, ние виждаме, че приходното перо по желѣзницитъ се увеличава. Отъ къде тогава? Явно е, че г. министърътъ на желѣзницитъ, който е въ съгласие съ министра на финанситъ, предвижда ново увеличение на такситъ за превозъ на стоки, ново увеличение на такситъ за превозъ на пътници. И, разбира се, това увеличение на ресурситъ нѣма да дойде по пътя на облагане превозитъ на пътници, които се возятъ въ I и II класа; това облагане ще се извърши тамъ, гдето е масовиятъ превозъ, гдето

сж трудящитъ се маси, а именно въ III класа. Сжшо така това увеличение на ресурситъ отъ сточния трафиктъ нѣма да дойде по пътя на облагане превозитъ на скъпнитъ и луксозни стоки, които сж малко, но тежестта отъ него ще бѣде прехвърлена отъ търговцитъ върху стокитъ, които се консомиратъ отъ работницитъ и селянитъ и въ края на краищата това увеличение ще бѣде платено като косвенъ данѣкъ отъ трудящитъ се маси. Така че приходитъ, които се предвиждатъ да постѣпятъ чрезъ реформата по желѣзницитъ, ще се реализиратъ главно за смѣтка на трудящитъ се маси.

Председателъ: Завършете, времето Ви изтече.

П. Стоевъ (раб): Добре, завършвамъ. — Именно за провеждане на тая буржоазна финансова и данѣчна политика, състояща се въ стоварване всички тежести върху гърба на трудящитъ се маси, е потребенъ и надлежниятъ апаратъ, за който вие тукъ ще гласувате — данѣчната администрация. Ролята на администрацията ще бѣде именно да събира всички данѣци, да изсмуква жизненитъ сокове на народнитъ маси, да търси ресурси за държавнитъ финанси. И трѣбва да ви посоча една цифра, отъ която да се види, че този апаратъ, който вие курдисвате за тая целъ, е именно такъвъ апаратъ, който отговаря на самата природа на капиталистическото общество. Иерархията, която е прокарана въ всички други министерства, е прокарана и въ самата финансова администрация. За заплати сж предвидени крѣгъло 129 милиона лева общо за 3954 служители по това министерство. Само 240 души, обаче, отъ това министерство — значи 1/18 часть отъ общото число на служителитъ — ще получатъ 23 милиона лева, или 1/6 отъ предвидения кредитъ за заплати. Значи, голѣма часть отъ предвиденитъ суми за заплати отиватъ за единъ малък бюрократиченъ слой, за една малка часть отъ чиновницитъ, за бюрократическия апаратъ, който ще натиска и който, благодарение и на самата работа, ще си докарава още редица и редица приходи по пътя на освобождаването отъ облагане на едритъ и т. н. Така че тия, които сж съ заплатата надъ 5.000 л., и които сж само 240 души, ще получатъ крѣгъло 23 милиона лева, а всички други, които сж 3.714, ще получатъ останалитъ 106 милиона лева. Значи, и при тази администрация, на която вие ще гласувате бюджетъ, за да изсмуква жизненитъ сили на маситъ, сж благодетелствувани едритъ, висшитъ чиновници, а е намаленъ доходътъ на дребнитъ служачи отъ това министерство.

Азъ не мога да не посоча въ положението, че тази администрация, на която вие ще гласувате бюджетопроекта днесъ, ще има за задача да събере общо отъ гърба на трудящитъ се маси презъ 1932/1933 финансова година една бюджетна тежестъ, равняваща се на 10 милиарда и 143 милиона лева, отъ които 6 милиарда сж по редовния бюджетъ, единъ милиардъ и 353 милиона по бюджета на желѣзницитъ, единъ милиардъ и 250 милиона по бюджета на фондоветъ и 1 милиардъ и 500 милиона лева отъ общинитъ — или общо 10 милиарда 143 милиона лева, които ще се събиратъ презъ течение на финансовата 1932/1933 г. отъ тази финансова администрация отъ гърба на широкитъ работнически и селски маси.

Н. Гавриловъ (нац. л): Само отъ тѣхъ ли?

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Отъ всички ще се събиратъ.

Нѣкой отъ мнозинството: Ти колко ще платишъ?

П. Стоевъ (раб): Колкото изямъ, колкото сж косвенитъ данѣци. Тия 10 милиарда 143 милиона, които се предвиждатъ да постѣпятъ, представляватъ приблизително половината отъ общия националенъ доходъ, защото, споредъ изчисленията на г. проф. Стояновъ, а така сжшо и споредъ приказкитъ на г. Вергилъ Димовъ, общиятъ националенъ доходъ днесъ не е повече отъ 27—28 милиарда лева. Тия 10 милиарда и 143 милиона лева представляватъ 40% отъ общия националенъ доходъ. Тия срѣдства въ края на краищата нѣма да се събиратъ отъ гърба на буржоазията, а, както казахъ, отъ гърба на работническата класа, благодарение на данѣчната система, която вие провеждате.

Председателъ: (Звъни)

П. Стоевъ (раб): Нашата парламентарна група, ставайки изразителъ на болкитъ на нашитъ избиратели, на работническата класа и на трудящитъ се селяни, заявява, че не може да гласува бюджетопроекта на Финансовото мини-

стерство, защото това е единъ апаратъ, съ който вие ще изсмуквате жизненитъ сили на трудящитъ се маси. По-нататък ние се обявяваме решително против самата данъчна система и искаме въвеждането на единственъ прогресивно-подоходния данък, съ който да бждатъ замѣнени всички други данъци, като се освободи отъ облагане единъ екзистенцъ минимумъ отъ 36 хиляди лева годишенъ доходъ, а се обложи цѣлата буржоазия. Обаче нека народнитъ маси не се заблуждаватъ, че въвеждайки този данък, тѣ нѣма да го плащатъ. Въ края на краищата пакъ тѣ ще го платятъ. Единственото срѣдство за отърване на работническитъ и селски маси отъ тия тежки данъци е премахването на капиталистическата система на производство, на размѣна и на събиране на срѣдства за държавнитъ финанси, при което трудящитъ се маси ще бждатъ напълно освободени отъ всѣкакви тежести. И тукъ е мѣстото да кажа нѣщо за Съветския съюзъ. Вѣрно е, че въ Съветския съюзъ има бюджетъ, има данъци, има косвени данъци, обаче тамъ данъцитъ се събиратъ отъ това, което е излишъкъ при производството, ...

Министъръ Д. Върбенювъ: Не е вѣрно! Кажете колко данъци има въ Русия!

П. Стоевъ (раб): ... следъ задоволяване на всички нужди на работничитъ и трудящитъ се. Ние виждаме, че и тамъ се събиратъ данъци, но тѣ се събиратъ отъ излишъка, защото тамъ нѣма принадена ценностъ на продукта, а има излишъкъ въ повече, който излишъкъ въ повече въ капиталистическия строй отива въ полза на капиталиститъ, а въ Съветския съюзъ отива за работническата класа, и отъ тоя излишъкъ се отдѣля една частъ и за данъци.

Председателъ: (Звъни) Г. Стоевъ! Завършете речта си.

Н. Пждаревъ (д. сг): Много тъмна е тази работа.

П. Стоевъ (раб): Маситъ на работническата класа и трудящитъ се въ България, нemoжейки да понасятъ повече и искайки да се отърватъ отъ данъчното бреме, ще продължатъ борбата си и, продължавайки я, ще трѣбва да знаятъ, че освобождението имъ отъ това данъчно бреме е възможно само при премахването на капиталистическата система и изграждането на оная система, която сѣ изградили рускитъ работници и селяни. (Ржкоплѣскания отъ работничитъ)

Председателъ: Други оратори нѣма записани. Поради изчерпване листата на ораторитъ, давамъ думата на г. министра на финанситъ.

Министъръ С. Стефанювъ: Г. г. народни представители! По бюджетопоекта на Министерството на финанситъ станaха нѣкои критики и се направиха нѣкои бележки, които по-скоро се отнасятъ къмъ прихода-разходния бюджетъ на държавата, отколкото къмъ самия бюджетъ на Министерството на финанситъ. Този бюджетопоектъ не изразява финансовата организация на държавата, нито пъкъ данъчнитъ системи, процедуритъ и т. н. — всичко онова, което се приказва тукъ. Ето защо азъ считамъ за излишно да се впускамъ повече въ подробности и сега, по бюджета на Министерството на финанситъ, да засѣгамъ оная политика на министерството, която до сега то е водило при положението, въ което се намира. Ние ще имаме да разглеждаме закона за прихода-разходния бюджетъ на държавата, и тамъ ще иматъ възможностъ да си кажатъ думата всички представители на групитъ по въпроситъ, които днесъ се повдигнаха.

Политиката, която се е следвала отъ Финансовото министерство, като система е била тѣкмо такава, каквато се иска отъ тукъ. (Сочи работничитъ) Всички закони, които сѣ били внесени досега за данъчни облекчения, сѣ се ржководили все отъ единъ и сѣщъ принципъ: облекчение на по-слабия и облагане на по-силния. Отъ тая политика ние нѣма да се отклонимъ, защото въ днешно време друга политика е невъзможна, пъкъ и това е най-справедливиятъ принципъ, който трѣбва да се прилага въ законодателството.

А. Неновъ (раб): И това е демагогия!

Министъръ С. Стефанювъ: Не е демагогия.

С. Тошевъ (раб): Въ бюджета нищо подобно не се вижда.

Председателъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефанювъ: Всичкитъ закони, които сѣ прокарани, и всичкитъ облекчения и намаления, които сѣ направени, сѣ засегнали данъкоплатци отъ известна минимална норма надолу — това сѣ точно тия данъкоплатци, които сѣ слаби, за които се говори. Всички други закони, които сме прокарали до сега, отъ характеръ да търсимъ нови приходи, сѣ засѣгали само данъкоплатцитъ отъ известна норма нагоре. Следователно, напълно сме били последователни на всичко онова, което до днесъ сме направили, макаръ че всичко, което сме направили до днесъ, азъ бихъ казалъ, е далечъ недостатъчно съ огледъ на онова, което има да се върши въ тая областъ.

Трѣбва да се съгласимъ, г-да, че финансовата администрация е една отъ най-сѣщественитъ администрации на държавата. Но трѣбва сѣщо да признаемъ, че ако има администрация следъ народното учителиство най-мизерно плащана, това е финансовата администрация. Макаръ отзара на самъ да направихъ бележка въ комисията, поправка на заплатитъ на финансовитъ служители въ този моментъ ние не сме въ състояние да направимъ.

Въ самия бюджетопоектъ, както виждате, особена реорганизация на службитъ не е направена, затуй защото реорганизация не може да стане, докато не се прокаратъ съответнитъ закони, било за системитъ на облаганията, било за процедурата и т. н. Колкото ние да се мѣчимъ административно да направимъ известни подобрения, тѣ не могатъ да станатъ дотогава, докогато не се прокаратъ съответнитъ закони.

Въ министерството вече има приготвени два голѣми законопоекта — единия за прѣжитъ данъци, другия за косвенитъ данъци. Обаче тѣ трѣбва да претърпятъ едно основно проучване, по тѣхъ трѣбва да се получатъ мнения отъ всички страни, па и независимо отъ това, и да бѣха напълно готови, понеже сѣдни извънредно голѣми законопоекти, въ сегашната сесия, тѣ не биха могли да минатъ. Съ тѣзи два законопоекта ще се направятъ възможнитъ поправки, корекции на всичко онова, което до днесъ се е констатирало, че е погрѣшно, било въ процедуритъ, било въ системата и начинитъ на облагането, било въ начинитъ на събирането на данъцитъ. Трѣбва да се съгласимъ, че много нѣща сѣ продължавали неизмѣнно отъ десетки години, и сега се налага да се промѣнятъ, защото днешното време, днешнитъ условия подказватъ, че изъ този пътъ повече не може да се продължава да се върви.

Трѣбва да кажа две думи по отношение на самия персоналъ. Азъ съмъ съгласенъ съ бележкитъ, които се направиха, че тѣкмо въ едно ведомство, като финансовото, е наложително да стане частъ по-скоро стабилизация на чиновничеството. Въ това ведомство стабилизация е прокарана само по отношение на митническия персоналъ, обаче другиятъ персоналъ стои още въ онова положение, въ което се намиратъ повече отъ налитъ държавни служители. При нашата действителностъ ще трѣбва да се съгласимъ, че тия органи не могатъ и не трѣбва да бждатъ по никой начинъ подъ влиянието на партизани, на правителствени или на силни, а трѣбва да бждатъ самостоятелни. Всичко това е ясно, това е повече отъ очевидно. Но въ малкото време, презъ което управляваме, този въпросъ не можеше да бжде разрешенъ. Азъ считамъ, че това, което ни предстои занаяпредъ, е да се занимаемъ и съ този въпросъ, който ще трѣбва да получи, въ най-близко време, своето разрешение. Защото, паралелно съ измѣнението на законодателството, ще трѣбва да следва и стабилизацията на самия персоналъ, ще трѣбва да следва реорганизацията на службата, защото само тогава бихме имали цогоде резултатъ, особено като имаме предъ видъ днешнитъ аномалии, особени времена, въ които тази служба срѣща повече и повече спѣнки, и при които измѣнението на нейнитъ функции става все по-трудно и по-трудно. А, отъ друга страна, като имаме предъ видъ, че нуждитъ на държавата нарастнаха чрезмѣрно, ние можемъ да приказваме каквото щемъ, можемъ да съкращаваме колкото щемъ, обаче за дълго време още българската държава ще се намира въ единъ ангажменти съ прѣкомѣрно голѣми размѣри, които ще трѣбва да се покриватъ, защото другояче това не може да стане.

По отношение системитъ на облагането съ данъци, прѣки и косвени, казаха се нѣколко думи. Не може да се засѣпватъ теории само за прѣки или само за косвени данъци, а ще си следватъ и еднитъ и другитъ данъци, доколкото най-целесъобразно и най-правилно, споредъ условията, ще трѣбва да се нагаждаме, за да може държавата да има възможно повече приходи и да може тия приходи да бждатъ по-правилно, разбира се, и по-леко събирани.

Считамъ за излишно да се впускамъ също да говоря по въпроса било за разнитъ системи, които се прокарватъ въ законопроектитъ, които ще бъдатъ внесени, или въобще върху онова, което министерството е получило вече за себе си отъ наблюденията, които сж направени досега. Казахъ, че по това ще дойде редъ да се говори, когато ще разглеждаме бюджетопроекта за приходитъ на държавата или когато ще се разглеждатъ отдѣлнитъ законопроекти за прѣжитъ и косвенитъ данъци. Затова засега смѣтамъ да завърша само съ тия нѣколко думи, казани въ отговоръ на бележкитъ, които се направиха, и моля да се пристъпи къмъ гласуване на бюджетопроекта, защото смѣтамъ, че е излишно да се даватъ по-голямъ обяснения върху направенитъ бележки. (Ражкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателятъ: Г. г. народни представители! Частъ е 8.

Моля отънъ г. г. народни представители, които сж съгласни да се продължи заседанието следъ 8 ч., да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ гласуване.

Който приематъ заглавието „Бюджетъ за разходитъ по Министерството на финанситъ за 1932/1933 финансова година“, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете)

„МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЪ“

Глава I

Личенъ съставъ.

Председателятъ: Който приематъ прочетеното отъ г. докладчика заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 1 — вж. прил. Т. I, № 70)

Въ обяснителната таблица за разходитъ на личния съставъ, г. г. народни представители, ставатъ следнитъ измѣнения:

На стр. 9, „въ Централно управление“, „1 чиновникъ за проучванията и за информации“ става „1 чиновникъ за проучванията, информации и статистика“, като заплатата му отъ 5.950 л. месечно става 6.800 л. месечно, а годишната му заплата отъ 71.400 л. става 81.600 л. Заличава се „секретаръ на министра“. Измѣня се заплатата на „секретаръ на Банкерския съветъ“ отъ 5.950 л. месечно на 6.800 л. и на „2 провѣрители на баланситъ“ отъ 3.750 л. месечно на единъ на 4.200 л. месечно на единъ. Всичко по този отдѣлъ — 897.600 л.

„Отдѣлъ за държавния бюджетъ и отчетностъ“ отива следъ „Инспекция“.

Въ „Държавно юрисконсулство“ нѣма никакви измѣнения.

Въ „Инспекция“ има следнитъ измѣнения: вмѣсто „18 финансови инспектори I ст.“ се предвиждатъ 32 и вмѣсто „32 финансови инспектори II ст.“ се предвиждатъ 23. Вмѣсто „единъ книговодителъ“ ставатъ двама.

„Отдѣлъ за държавния бюджетъ и отчетностъ“. Вмѣсто „контрольоръ по бюджета, отчетността и предприятията“ става „главенъ контрольоръ по закона за бюджета, отчетността и предприятията и за гербовия налогъ“ и заплатата му отъ 8.800 л. месечно става 9.350 л. месечно, всичко — 112.200 л.

Въ „Държавни ценни книжа и гаранции на чиновницитъ“ вмѣсто „двама помощници на сѣщия“ ставатъ грима, и вмѣсто „двама бройци“ става единъ.

На стр. 10, въ „Отдѣление за държавнитъ привилегии и за акцизитъ“, вмѣсто „4 провѣрители“ става „4 провѣрители, отъ които единъ завеждащъ материалитъ“.

Въ „Общи служители за прѣжитъ данъци и за държавнитъ привилегии и за акцизитъ“ следъ „единъ чиновникъ по персонала“ се прибавя „единъ дѣловодителъ“ съ месечна заплата 2.850 л. или годишно 34.200 л. и се заличава „единъ книговодителъ“.

Въ „Отдѣление за митницитъ“ следъ „2 експертъ-оценители“ се прибавя „единъ главенъ ревизоръ по митницитъ“ съ месечна заплата 7.650 л. или годишно 91.800 л. На стр. 11, 12, 13, 14 и 15 нѣма промѣни.

На стр. 16 въ „Русенско окръжно данъчно управление“ въ месечната заплата на „7 градски данъчни агенти“ има

поправка въ цифрата — вмѣсто 3.300 л. става 3.000 л. Погрѣшно е напечатана.

На стр. 17 нѣма измѣнения.

На стр. 18 въ „Софийско градско данъчно управление“ следъ „1 градски данъченъ началникъ“ се прибавя „1 ревизоръ по данъцитъ“ съ месечна заплата 5.950 л. или годишно 71.400 л. Следъ „15 книговодители“ се прибавя „1 контрольоръ на бирницитъ съ банкова практика“ съ месечна заплата 4.200 л. или годишна 50.400 л.

На стр. 19 нѣма измѣнения.

На стр. 20 въ „Малкотърновско околийско данъчно управление“ вмѣсто „3 бирници по данъцитъ“ ставатъ 2, намалява се единиятъ.

На стр. 21 нѣма измѣнения.

На стр. 22 въ „Фердинандско околийско данъчно управление“ „1 бирникъ по изпълнителнитъ дѣла“ става „1 времененъ бирникъ по изпълнителнитъ дѣла“.

На стр. 23 нѣма измѣнения.

На стр. 24 въ „Панагюрско околийско данъчно управление“ заплатата на единъ околийски данъченъ началникъ се увеличава отъ 3.400 л. месечно на 3.800 л. или всичко годишно 45.600 л. Така е била и миналата година.

Въ „Пещерско околийско данъчно управление“ вмѣсто „2 помощници околийски данъчни началници“ ставатъ 3, увеличаватъ се съ 1, като кредитътъ се увеличава отъ 74.400 л. на 111.600 л.

На стр. 25, 26, 27, 28 и 29 нѣма измѣнения.

На стр. 30 въ „Гирдопско околийско данъчно управление“ заплатата на околийския данъченъ началникъ отъ 3.800 л. се намалява на 3.400 л. и съобразно съ това кредитътъ за годишната му заплата се намалява отъ 45.600 л. на 40.800 л.

На стр. 31 се прибавя нова забележка първа: (Чете) „Министърътъ на финанситъ може въ интереса на службата да измѣнява личния съставъ въ окръжнитъ и околийски данъчни управления, като увеличава или намалява броя на служителитъ въ едно данъчно управление, за смѣтка на друго“. Досегашната забележка става за забележка втора.

На стр. 32 и 33 нѣма измѣнения.

На стр. 34 въ „Биюкпаласка митница съ клонове: Арда и Даръ-дере (Пашмаклийска околия)“ се заличаватъ думитъ „и Даръ-дере“ и вмѣсто 2 началници на клонове става 1 началникъ на клона и, съобразно съ това, кредитътъ за годишната заплата се намалява отъ 72.000 л. на 36.000 л.

Въ „Маказка митница (Кърджалийска околия)“ се прибавятъ думитъ: „съ клонъ Даръ-дере (Пашмаклийско)“ и се предвижда единъ началникъ на клона съ месечна заплата 3.000 л. Кредитътъ, който се взема отъ Биюкпаласката митница, се прехвърля въ Маказката митница.

На стр. 35 вмѣсто 80 старши митнически стражари се предвиждатъ 70 и, съобразно съ това, общиятъ кредитъ отъ 1.968.000 л. се намалява на 1.722.000 л. Кредитътъ за повишение отъ 9.894.000 л. се намалява на 9.441.600 л.

Това сж измѣненията.

Общитъ сборове се съответно измѣняватъ.

Всичко по Министерството на финанситъ се предвижда 129.151.000 л.

Председателятъ: Който приема § 1, заедно съ обяснителната таблица, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете)

Глава II

Централно управление

Веществени разходи.

Председателятъ: Който приема заглавието на глава II, както се прочете, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 2 — вж. прил. Т. I, № 70)

Безъ измѣнение.

Председателятъ: Който приема § 2, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 3 — вж. прил. Т. I, № 70)

Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 3, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете)

„Глава III

Държавни адвокатури, окръжни и околийски данъчни управления

Веществени разходи.“

Председателът: Който приема заглавието на глава III, както се прочете, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 4 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 4, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 5 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 5, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете)

„Глава IV

Митници

Веществени разходи“.

Председателът: Който приема заглавието на глава IV, както се прочете, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 6 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 6, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 7 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 7, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете)

„Глава V

Общи разходи за централното управление и подведомственитѣ учреждения“.

Председателът: Който приема заглавието на глава V, както се прочете, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 8 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията намали кредита по този параграфъ, за порционни пари на данъчните и митнически пристави, старши и младши стражари и на митнически прислужници, отъ 5.096.000 л. на 4.496.000 л. и, съобразно съ това, общиятъ кредитъ се намалява отъ 9.896.000 л. на 9.296.000 л.

Председателът: Който приема § 8, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 9 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 9, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 10 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 10, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 11 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 11, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 12 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 12, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 13 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 13, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 14 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 14, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 15 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 15, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 16 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 16, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 17 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 17, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете)

„Глава VI

Разни разходи“.

Председателът: Който приема прочетеното заглавие, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 18 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 18, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 19 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 19, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 20 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 20, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 21 — вж. прил. Т. I, № 70)

Сумата по този параграфъ се увеличи отъ комисията отъ 500.000 л. на 1.900.000 л.

Председателът: Който приема § 21, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 22 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 22, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 23 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 23, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 24 — вж. прил. Т. I, № 70)
Въ този параграфъ, следъ думитъ въ скоби „вещи лица и членове на комисии“ се прибавя „по определяне на данъцитъ“.

Председателът: Който приема § 24, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 25 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 25, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 26 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 26, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 27 — вж. прил. Т. I, № 70)
Не се предвижда кредитъ.
(Чете глава VII, § 28 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 28, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 29 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 29, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 30 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 30, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 31 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 31, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 32 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 32, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 33 — вж. прил. Т. I, № 70)

Този параграфъ се допълва въ края на текста съ следнитъ думи въ скоби: „за последнитъ по решение на Министерския съветъ“ следъ печатания текстъ и сумата отъ 1.292.322 л. се увеличава на 1.392.322 л.

Председателът: Който приема § 33, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 34 — вж. прил. Т. I, № 70)

Този параграфъ се измѣня тъй: (Чете) „За изплащане суми, съгласно чл. чл. 1 и 2 отъ закона за ликвидиране гражданско-правнитъ отношения и пр., по решение на Министерския съветъ“, като сумата се намали отъ 1.000.000 л. на 100.000 л.

Председателът: Който приема § 34, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 35 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 35, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 36 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 36, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете § 37 — вж. прил. Т. I, № 70)

Въ този параграфъ думитъ „по опредѣление на Министерския съветъ“ въ края се зачеркватъ.

Председателът: Който приема § 37, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Чете) „Непредвидени кредити за разходи по сключени бюджети“ — нѣма предвидена сума.

Всичко въ Министерството на финанситъ и въ повторението общиятъ сборъ е 186.229.322 л.

Председателът: Който приема всичко сборъ по Министерството на финанситъ и общия сборъ въ повторението отъ 186.229.322 л. както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ втората точка отъ дневния редъ — второ четене на бюджетопроекта на Върховното правителство.

Има думата докладчикътъ г. д-ръ Бешковъ.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете)

„БЮДЖЕТЪ“*)

за разходите на Върховното правителство за 1932/1933 финансово година“.

Председателът: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Вземамъ думата по бюджетопроекта на Върховното правителство да кажа нѣколко думи въ връзка съ общитъ въпроси, които ни налагатъ досегашнитъ разсъждения върху бюджета и които се явяватъ и отчасти резултатъ на онова, което въ бюджетарната комисия, въ продължение на толкова време, се изясни въ подробности за народното представителство.

Преди всичко трѣбва да кажа, г. г. народни представители, че отъ въпроситъ, които се дебатира въ връзка съ бюджетопроекта, ясно е онова, за което е загрижено и народното представителство и представителитъ на общественитъ течения, а така сѣщо и на стопанскитъ групи, и че една връзка между тия въпроси съществува и тази връзка е отъ такова естество, че колкото повече и по-скоро тя е изяснена, толкова повече взаимоотношенията между отдѣлнитъ части на бюджета, или по-право на финансовото стопанство на нашата държава, биха могли да бъдатъ изяснени, и заедно съ това, въ връзка съ общитъ разбирания, които дирижиратъ управляващото мнозинство днесъ въ народа, да дадатъ обликъ на оная система, която ние въ днешния моментъ можемъ и трѣбва да дадемъ на българската държава и на българския народъ. Нѣма да се спирамъ върху оная квалификация, които твърде често се даватъ на работитъ на народното представителство тукъ и вънъ; нѣма да се спирамъ заради това, защото не сѣ сериозни. Демагогията въ последно време у насъ на

*) За текста на бюджетопроекта вж. прил. Т. I, № 70.

различни маниери е получила все по-голямо разпространение, а целта на тая демагогия е да разрушава. Защото, ако целта на критиката, която се упражнява върху работата на държавата и на народното представителство, бѣ да се получи нѣкакъвъ положителен резултатъ, то тая критика щѣше да дойде до установяването на онова, което е неизмѣнното, или което е абсолютното, неподлежащо на никакво съмнение за всички, включително и за слѣпците! Азъ нѣма да се спирамъ върху тия квалификации, които се даватъ отъ тукъ, отъ това мѣсто, заради това, защото тѣ сѣ действително натрупване на фразеология и оправдане на едно служене, на едно състояние, на едно битие, на една функция. Заради това, г. г. народни представители, ще мина къмъ целта на моята речъ.

Г. г. народни представители! Задачата на върховното управление въ продължение на много години се свещаше, продължава въ голѣма степенъ отъ нѣкои отъ представителитѣ на политическитѣ течения у насъ — и специално на консервативнитѣ течения — и до днесъ да се схваща, че е откриване на ония временни политически тенденции, които трѣбва да се следватъ, които се следватъ и трѣбва да бѣдатъ доведени до своитѣ консеквенции. Едно нѣщо имаме, което всѣкога съставляваше непълнотата въ това разбиране и която непълнота смѣтамъ, че днесъ става ясна за всички. Не може да има върховно ръководство на страната, когато това върховно ръководство се ограничава съ чистата политика и политическата спекулация. Потрѣбно е да се влѣзе въ низинитѣ на цѣлия организъмъ на държавата. Или иначе казано, безъ достатъчна и правилна оценка на материалното състояние на нѣщата, ние едно цѣлостно върховно управление не можемъ да имаме въ нашата страна, както и въ всѣка една страна. Или иначе казано, престана вече върховното управление да се свежда изключително къмъ общитѣ сдѣлки преимуществено въ външната политика. Центърътъ на тежестта премина рѣшително въ областта на финанситѣ и на стопанската политика. Върховно управление безъ една построена не по емпирически начинъ, а конструктивно, планово, стопанска политика не може да съществува днесъ. Заради това, защото, г. г. народни представители, всичко материално, съ което живѣе всѣки единъ народъ, има цена и е благо, което се котира на тържището. И еднѣжъ то има цена, неговото съотношение къмъ цената на общото производство, е една величина или установена, или установяема. И заради това, единъ народъ, работейки съ ценности, може да си осигури възможността на благосъстояние, възможността на едно вегетиране, дотолкова, доколкото неговото производство на ценности може да става съ най-малко разности. Който и да е народъ днесъ, въ каквото и строй блаженъ да живѣе, въ каквото и заблуждение да остава той и да възвеличава своя строй, своя редъ, не бѣде ли неговото материално съществуване, неговото производство най-евтиното, той трѣбва да живѣе отдѣленъ отъ цѣлия свѣтъ и да живѣе свършено обособенъ. А това свое обособление той единъ денъ ще го изплати. Увлѣчения и утопичитѣ струватъ пари, които въ единъ моментъ трѣбва да бѣдатъ намѣрени, защото до време може да съществува кредитирането, до време може да се търпи гладуването, до време може да се игнорира човѣшката личностъ и човѣшкиятъ животъ. Но докожда моментътъ, когато всичко това се свършва. Не може да се живѣе винаги за смѣтка на високи разности въ производството, не може да се живѣе за смѣтка на висока смъртностъ на маситѣ, не може да се живѣе за смѣтка на безправieto и обезличаването на единъ народъ. Всичкото това, колкото и да е възможно въ известни моменти да се поддържа, докожда времето, когато съ него се свършва. Това правило, г-да, важи въ материалния животъ на всички нации безъ изключение. Всѣко едно благо е функция на труда или функция отъ ограничение въ живота на народа. Ако ние вземемъ това благо въ неговата стойностъ и ценностъ, въ неговото произлизане, въ неговото обработване и въ неговото консумиране, ние вече получаваме една цѣла областъ отъ икономиката, която съ своята вътрешна връзка е единъ отъ елементитѣ на народния животъ и установява връзкитѣ си съ всички други области на живота. Или, иначе казано, г. г. народни представители, времето на анархистическитѣ импровизации, времето на разходване безъ смѣтка, времето на комбинирането и създаването безъ съображения и оценка е отдавна изживѣно въ живота на нациитѣ. Днесъ вътрешната връзка, вътрешната спойка ни дава указание, че ние сме длъжни при висшето управление да привнесемъ тоя елементъ на установяване на

баланса, тоя елементъ на смѣтка и установяването на взаимоотношенията между отдѣлнитѣ производствени фактори и тѣхнитѣ проявления въ всѣки единъ отдѣленъ моментъ.

Ето защо г. г. народни представители, идеята за плано-ново стопанство не представлява отъ себе си една идея за трансформиране на обществото, както твърде често господата отъ лѣвата страна (сочи работницитѣ) си позволяватъ волността да мислятъ, увлѣчени въ приказванията на тѣхнитѣ учители. Идеята за свързване на всички елементи въ народното стопанство е обикновено задължение днесъ на всѣки единъ управляващъ. И заради това, г-да, разбиранията за икономическата и финансовата политика днесъ установяватъ своята непосредствена връзка и взаимна обусловеностъ съ общитѣ политически построения. Политика, която не се намира въ връзка съ материалнитѣ възможности на нацията; политика, която не може да гарантира финансирането на своето осъществяване съ собственитѣ срдѣства на нацията; политика, която не е могла да установи връзка между себе си и това, което има да извърши, съ онова, което въ единъ даденъ моментъ съществува — е политика, която води непремѣнно къмъ катастрофа, е политика, иначе казано, която води всѣкога къмъ загуби и огорчения. А всички загуби и огорчения изъ областта даже на чистата политика, а още повече заблуждение и грѣшки изъ областта на финансовото стопанство, не означаватъ нищо друго освенъ обедняване на нациитѣ, означаватъ компрометиране на тѣхното съществуване, и материално и културно. Още повече, г. г. народни представители, че днесъ, душитѣ, нуждитѣ и разбиранията на гражданитѣ сѣ допиратъ едни до други. И когато това допиране, вследствие загубитѣ, които могатъ да станатъ отъ общитѣ политически опредѣления и отъ неправилноститѣ въ икономическата и финансовата политика, става повече жгловато и довежда до търкане, тогава изчезва сигурността въ обществото. Ако не бѣде изяснено, защо се е извършило това, което е извършено, тогава конфликтитѣ сѣ налице и вмѣсто да имаме въ обществото мирно стопанско развитие и укрепване на социалното развитие, ще отиваме къмъ дисонансъ, къмъ дезорганизация, къмъ революционни настроения, къмъ смутъ. Ето защо, г. г. народни представители, днесъ политика безъ непосредствено общение съ финансовитѣ и икономическитѣ знания не може да съществува.

И заради това, г. г. народни представители, вземайки думата по бюджетопроекта на Върховното правителство, азъ искамъ да обърна вниманието на почитаемото правителство и на народното представителство върху единъ въпросъ, който трѣбва да бѣде разрешенъ у насъ, всрѣдъ условията на нашата действителностъ.

Това е въпросътъ за стопанския съветъ. Въ връзка съ онова съзнание, което всички имаме, че единъ стопански планъ, едно плано-во ръководство на нашия икономически и финансовъ животъ трѣбва да има, това е едно учреждение, което се налага. Азъ нѣма да се спирамъ върху въпроса, че тоя стопански съветъ е предвиденъ въ програмитѣ на всички партии: и консервативни и демократични, и революционни. Не е въпросъ за предвиждането му, г. г. народни представители, въпросътъ е за осъществяването му. Затова съмъ застаналъ на това мѣсто. Считаю, че е време правителството да обмисли този въпросъ и да намѣри вече неговото практическо разрешение. Стига се е говорило само по този въпросъ. Съзнанието, че единъ стопански съветъ е потрѣбно да функционира, следва отъ много съображения. Азъ ще изложа само нѣкои отъ тѣхъ, г. г. народни представители!

Ако е въпросъ за обсъждане на стопанскитѣ въпроси — погледнете нашето законодателство, погледнете системата на нашето управление — ние имаме едно огромно множество съвети, които ги обсъждатъ. Ако отидете въ Министерството на общественитѣ сгради, ще намѣрите върховния стопански съветъ за пѣтицата и шосетата; ако отидете въ Министерството на желѣзницитѣ, ще намѣрите Висшия желѣзнопѣтенъ съветъ, който обсъжда въпроситѣ относно тарифната политика и евентуално се допитватъ, до него и за разширение на желѣзнопѣтната мрежа; ако отидете въ Министерството на търговията, ще намѣрите не само Индустриалния съветъ, който, по закона за насърчение мѣстната индустрия, дава облагитѣ, но и онзи съветъ, който широко обсъжда въпроса за същността на нашето трудово, индустриално и занаятчийско законодателство — Върховниятъ съветъ на труда. Нѣщо повече, въ последната сесия на предшествуващото Народно събрание се създаде при Министерството на търговията така наречениятъ експортенъ институтъ, чийто бюджетъ се утвърждава отъ Министерския съветъ. Ако

отидете още по-нататък, въ другите министерства, ще намърите, че и въ Министерството на вътрешните работи даже стават съвещания на кметовете и на представителите на общините по чисто стопански въпроси, също на представители на постоянните комисии и окръжните съвети, понекога ад-нос, понекога постоянно, периодически. Градовете и окръжните съвети имат свои съюзи, които не сѫ свободни, които повече или по-малко сѫ предписани от властта, които държавата счита за необходими да съществуват и повече или по-малко ги декретира. До 21 юний тѣ функционираха много хилово, а днес не сѫ се още манифестирали, за да видимъ въ какво ще се проявят. Тѣ иматъ различни задачи и сѫ заставени да промишляватъ върху тѣхъ твърде систематично и последователно.

Нѣма да ви цитирамъ други нѣкои такива съвети, г. г. народни представители, а ще премина къмъ една друга служба, твърде много разширена у насъ — службата по изучаванията. Въ Министерството на финансите, бюджета на което току-що приеми, е предвидена службата по изучавания. Ако отидемъ въ Българската народна банка, също ще намѣримъ специална служба по изучаванията. Въ Българската земеделска банка също има специална служба по изучаванията; Въ Министерството на земледелието има служби, които формално иматъ друго назначение, обаче чиновниците, които заематъ службите, сѫ изключително пакъ по изучаванията. Тази служба по изучаванията е прѣсната извънредно много. Ние имаме едно учреждение при Министерството на търговията, което е създадено гѣмко за тази целъ — Главната дирекция на статистиката, където е съсредоточенъ цѣлиятъ цифренъ материалъ, въ който се изразява движението на населението и неговата материална дейтелностъ въ областта на икономиката и финансите. Всички тѣзи служби по изучаванията сѫ прѣснати, г. г. народни представители, по разнитъ ведомства, ръководятъ се отъ свършено различни управления, поставятъ си свършено различни цели, често пѣти твърде преходни, нѣмащи нищо общо помежду си. И ако вземете цифрите по единъ въпросъ отъ едно ведомство и ги сравните съ цифрите по сѣщия въпросъ отъ друго ведомство, ще видите, че тѣ сѫ свършено различни, нѣмащи нищо общо помежду си; различни методи, различни концепции, различни елементи се взематъ предъ видъ, контролътъ върху продуктивността на тѣзи служби свършено отсъствува и затова резултатите сѫ резултати, съ които мѣжко може да се оперира. Срѣдствата, които се изразходватъ за тѣзи служби, сѫ огромни. Времето, което се губи за всичките тѣзи съвѣщания, също така е твърде голѣмо. Азъ педирамъ тукъ за обобщението на всички тѣзи срѣдства и на цѣлия този трудъ въ едно единствено учреждение — постояненъ секретариатъ при единъ народно-стопански съветъ. Само тогава, г-да, когато всички тия служби ще бѣдатъ обединени, нѣма да има нужда отъ нови кредити; ще има нужда само отъ общъ, единенъ методъ, отъ централизация и отъ наученъ контролъ; ще има нужда отъ компетентни хора, които да бѣдатъ поставени на съответните мѣста, за да може данните, които ще бѣдатъ на тѣхно разположение — и тѣ ще бѣдатъ натоварени да опериратъ съ тѣхъ — да бѣдатъ издирени и установени по единъ методъ, по единъ начинъ. Тогава тѣ ще ни дадатъ ония резултати, онова състояние, когато всѣки гражданинъ ще може да оперира съ тѣхъ за всички ония цели, които преследва, за всички ония цели, които го интересуватъ, но които данни, повтарямъ, за всички тия случаи ще бѣдатъ едни и сѣщи.

Г. г. народни представители! Нека вземемъ единъ простъ въпросъ, какъвто е тоя за шосетата у насъ, за пѣтишата. Установено е, че ние имаме дадено количество километри шосета у насъ — да кажемъ, 7.000 клм., както ги даватъ последните сведения на статистиката; отъ тѣхъ едни сѫ първокласни, другите — второкласни, третите междуселски — тѣ минаватъ сврѣхъ тая цифра. Щомъ установимъ по единъ безспоренъ, обективенъ, за всички еднакъвъ начинъ коефициентътъ на изхабяването за тия пѣтища — какъвъ е за първата категория, какъвъ е за втората категория, какъвъ е за междуселските пѣтища — отъ тукъ следва и коефициентътъ на необходимите кредити, които трѣбва да бѣдатъ предвиждани за тѣхното поддръжане. Веднѣжъ установено това взаимоотношение, ние ще имаме веднѣжъ за всѣкога разрешенъ въпросътъ, какви трѣбва да бѣдатъ максималните кредити презъ дадена година за поправяне шосетата, какви трѣбва да бѣдатъ кредитите за възобновяване и разширение на шосейната мрежа. По такъвъ начинъ тоя въпросъ излиза извънъ рамките на ежегодните различни маршандажи, които могатъ да ставатъ въ бюджетарната комисия или между от-

дѣлните политически групи, за да се направѣло това или онова. Мрежата е известна, нужно е само нейното поддръжане и разширение, ще се изчисли какви кредити сѫ потребни за тая целъ. Въпросътъ, следователно, се свежда къмъ обективни данни. Субективните концепции на министра, разбиранията на управляващите ще дойдатъ на заденъ планъ. Защото шосетата сѫ единъ капиталъ и веднажъ създаденъ тоя капиталъ, той не може да бѣде оставенъ да пропадне; шосетата трѣбва да бѣдатъ поддръжани. И заради туй разносикътъ за поддръжането имъ бѣдатъ ли подъ коефициента на ежегодното изхабяване, тогава очевидно, имаме атакуване на капитала, който представляватъ шосетата, и въ такъвъ случай, естествено е, ние живѣемъ за смѣтка на капитала, ние работимъ не съ онова, което е за всички случаи еднакво за службата, а съ онова, което въ следващата година ще бѣде по-малко годно по самата своя сѣщностъ.

Ето защо, г. г. народни представители, ако ние установимъ сѣщо такова взаимоотношение между вещественитъ и персоналниятъ разноси, тогава ще можемъ да видимъ колко голѣма е администрацията. Твърде често се заявява, че нашата администрация е голѣма. Азъ съмъ съгласенъ, че нашата администрация е голѣма. И въпрѣки вещественитъ разходи, съ които я снабдяваме ежегодно, ние не можемъ да използваме до възможния максимумъ работоспособността на нашия персоналъ, на нашите служители, на нашите чиновници. Именно поради това, ние имаме повече персоналъ, годността на който не може да бѣде използвана до максимумъ. Тоя излишенъ персоналъ въ сѣщностъ се явява паразитъ, той се явява товаръ за националната режия, т. е. за общитъ разноси, които нацията въ своето съществуване трѣбва да има на разположение си, за да могатъ да функциониратъ нейните учреждения.

Безъ да спирамъ на други страни отъ нашия общъ материаленъ животъ, мисля, че мога да заключа, г. г. народни представители, какво че е време вече, следъ 50 и толкова годишно свободно съществуване на нашата държава, тия взаимоотношения между отдѣлните функции на службите и между отдѣлните разходни пера на бюджета да бѣдатъ установени. А това не е нѣкоя много мѣчна работа, г-да. Достатъчно е само едно цѣлостно изследване по единъ и сѣщъ методъ, отъ едно и сѣщо учреждение. Защото въ сѣщностъ обсъждането на тия отдѣлни въпроси не е никога преставало, г-да. Това обсъждане, обаче, всѣкога е било, парциално, частично и затова ние никога не сме идвали до разрешаване основните, главните въпроси. Вземамъ за примѣръ търговско-индустриалните камари. Ето едни учреждения, г. г. народни представители, които функциониратъ у насъ повече отъ 30-35 години, които разполагатъ съ твърде значителни срѣдства. Тѣмъ сѫ дадени въ разположение данѣци, които държавата е отдѣлила изключително за тѣхъ. Ако погледнете работата на търговско-индустриалните камари, вие ще констатирае колко тя е шаблонна и че изъ година въ година, изъ день въ день констатациите, които се правятъ за тѣхъ, сѫ едни и сѣщи. Достатъчно е да прегледате печатаните дневници, печатаните доклади, които ежегодно издаватъ, достатъчно е да хвърлите погледъ върху мемоарите, съ които тѣ ангажиратъ правителството и вие ще видите, че тамъ твърде често хората си служатъ съ едни и сѣщи материали, съ едни и сѣщи цифри, съ единъ и сѣщи методъ. Изучаването на общото стопанско положение на страната и специално на търговията, индустрията и занаятите е изключително задача на търговско-индустриалните камари. Такова изучаване, обаче, никой отъ камарите не е направилъ. Защо? По простата причина, г-да, че тѣхната дейтелностъ е свързана повече съ застъпничеството на съсловните и групови интереси на първо мѣсто и на второ мѣсто, защото тѣ живѣятъ подъ режима на едни привилегии и не сѫ въ непосредствено съприкосновение съ онова, което се нарича стойностъ на живота. Данѣците, съ които тѣ разполагатъ, отиватъ именно да покриватъ тѣзи преразходи, които тѣ правятъ въ своята дейтелностъ. И трето, най-важното, че всичко онова, което до сега тѣ сѫ изнасяли за разясняването на общостопанските проблеми у насъ, всѣкога е било поставяно подъ тѣсните рамки на временния интересъ. Смѣтамъ, г. г. народни представители, че е време вече да бѣде промѣненъ този начинъ на съществуване — 30 и толкова години — на търговско-индустриалните камари. Срѣдствата, които отиватъ за тѣхъ, сѫ срѣдства за една дейтелностъ, която се повтаря, която се шаблонизира. Университетътъ нѣма срѣдства да печата научни трудове на своите професори; министерствата и на

първо място това на търговията, промишлеността и труда, специално що се отнася до Главната дирекция на статистиката, нямат срѣдства да публикуватъ всичко онова, което е резултатна работа, а търговско-индустриалните камари печататъ редовно едни и същи шаблонни доклади по-хубави, отколкото много научни съчинения, които се издаватъ въ нашата страна. Защо? Защото тѣ разполагатъ съ излишни срѣдства.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че организациите, които търговците, индустриалците и занаятчиите иматъ, занаятчиите трѣбва да бѣдатъ единствено организации върху базата на икономическия интересъ, съ срѣдства и ресурси, които сами тѣ могатъ да си създадатъ. Ония широки пълномощия, които имъ се даватъ въ областта на народното стопанство, днесъ трѣбва да бѣдатъ съкратени, защото допиране и единство въ тѣхната работа върху плоскостта на цѣлото и единното наше народно стопанство не съществува. Тогава тѣзи срѣдства, които ще се добиятъ и отъ тамъ, плюсъ срѣдствата, за които говорихъ по-рано, даватъ възможностъ на правителството, г. г. народни представители, да пристѣпни къмъ създаването на стопанския съветъ и на неговия постояненъ секретариатъ. Азъ пледирамъ за стопански съветъ, за който толкова много е говорено. Пледирамъ за този съветъ, като за единъ живъ институтъ, който ще централизира у себе си всички данни, що се отнасятъ до стопанските и финансовите проблеми въ общия националенъ стопански животъ. Нашата страна не е толкова голѣма, за да не може да бѣде извършено всичко това отъ едно учреждение и при това не отъ едно учреждение, което да бѣде само една нова форма на ангажиране срѣдствата на съкровището, но и едно живо учреждение, което да поставя проблемите. Представителите на стопанските групи, при това социално раздѣление на масите, което съществува у насъ, сѣ достатъчно вече и образовани, и възпитани, за да могатъ правилно да разбиратъ интересите на своите групи, на своите съсловия, на своите класи и лоялно да ги застъпватъ въ връзка съ общонародните интереси. И заради това, въоръжени съ своя опитъ, въоръжени съ своите знания, въоръжени съ мандата на своите групи, на своите съсловия, тѣ въ стопанския планъ могатъ да бѣдатъ живи елементи за установяването на онова, което имаме и определянето на онова, което е потребно и което трѣбва да се постигне. По този начинъ, г. г. народни представители, стопанскиятъ съветъ ще поеме много отъ функциите на окръжните съвети, дейтелността на които трѣбва да бѣде опростена, което ще даде възможностъ повече отъ 54% отъ бюджетите на окръжните съвети, ангажирани за персонални разходи, да се коригиратъ и да останатъ посрѣщането само на ония разходи, удовлетворяването на ония нужди, които сѣ непосредствено свързани съ нашето самоуправление. Ние трѣбва въобще да си поставимъ въпроса за самоуправлението и да си обяснимъ неговата функция. У насъ самоуправлението днесъ е твърде много разширено — толкова много, че то не знае и не може да намѣри истинските рамки на своята дейтелностъ, а отъ друга страна е твърде много стѣснено и лишено отъ срѣдства да извърши даже онова, което е абсолютно необходимо. Въ тази областъ трѣбва една рационализация. И тази рационализация, г. г. народни представители, ще бѣде постигната тогава, когато стопанските функции, както на търговските камари, така и на окръжните съвети, що се отнася до ръководството, бѣдатъ иззети и пренесени въ общия държавенъ стопански съветъ. И тогава, г-да, ние ще получимъ едно сборно, колективно учреждение, което, възъ основа на материалите, които постоянниятъ секретариатъ ще събира и установява, сезирано по инициативата и на правителството, ще бѣде компетентно да дава всички ония мнения, които сѣ необходими, за да може нашето стопанство да бѣде повдигнато и да се реализира икономия.

А. Неновъ (раб): Мусолини нищо не може да добие отъ тия съвети, които Вие препоръчвате за България.

П. Стояновъ (д): Но понеже Сталинъ доби, ние ще вървимъ по този пътъ. — Г. г. народни представители! Фразите въ случая сѣ свършено излишни. Потрѣбно е да се разбере, че нацията ще бѣде повече събрана, и политически и културно, когато тя си уясни стопанската и финансовата обстановка и задачи. Цѣлостното поставяне на въпросите днесъ е необходимо. Индуктивното, парциалното, опитите, добрата инициатива на този или онзи, на билъ той и министъръ, за да се направи това или онова въ неговото ведомство, сѣ похвални нѣща, г-да. Това показва добра воля, смисълъ, разумъ, разбиране, но то твърде често може да доведе до разходване на срѣдства свършено напразно. Не искамъ да говоря тукъ за увлеченията,

които се направиха миналата и по-миналата години, за импровизациите, които на нѣкои даже, които не знаеха, че има такива нѣща, откриха очите да видятъ, че може да има грѣшки. Но тѣзи импровизации, г-да, струватъ извънредно много срѣдства на нацията. Тѣзи срѣдства, които се добиха чрезъ бѣжанския заемъ и специално чрезъ стабилизационния, добре щѣше да бѣде, ако бѣха употребени, за да се разбере едно, че ние, за да можемъ да посрещнемъ нашите задължения по нашия пасивенъ платеженъ балансъ, трѣбва да намѣримъ активи. Между тѣхъ на първо място застава тютюнътъ, а на едно много по-последно място отива пшеницата. Явно бѣше, г-да, че намъ сѣ поставени за разрешение прѣки, непосредствени задачи въ чисто стопанско отношение. Създаването на планъ се налагаше поради тѣзи причини. Трѣбваше да се установи, какво да се произвежда, въ какви размѣри, по какви причини. И веднѣжъ създаденъ тоя планъ, неговото езекутиране ще стане, г-да, съ срѣдствата на държавата; ще стане съ срѣдствата на проповѣдта и на материално изживяване, което ще прави чиновничеството, и на бюджета въ неговата материална частъ; ще стане по начините, които ще бѣдатъ изяснени въ общото стопанско съвѣщание на цѣлата нация.

Стопанскиятъ съветъ, г. г. народни представители, е една институция, която вече съществува въ много културни страни. Вѣрно е, че въ това отношение много нации трѣбваше да направятъ твърде голѣми, и скѣпи даже по-нѣкога, опити. Но периодътъ на изпитанията, на опитите вече премина. Днесъ е ясно, че стопанските съвети не могатъ да бѣдатъ делиберативни учреждения, да решаватъ. Тѣ сѣ учреждения, които, въ качеството си на съвѣщателни тѣла, по силата на данните, съ които разполагатъ, по силата на разбиранията, които сподѣлятъ, могатъ да установятъ ясно съотношението между факторите, съ които едно правителство въ стопанско отношение има да работи и които фактори нацията, чрезъ своите съответни представители, трѣбва да приеме като ръководно начало.

Така функциониращъ стопанскиятъ съветъ днесъ, било въ формата, която има въ Франция, било въ формата, която има въ Германия, е едно учреждение, г-да, което веднѣжъ завинаги е вече инкорпорирано отъ върховните учреждения въ страната, отъ върховната управа и наредба на страната. И заради това разносикътъ — възразява се, че съ създаването на стопански съветъ ще има нови разноси — не играятъ роля. Но възъ основа на тия данни, които изнесохъ, г. г. народни представители, азъ твърдя, че стопанскиятъ съветъ нѣма да има разноси въ повече, отколкото сега се харчатъ за всички раздѣления, учреждения и служби по изучаване, но затова пъкъ ще имаме единство, а главно, г. г. народни представители, време е вече на компетентността въ нашата страна да се даде просторъ. Безъ компетентия — ще кажа, както господата (Сочи работниците) казватъ, безъ специалисти или спецъ, както тѣ ги наричатъ — животътъ на нацията не може да бѣде уреденъ. И най-големиятъ политикъ, бихъ казалъ нѣщо повече, най-големиятъ специалистъ въ известна областъ, въ друга областъ му е нужно непременно да получи и указанието, и съвета, и мѣрдаването мнение на съответния специалистъ. Компетентността — това е знакътъ, подъ който се развиватъ днесъ нациите. Г. г. народни представители! Стремлението за настаняването на политическата клиентела може да бѣде твърде голѣмо, може даже да се прилага въ неограничени размѣри и да абсорбира доста много срѣдства на държавата, но политическата клиентела не може нито въ голѣмтѣ, нито въ малките си размѣри да измѣсти компетентността. Тя има свое собствено място въ организма и въ управлението на всѣки народъ.

Г. г. народни представители! Може да имате мнение — мнозина го изказватъ това публично — че въ България имаме излишъкъ отъ интелигенция. Недейте се подава на това заблуждение, г. г. народни представители. Ако има страна, въ която компетентността най-малко да се цени, и страна, въ която компетентността да е застъпена твърде малко, това е нашата страна, г. г. народни представители. Азъ не искамъ да ви цитирамъ данни на сериозни учени, които доказватъ много правилно, че даже голѣмиятъ процентъ на грамотностъ въ нашата страна не е доказателство за висока компетентностъ. И затова срѣдствата, които изразходва държавата за повишение културния и интелектуалния уровеньъ на масите, сѣ срѣдства продуктивно изразходвани. Тѣ не сѣ, г-да, излишни. Ако днесъ нашата страна се намира въ едно затруднение да не може да пласира повече отъ хората, които иматъ формално образование — ще се изразя така — то е заради това, защото политическиятъ съдбини на нашето отечество въ последните две десетилѣтия, г-да, сѣ специални.

Това не сме ние, това не е нашето поколение, което е прѣчило, за да не може компетентността да се издигне на най-високъ уровеньъ и да не отговаря на най-големѣи и на най-взискателни масшаби. Това сѣ старитѣ, това сѣ тѣзи, които въ продължение на 50 години се водѣха отъ фантастични планове (Ражоплѣскания отъ мнозинството), че ще може тази интелигенция, бързо фабрикувана, да отиде на различни мѣста да се пласира и че ние днесъ сме длъжни да ликвидираме съ нея. Г-да, тя не е излишна. Не трѣбва само да я развращавате, не трѣбва да ѝ внушавате, че тя политически може да добие онова, което технически не ѝ достига. Въ това отношение ако вие, които оперирате съ нея твърде много, я оставите на спокойствие, тя ще разбере своето мѣсто, защото новитѣ поколения сѣ по-компетентни, отколкото старитѣ.

Говоримъ за срѣдното, говоримъ за онова, което представлява отъ себе си смѣната на поколения сѣ поколения. Новитѣ поколения сѣ по-подготвени, г-да! Въпрѣки ходящото мнение, азъ твърдя съ всичката сериозностъ и съ всичкитѣ данни, съ които разполагамъ: новитѣ поколения сѣ по-специализирани, по-подготвени за работа, защото надъ тѣхъ е работено повече въ известни направления, въ които тѣ именно сѣ искали да се специализиратъ и сѣ били задължени да се специализиратъ.

П. Стоевъ (раб): Защото сѣ блѣскали повече съ живота.

П. Стояновъ (д): Той е школата.

П. Стоевъ (раб): Вашитѣ нови поколения отиватъ по пѣтя на старитѣ.

П. Стояновъ (д): Достатъчно е, че вие отивате по новитѣ пѣтища, и азъ за васъ говоря. Това се отнася за васъ.

А. Неновъ (раб): А, за насъ! Благодаримъ.

С. Таковъ (з): Нѣма защо.

П. Стояновъ (д): Г. г. народни представители! Компетентността въ нашия животъ има своитѣ вече авторитетни представители. Въпросътъ е само да имъ се даде нужниятъ просторъ, да имъ се даде нужната възможностъ да творятъ. Нашитѣ стари поколения, вследствие забърканитѣ политически смѣдени на нашия народъ, се позадържаха малко повече и заради това съ своитѣ политически комбинации, които въ продължение на последнитѣ десетки години тѣ вършатъ и забавляватъ българския народъ, действително отрупаха България съ твърде много пасивъ. Нѣма нужда да влизамъ въ цифрови подробности да доказвамъ това затова, защото то е многократно доказано.

Ето защо, г. г. народни представители, тия учреждения, които животътъ повсемѣстно създава за настаняване на компетентността и за провѣрването на компетентността и за работене чрезъ методитѣ на компетентността, трѣбва и у насъ да бждатъ създадени. Такъвъ е стопанскиятъ съветъ. Може въ това отношение да има и специални, особени наши условия, които да се наложатъ въ края на краищата и да дадатъ по-специална физиономия на това учреждение. Но време е вече за единъ шестмилionenъ народъ, какъвто е нашиятъ, за една страна отъ 100 и нѣколко хиляди квадратни километра, въ която еднообразието въ стопанството е познато, време е вече всички тия елементи, съ които работи тази страна, особено въ днешното стопанско и финансово положение, да бждатъ приведени въ пълна известностъ, да бждатъ събрани и общо управлявани.

Земледѣлскитѣ камари, г-да, по законъ сѣ създадени, ако се не лъжа, още въ 1894 г. Този законъ е възобновяванъ въ миналия режимъ веднѣжъ, но и до днесъ земледѣлски камари нѣма и нѣма да има. Г-да! Недейте се заблуждава.

Б. Ецовъ (д): За това прѣчатъ търговскитѣ камари.

П. Стояновъ (д): И прѣчатъ и не прѣчатъ. Но егонизмътъ не играе роля. Важното е едно — че ако създадете и земледѣлски камари, тогава окръжнитѣ съвети, сѣ тая тежка машина, съ която разполагатъ, въ голѣма степенъ ще станатъ излишни и ще имаме конфузия, ще имаме двойна служба, която въ нѣкои отношения вече и днесъ я имаме. Двойна служба съществува между окръжнитѣ съвети и Министерството на земледѣлието; двойна служба има между Министерството на търговията и търговскитѣ камари. Вземете професионалното образование. Азъ взе-

мамъ върху себе си смѣлостта да твърдя, че ако не 1/2, то половината отъ срѣдствата, които изразходватъ търговскитѣ камари за насърчение на професионалното образование, сѣ свършено напраздно изразходвани суми въ това отношение.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Нужна е една основна реорганизация на окръжнитѣ съвети.

П. Стояновъ (д): Какъ ще стане, г-да, тази реорганизация? Тя ще стане само по пѣтя на централизацията. А тази централизация не може да стане, г-да, по никакъвъ другъ начинъ, освенъ чрезъ единъ цѣлостенъ стопански съветъ, за цѣлата страна, и съ единъ постояненъ секретариатъ, въ който да бждатъ настанени компетентни хора. Съ даннитѣ, които дава статистическиятъ методъ и правилно контролираното администриране, ние ще имаме всичкия материалъ, за да може на това централизирано управление да му дадемъ единъ смисълъ и да намѣри въ него представителство всѣки интересъ, всѣка класа, всѣки исторически, финансовъ и стопански моментъ.

Ето защо, г. г. народни представители, азъ мисля, че ще бжде добре, тъй както това въ програмитѣ и платформитѣ на всички политически течения отъ тукъ до тукъ (Сочи дѣсницата и лѣвицата) е обещано и регистрирано на цѣлия народъ — още повече това нѣма да струва никакви срѣдства, а изисква само рационализация и подборане на кредити отъ различни мѣста и събирането имъ на едно мѣсто — най-после да се създаде този стопански съветъ, който, като ни даде представителството и критическото поставяне на стопанскитѣ интереси на нацията, ще даде елементитѣ, г-да, за съставянето на общия единенъ стопански планъ, безъ който планъ функцията на всѣки единъ поминѣкъ, на всѣко едно производство, при максималния размѣръ на всѣка една разноска, въ общото национално съществуване, не може да бжде определена. И само тогава, когато всичкитѣ тѣзи елементи намѣрятъ своето съответно разпредѣление и централизиране и единно ръководство и нормиране, само тогава, г-да, ние ще можемъ да знаемъ какво презъ идущата година е потрѣбно да се произведе максимумъ и минимумъ и какво трѣбва да се получи максимумъ и минимумъ, като реализация на националното производство, къде и въ какви посоки трѣбва да бжде нареденъ пласментътъ на националното производство и въ каква степенъ ние въ уствѣршенствването и въ подбора на новитѣ представители на компетентността трѣбва да отидемъ.

Тогава всѣка една институция, г. г. народни представители, ще си намѣри своето мѣсто и най-после по този начинъ ние ще постигнемъ онова, което други народи вече го постигатъ, и за което ние, малката България, не можемъ да хабимъ повече време, срѣдства, сили и пари, за да го нѣмаме. То е: да се опредѣли, какъ ние ще можемъ да изхраняваме себе си, да посрѣщаме нашитѣ разноси, да издигаме нашата нация въ културно отношение и най-важното — да опредѣлимъ въ всѣки единъ моментъ интереса на всѣкиго едно, въ какви размѣри той е осъщественъ, и, следователно, въ какви размѣри той е повиненъ къмъ общото държавно съкровище.

Платежнитѣ способности на нацията, въ лицето на отделнитѣ граждани, г-да, що се отнася до онова, което представлява данѣното бремѣ, ще бждатъ по този начинъ установени и ние ще можемъ въ всѣки моментъ да знаемъ данѣното напрежение до какви размѣри може да отиде и колко и какви данѣци една нация, специално нашата, може да понесе.

Ние и до днесъ, г. г. народни представители, не знаемъ какъвъ е размѣрътъ на нашето национално богатство. Ние твърде често употребяваме тукъ цифри, но азъ употребявамъ едни цифри, г. Х употребява други цифри, г. Дананловъ употребява трети цифри, г. Ляпчевъ употребява свършено други цифри. Защо? Защото той взема едно предъ видъ, азъ имамъ друго предъ видъ. Азъ оперирамъ съ едни данни, отдавамъ значение на едни фактори — той отдава значение на други фактори. Но когато ще имаме общото статистическо научно изчисление на всичкитѣ тѣзи елементи, тогава ние ще оперираме съ едни и сѣщи данни. Оперираме ли съ едни и сѣщи данни, тогава ще имаме установено нашето общо национално стопанско състояние, ще знаемъ колко струва нашето богатство, нашиятъ имотъ, колко той е продуктивенъ, въ какви размѣри той е трудовъ, въ какви размѣри рентенъ, и, следователно, въ кои си части той може да бжде използванъ по единъ начинъ и въ по-големѣи размѣри и въ кои — по другъ начинъ и въ по-малки размѣри.

Така сѣщо, г-да, единъ другъ факторъ, който трѣбва да имаме всѣкога предъ видъ въ нашето стопанско съществуване, е ежегодниятъ националенъ доходъ. Въ това отношение сѣщо така има голѣмо разногласие и никога ние

не можем да се уеднаквимъ въ изчисленията, които се правятъ въ тая областъ. А днесъ не само данъчната способностъ на населението, но и размѣритъ, въ които може да бѣде използвана платежеспособността на една нация за външни плащания и въобще за кредитиране, се опредѣлятъ върху базата на тѣзи данни.

Всичко това може да стане, г-да, само тогава, когато бѣде обобщена цѣлата тази служба, когато бѣде създаденъ стопански съветъ съ неговъ секретариятъ. Вземете алманаситъ, издавани отъ министерствата на финанситъ на всички почти сръднооевропейски и западноевропейски държави, и ще видите, че въ тѣхъ сѣ дадени тѣзи данни: национално богатство, ежегоденъ националенъ доходъ, неговиятъ характеръ — въ кои размѣри той е фондиранъ, въ кои размѣри той е трудовъ, следователно, въ кои размѣри е повече използваемъ и въ кои — по-малко използваемъ, паралелно всичко това съ коефициентитъ на смъртността, на общата работоспособностъ, на общата режия, т. е. общата стойностъ на управлението и стопанската работа на цѣлата нация. Всичкитъ тѣзи данни, ще ги намѣрите тамъ.

У насъ ние ги нѣмаме, съ тѣхъ ние не можемъ да оперираме, всѣки единъ отдѣлно ги изчислява и тѣ никога не се покриватъ едни съ други. Време е, въ това отношение, съ сръдствата, които имаме по настоящия бюджетъ, да бѣде създадена тази институция; а веднажъ създадена, тя ще открие свѣршено нови и широки хоризонти, ще уеднакви разбиранията, най-малко ще създаде контрола върху всички построения, които отъ тукъ (Сочи лѣвницата) до тамъ (Сочи дѣсницата) ще бѣдатъ правени върху масата данни изъ областъта на народното стопанство, ще ги постави на една и сѣща база. А това, г-да, ще бѣде едно отъ най-големитъ прогресивни завоевания, които България може да регистрира въ тая областъ. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Атанасъ Неновъ.

А. Неновъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ искамъ да почна съ въпроса, съ който г. Петко Стояновъ свърши, и съ нѣколко думи само да кажа, че реформата, която той предлага — да се създаде нѣкакъвъ си стопански съветъ въ България има за целъ да се посочи „нѣщо ново“ на онѣзи маси, на които старото вече е омръзнало и които търсятъ нови пѣтища. Азъ апострофирахъ г. Петко Стояновъ, че такъвъ стопански съветъ, какъвто той препорѣчва, съществува въ фашистка Италия. Тамъ сѣ представени индустриалци, търговци, занаятчии, представени сѣ и „работници“.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: То е друго. Тамъ е корпоративна система. Не го знаешъ.

А. Неновъ (раб): Корпоративна система, която има свои стопански задачи, г. министъръ-председателю!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: А бе поне нѣщо да не знаете! (Смѣхъ)

А. Неновъ (раб): Ние благодаримъ за вашитъ знания. Благодарение на вашитъ знания, вие доведохте вашата система до този чикмакъ-сокакъ. Вие съ вашитъ знания доведохте народнитъ маси до това положение — да измиратъ гладни на улицата. Нашитъ знания сѣ други. Вие черпите вашитъ знания отъ буржоазната наука и интереси, а ние черпимъ нашитъ знания отъ живата действителностъ, отъ обективното развитие на природа и на общество.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: А, и на природата! (Смѣхъ)

А. Неновъ (раб): И на природата.

А. Капитановъ (з): Природно явление!

А. Неновъ (раб): Вие ще трѣбва да гласувате бюджета на Върховното правителство и за въ бѣдеще да кредитирате институти въ нашата страна, които, споредъ васъ, сѣ една необходимостъ днесъ. Азъ казвамъ, че Народното събрание, Парламентътъ, за който ние ще гласуваме кредитъ, днесъ отживява вече своя вѣкъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Тогава ще направя предложение представителитъ отъ Работническата

парламентарна група да не получаватъ дневни. Ще ги изключимъ.

А. Неновъ (раб): Днесъ Парламентътъ служи на буржоазията, на васъ, да прикриете фашистката диктатура, да покажете на широкитъ народни маси, че сѣдбинитъ на народа се решаватъ тукъ,...

Нѣкой отъ мнозинството: Ами вие какво правите тукъ?

А. Неновъ (раб): ... отъ представителитъ на тоя народъ, избрани съ камшици, парабели и пушки;...

С. Мошановъ (д. сг): Само една частъ сме избрани съ камшици, вие — не.

А. Неновъ (раб): ... представители, които до вчера сѣ си служили съ кучки да тероризиратъ българския избирателъ и днесъ тоя терористъ се явява тукъ, въ Народното събрание, да решава сѣдбинитъ на тоя народъ, да се грижи за народнитъ интереси!

Г. П. Геновъ (р): А въ Русия — и безъ избори.

А. Неновъ (раб): Вашиятъ Парламентъ днесъ се явява едно прикритие на оная фашистка диктатура, която се установи въ България въ своя нагълъ видъ отъ 9 юний 1923 г. насамъ. Отъ тогава насамъ не може да се говори за никаква демокрация, дори въ такава смисълъ, въ какъвто ние отдавна сме свикнали да слушаме — въ смисъла, който тая демокрация е съществувала въ онова време, когато капитализмътъ се развише малко или много нормално. Но отъ она моментъ, когато капитализмътъ навлѣзе въ своята империалистическа фаза, въ фазата на финансови капиталъ...

Министъръ Д. Върбенковъ: Това е отъ 50 години.

А. Неновъ (раб): Моля, нищо не разбирашъ. (Смѣхъ)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Какъ се казва на министъръ „Нищо не разбирашъ“? Ще държишъ приличенъ езикъ, или ще слѣзешъ отъ трибуната.

А. Неновъ (раб): А когато той ми казва, че азъ нищо не разбирамъ!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ще говоришъ въ Парламента като предъ Парламентъ. Иначе щомъ говоришъ противъ него, нѣмашъ мѣсто — ще си отидешъ. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Неновъ (раб): Може да се критикува единъ институтъ, г. министъръ-председателю, за който вие искате да гласувате известни кредити.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ти го отричашъ, не го критикувашъ.

А. Неновъ (раб): И ако вие искате да ми отнемете думата, съ това вие искате да потвърдите моята мисълъ, че Парламентътъ наистина служи днесъ за прикритие на оная диктатура, която съществува у насъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ами че не ще да слуша глупости и дивотии.

А. Неновъ (раб): Ние слушаме вашитъ приказки тукъ, но вие винаги сте ни прекъсвали; вие даже и въ Народното събрание не сте ни давали възможностъ да кажемъ нашата дума, дума позволена ни отъ вашия основенъ законъ — конституцията. Когато азъ говоря или когато говоря нѣкой представителъ отъ парламентарната група на Трудовия блокъ...

Г. П. Геновъ (р): Не само говорите, но и ругаете.

А. Неновъ (раб): ... тогава представителитъ тукъ на десетъ парламентарни групи ни прекъсватъ, както и въ този моментъ вие всички ме прекъсвате.

А. Капитановъ (з): Вие прекъсвате вашитъ оратори, за да има какво да говорятъ. Преди малко ви апострофирахъ,

за да имате ищахъ да приказвате. Безъ да ви апострофиратъ, вие не можете да приказвате.

А. Неновъ (раб): А когато ние прекъсваме, вие ни изключвате отъ заседанието на Парламента. Та единъ-два случая ли имаме такива? Вие внесохте тукъ на разглеждане предложение за измѣнение на правилника, съ което искате да отнемете окончателно нашето право на слово. Вие искате да ни поставите катанци на устата, за да не можемъ две думи да кажемъ. (Възражения отъ мнозинството)

А. Капитановъ (з): Ако има една прикрита диктатура, така ще бжде.

А. Неновъ (раб): Вие и безъ туй ни отнемате възможността да говоримъ.

А. Капитановъ (з): Кой ви е отнемалъ възможността да говорите? Никой.

А. Неновъ (раб): Вие.

А. Капитановъ (з): Никога. Вие лъжете. Никога не сме ви отнемали възможността да говорите. Най-нахалио лъжете.

С. Таксвъ (з): Гледай какъ Петко Стоевъ се смѣ.

П. Стоевъ (раб): Смѣя се на васъ, на държането ви.

А. Неновъ (раб): Днесъ, когато имаме общи разисквания по бюджета на Върховното правителство, азъ искамъ да критикувамъ и монархическия институтъ.

Министъръ Д. Върбенковъ: Какъ ще критикувате монархическия институтъ!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ моля, г. г. народни представители, да спре да говори тоя приятелъ, защото той не е излъзалъ да критикува, а да унищожава Парламента — една отъ нашитъ основни институции. Щомъ като говоришъ така, ще слѣзешъ отъ трибуната, ще си отидешъ!

А. Неновъ (раб): Моля, моля! (Тропане по банкитъ отъ мнозинството)

Председателъ: (Звъни)

П. Стоевъ (раб): Г. министре! Може ли таква нѣщо? (Продължително тропане по банкитъ отъ мнозинството и викове: „Долу! Хайде, отивай-си!“)

Председателъ: (Звъни)

А. Неновъ (раб): (Продължава да говори всрѣдъ оглушителното тропане по банкитъ отъ мнозинството) Вие трѣбва да бждете малко по-спокойни, защото сте болшинство. Оставете тая нервностъ.

Председателъ: (Звъни)

А. Неновъ (раб): Все таки това тропане не говори въ полза на васъ. Г. министъръ-председателъ не единъ пътъ тукъ е казвалъ, когато е говорилъ за „демократизма“, че е изкуство да слушашъ своя противникъ. Фактътъ, че вие не искате да слушате своя противникъ, показва, че истината не е на ваша страна. Истината е на страната на работниците и селянитъ. (Тропането продължава) Тропайте, азъ ще говоря въпрѣки всичко.

Председателъ: (Звъни)

А. Неновъ (раб): Г. министъръ-председателъ ви даде заповѣдъ. Тропайте, но това излага най-първо Парламента. Това излага васъ, не излага насъ. Това показва, че вие не можете да чуete една критика, която изхожда долу, отъ низинитъ. (Тропането продължава) Тропайте, азъ ще продължа да говоря.

С. Мошановъ (д. сг): (Къмъ мнозинството, което продължава да тропатъ) Или го свалете отъ трибуната, или престанете да тропате.

С. Таксвъ (з): Да говори по бюджета.

А. Неновъ (раб): Правителството е предвидило 31 милиона лева отъ всичко 65 милиона лева кредитъ по бюджета на

Върховното правителство за поддържане на монархическия институтъ. (Тропането още продължава)

С. Мошановъ (д. сг): Вие не можете да критикувате отъ трибуната единъ конституционно установенъ институтъ. Никой парламентъ не може да го позволи това. Азъ ви защитавахъ до сега, но щомъ почнете така да критикувате, и азъ съмъ противъ васъ.

Отъ мнозинството: (Къмъ А. Неновъ) Долу! (Тропане по банкитъ)

Председателъ: (Звъни)

С. Мошановъ (д. сг): Това е конституционно установенъ институтъ и вие не можете да го критикувате. Това е провокация.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Права предложение да му се отнеме думата.

А. Неновъ (раб): Моля, моля. (Нѣкои депутати отъ мнозинството отиватъ на трибуната и изтласкватъ оратора) (Продължителна глъчка)

Въ знакъ на протестъ, нашата група напуска заседанието за петъ минути. (Работниците, съ изключение на двама, напускатъ заседателната зала. Глъчка)

Председателъ: (Звъни) Моля, тишина, г-да! Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! На представителитъ на Работническата партия, споредъ наставленията, които иматъ отъ Москва — това е едно отъ тѣхъ — трѣбва Парламентътъ да имъ служи за унищожение на Парламента. Това е едно отъ 25-тѣ условия. Тѣй щото да не ви прави впечатление това тѣхно държание. Тѣхна милостъ не излизатъ тукъ да критикуватъ сериозно, тѣ искатъ да предизвикатъ скандали. Това е тѣхна целъ. Ето защо сж оставили единъ дежуренъ тукъ само да прави скандали!

Нѣкой отъ мнозинството: Двама сж.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: (Къмъ работниците) Ако вие не се показвате достойни за Парламента, вече ще прелѣе чашата на търпението на всички ония, които още ви търпятъ да сте въ Парламента. Трѣбва да забереете това!

Х. Родевъ (нам. л): Тя презива вече!

Б. Кръстевъ (раб): 50 години оправяте България!

Г. П. Геновъ (р): Ти ли ще я оправяшъ!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ виждамъ, че тѣ сж за по-друга участъ.

Вземакъ думата, за да кажа само тѣзи две-три думи, за да може да се разбере отъ народното представителство, че това е една система, която се иска да се провежда отъ Москва.

Г. министърътъ на финанситъ е тукъ и ще се изкаже.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ — по § 1.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Първиятъ отъ ораторитъ, г. професоръ Петко Стояновъ, засегна единъ голѣмъ, отъ голѣмо обществено и политическо значение въпросъ, макаръ въ по-голѣмата си частъ неговитъ бележки и разсѣждения да бѣха отъ по-другъ характеръ и трѣбваше да бждатъ направени по другъ случай — при общитъ дебати по бюджета. Той повдигна въпроса за значението на Върховното правителство и за неговитъ функции. Бележкитъ, които той направи; въпросътъ, който той повдигна, заслужава вниманието на Парламента. Но той е въпросъ много голѣмъ, много широкъ и, ако навлѣза въ неговата широта, има много да се каже и ще трѣбва много време да изгубимъ.

Трѣбваше да настѣпи днешното положение въ нашата страна, и политическо, и стопанско, и социално, и финансово, за да се убедимъ всички, че следъ войната българската държава и всички други, които сж били замѣсени въ войната — но специално за насъ говори — отдавна е пре-

стана да бъде полицейска държава. Отдавна тръбваше да разберемъ, че българската държава, малка България, специално следъ войната, тръбваше да бъде само стопанска държава, стопанска единица, каквато си е тя, и че всичкитъ грижи тръбваше да бъдатъ насочени още отъ първия денъ за заздравяването на нейното тѣло. А това бѣха стопански и финансови грижи. Ако бѣше се дало първо мѣсто, г. г. народни представители, на тия именно грижи и ако така се разбираха задачитъ и функциитъ на върховното управление до днесъ въ нашата страна, България далечъ нѣмаше да бъде на този халъ, на който я виждаме днесъ.

Азъ приемамъ бележката на г. професоръ Стояновъ, че разбиранията отъ преди войнитъ за външната политика и за значението и функциитъ на Върховното правителство отдавна сж измѣстени отъ други. Но ние не можемъ да ги отречемъ. Паралелно съ тѣхъ, може би, днесъ иматъ значение тия, за които тръбва да се кажатъ нѣколко думи. И въ това направление, въ тази насока азъ вземамъ подъ внимание неговата забележка дотолкова, доколкото той само повдига въпроса. Всички други въпроси си имаха мѣстото при други случаи. (Излъзлитъ народни представители отъ работническата група влизатъ въ залата)

Централната мисълъ на неговата речъ бѣше да се създаде стопански съветъ. Този въпросъ, г. г. народни представители, не е престаналъ да занимава днешното правителство и Министерския съветъ, но тръбва да се съгласимъ, че колкото той да е въ програмитъ на всички партии, които образуватъ днешното управление, колкото да се съзнава, че създаването на единъ такъвъ стопански институтъ е належаще, тръбва сжщо да се прецени времето, въ което живѣе правителството отъ идването му на власт до днесъ, че то не му даваше възможностъ да разреши този въпросъ. Въ този преходъ, въ който имаше да се разрешаватъ бързо и неотложно малки въпроси, не можеше да се върви по единъ плановъ пътъ, не можеше да се върви по единъ стопански държавенъ планъ. Всичко туй предполага що-годе единъ стабилитетъ, едно малко заздравяване. Въ малкото случаи, които азъ имахъ въ отлънитъ стопански конференции, видѣхъ, че за момента не можеше да искате и да чуете едно компетентно мнение, което да ви даде едно решение на задачата — което решение да съобрази и политически, и стопански, и финансови, и социални и каквито щете елементи. Всѣки моментъ се явяваха прѣчки, всѣки моментъ се явяваха затруднения, даже и отъ външенъ характеръ — нѣща, които единъ стопански съветъ днесъ мжно може да предвиди.

Р. Василевъ (д. ср): Затуй германскиятъ стопански съветъ не се свиква отъ две години насамъ.

Министъръ С. Стефановъ: Единъ такъвъ стопански институтъ може и тръбва по-скоро да бъде едно съвещателно тѣло, въ което да се даде материалъ пакъ отъ централното ръководно управление въ името на една политика, която то е възприело въз основа на цѣлокупнитъ данни въ пълата имъ широта, каквито само то може да ги знае. Азъ не ще отричамъ значението на специалиститъ, но тръбва да се разбере, че ако тѣхнитъ мнения не бъдатъ координирани съ мнението на реалъ-политика, който тръбва да съобрази цѣлокупнитъ стопански нужди и държавнитъ възможности, този стопански съветъ не може да ви даде едно правилно разрешение на въпроситъ.

Съ тия нѣколко бележки азъ не отричамъ по начало създаването и значението на единъ стопански съветъ. И дължа да декларирамъ, че правителството вече се занимава съ въпроса и къмъ есенъта ние ще имаме единъ такъвъ институтъ. Какъвъ да бъде този институтъ: дали да бъде той една стопанска камара, широка, каквито ги има нѣкъде и дали сме узрѣли за единъ такъвъ институтъ — това е въпросъ, на който не така лесно може да се отговори.

Друга идея, която подхвърли г. проф. Стояновъ, е обединението на отлънитъ стопански институти, каквито ги имаме въ разнитъ министерства. Г. г. народни представители! Като идея това може да бъде добро, но тръбва да преценимъ, че всѣки отлъненъ ресоръ има своитъ специални грижи и далечъ не можемъ следъ създаването на единъ цѣлокупенъ стопански институтъ съ свой секретариатъ, както препорѣча г. Стояновъ, да унищожимъ отлънитъ съвети, каквито има било въ Министерството на търговията, било въ Министерството на желѣзницитъ или при другитъ министерства. При нашата действителностъ този стопански институтъ непременно ще се бюрократизира и не може да се очаква абсолютно никакъвъ резултатъ по отношение на ония прѣки задачи, които иматъ днешнитъ малки съвети при отлънитъ министерства.

Ето защо, г. г. народни представители, като приемаме тая бележка на г. проф. Стояновъ и като декларирамъ, че правителството живѣе съ това разбиране, тръбва да бждемъ наясно, че каквито и препорѣки отъ такъвъ характеръ да се даватъ, тѣ тръбва да се съобразятъ, както казахъ и онзи денъ, съ днешнитъ условия и възможности, въ които живѣе върховното ръководно тѣло, централното управление на държавата. То най-добре знае възможноститъ, то най-добре знае по какъвъ начинъ, доколко и какъ тръбва да се оперира. Условията сж изключителни. И днесъ, въ този моментъ, мжно може да се работи и да се създава набързо единъ такъвъ стопански съветъ. Той ще бъде създаденъ, обаче остава откритъ въпросътъ, който и до тоя моментъ не е разрешенъ: дали той да бъде институтъ съ по-тѣсна задача или да бъде институтъ разширенъ, като вземемъ предъ видъ и други съображения. Виждаме, че днесъ търговско-индустриални камари, търговски и много други организации, при днешната си организация и при днешното положение, далечъ не постигатъ ония резултати, които се очакватъ отъ тѣхъ. Защо? Затуй защото тѣ сж вършили въ продължение на 50 години известна работа, гонили сж една определена задача, а днешнитъ условия сж се основно измѣнили. А хората, които сж въ тия организации, не сж въ състояние да преценятъ въ дадения моментъ цѣлокупнитъ нужди на държавата, на цѣлото нейно стопанство, за да могатъ да взематъ едни по-разумни решения.

Ето защо, г-да, повтарямъ, въпросътъ за създаване тоя институтъ е много деликатенъ. Тоя въпросъ днесъ не може да се разреши. По начало тръбва да се приеме създаването на тоя институтъ и къмъ есенъта ние тръбва вече да имаме създаденъ тоя институтъ въ едни рамки, които ще се обмислятъ, но рамки целесъобразни и правилни, за да може той да отговаря на назначението си въ нашата малка страна, за малкитъ задачи, съ каквито ние тръбва да се ангажираме. Да не мечтаемъ и да не отдаваме голѣмо значение само на формитъ, а да търсимъ по-целесъобразно и практическо разрешение на въпроситъ.

Азъ ви моля, г. г. народни представители, да гласувате бюджетопоекта. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателътъ: Които приематъ заглавието на бюджетопоекта за разходитъ на Върховното правителство за финансовата 1932/1933 г., както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете)

„Царски Дворъ.“

Глава I“.

(Чете § 1 — вж. прил. Т. I, № 70)

Безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 1 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 2 — вж. прил. Т. I, № 70)

Безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 2 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 3 — вж. прил. Т. I, № 70)

Безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 3 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете)

„Глава II“.

(Чете § 4 — вж. прил. Т. I, № 70)

Въ текста на тоя параграфъ, следъ „заплати“ се прибавя „безотчетни“. Сжщо така въ текста на забележката къмъ него става следната промѣна: думата „кредитътъ“ става „кредитъ“ и предъ нея се поставя думата „тоя“, а се заличаватъ думитъ „за заплати и надница“.

Сумата по тоя параграфъ се увеличи отъ 10.450.000 л. на 10.570.000 л.

Председателът: Който приема § 4 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете)

„Глава III“.

(Чете § 5 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 5 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 6 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 6 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 7 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 7 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 8 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 8 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 9 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 9 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 10 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 10 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 11 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 11 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 12 — вж. прил. Т. I, № 70)

По тоя параграфъ не се предвижда кредитъ.

(Чете § 13 — вж. прил. Т. I, № 70)

По тоя параграфъ не се предвижда кредитъ.

(Чете § 14 — вж. прил. Т. I, № 70)

По тоя параграфъ не се предвижда кредитъ.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете)

„Народно събрание

Глава IV“.

Председателът: Който приема заглавието, както се прочете, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 15 — вж. прил. Т. I, № 70)

Въ края на забележката къмъ този параграфъ се прибавятъ думитѣ: „и на тѣхъ не се правятъ удържки по чл. 7 отъ закона за бюджета на държавата за 1932/1933 финансова година“.

Кредитътъ по този параграфъ не се промѣня.

Председателът: Който приема § 15, заедно съ забележката къмъ него, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 16 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 16, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 17 — вж. прил. Т. I, № 70)

§ 17 се измѣня така: (Чете) „Дневни пари на народнитѣ представители въ течение на цѣлата година презъ време на сесията и извънъ сесията.“

„Забележка: Сѣщитѣ не подлежатъ на удържки по чл. 7 отъ закона за бюджета на държавата за 1932/1933 финансова година“.

Кредитътъ по този параграфъ отъ 26.337.600 л. се намалява на 25.417.600 л.

Председателът: Който приема § 17, заедно съ забележката къмъ него, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 18 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 18, заедно съ обяснителната таблица къмъ него, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 19 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 19, заедно съ обяснителната таблица къмъ него, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 20 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 20, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 21 — вж. прил. Т. I, № 70)

Въ текста на този параграфъ комисията прибави, следъ думитѣ „абонаменти на телефонитѣ“ — думата „високоговорители“, а следъ думитѣ „черковни обряди“ — думитѣ „лѣкарска хонораръ“.

Кредитътъ по този параграфъ отъ 400.000 л. се увеличава на 900.000 л.

Председателът: Който приема § 21, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 22 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 22, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 23 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 23, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 24 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 24, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 25 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 25, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 26 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 26, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 27 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 27, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 28 — вж. прил. Т. I, № 70)
Следъ думата „дневни“ се прибавя съюзътъ „и“.

Председателът: Който приема § 28, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 29 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 29, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): Бюджетарната комисия вмѣкна новъ параграфъ 29^а. (Чете) „Възнаграждение за нощенъ трудъ отъ 1 априлъ на персонала при Народното събрание за всѣко заседание въ неприсѣственъ день, а въ присѣственъ день отъ 18 ч. нататкъ, следъ пладнъ, като се смѣта всѣки изработенъ часъ или частъ отъ часа за два, т. е. два за четири изработени часа и пр., и даватъ право съответно на дневната заплата по бюджета — 300.000 л.“.

Председателът: Който приема § 29^а, новъ, така, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): Всичко за Народното събрание — 30.048.100 л.

Председателът: Който приема всичко за Народното събрание 30.048.100 л., моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете)

„Министерски съветъ.

Глава V“.

Председателът: Който приема заглавието, както се прочете, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 30 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 30, заедно съ обяснителната таблица, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 31 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 31, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 32 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 32, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 33 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 33, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 34 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 34, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): Всичко по Министерския съветъ 884.000 л.

Председателът: Който приема всичко по Министерския съветъ 884.000 л., моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете)

„Върховенъ административенъ съдъ.

Глава VI“.

Председателът: Който приема заглавието, както се прочете, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 35 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 35, заедно съ обяснителната таблица, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете)

„Веществени разходи“.

Председателът: Който приема заглавието, както се прочете, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 36 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 36, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 37 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 37, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 38 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 38, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 39 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 39, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 40 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 40, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 41 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 41, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 42 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 42, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 43 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 43, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 44 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 44, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 45 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 45, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 46 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 46, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете § 47 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателът: Който приема § 47, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): Всичко по Върховния административенъ съждъ 3.363.760 л.

Председателът: Който приема всичко по Върховния административенъ съждъ 3.363.760 л., моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ И. Бешковъ (з): Всичко по бюджета на Върховното правителство 65.765.860 л.

Председателът: Който приема всичко по бюджета на Върховното правителство 65.765.860 л., моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Предлага се следниятъ дневенъ редъ за утрешното заседание:

1. Първо четене законопроекта за бюджета на българскитъ държавни желѣзници и пристанища, за 1932/1933 финансова година.

2. Второ четене законопроекта за бюджета на държавата за 1932/1933 финансова година — бюджетопроектътъ за приходитъ на държавата.

Първо четене законопроектитъ:

3. За допълнение чл. 1, буква „г“, отъ закона за разрешаване на Бургазката градска община да сключи заемъ и пр.

4. За разрешаване на Поповската градска община да сключи заемъ.

5. За допълнение чл. чл. 14 и 36 отъ закона за Българската земледѣлска банка.

6. Докладъ на комисията по Министерството на правосъдието относно даването разрешение за затваряне и сждене на народнитъ представители К. Русиновъ и А. Намумовъ.

7. Одобрение предложението за одобрение на подписаната въ Женева на 21 май 1931 г. конвенция за създаване на едно Международно дружество за ипотекаренъ земледѣлски кредитъ.

8. Второ четене законопроекта за измѣнение т. т. 11 и 13 на чл. чл. 88 и 67 отъ законитъ за градскитъ и селскитъ общини.

9. Второ четене предложението за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ и пр.

10. Второ четене законопроекта за пенсиитъ за изслужено време.

Доклади:

11. На прошетарната комисия.

12. На комисията по провѣрка на изборитъ.

Който приема този дневенъ редъ за утрешното заседание, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието

(Вдигнато въ 21 ч. 40 м.)

Председателъ: А. МАЛИНОВЪ

Секретаръ: Т. ХР. МЕЧКАРСКИ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ